6
16 B
36

Digitized by Google

SS/V-1

6-31 i 31

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TRAGOEDIÆ LUDIS AUTUMNALIBUS DATÆ.

AUTHORE

P. ANTONIO CLAUS

S. J. Sacerdote.

Cum Licentia Superiorum

AUGUSTÆ VINDELICORUM.

Sumptibus Franciſci Antonii Strötter, Bibliopolæ.
Typis Antonii Maximil. Heiſs, Typogr. 1741.

Google

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

PRæſentes Tragœdiæ, quas olim, cùm Rhetoricam docerem, ad anni litterarii finem variis in theatris exhibui, ſi tum placuêre, Actorum dexteritati, & ſpectatorum humanitati tribuo. Publico certè tam eruditi ſæculi judicio nunquam eas expoſuiſſem, niſi repetita, & importuna etiam multorum vota, & eorum præcipuè, quorum nutus veneror, Authoritas diu reluctantem impuliſſent. Judicârunt ii, cùm rariores ſint, qui ad noſtræ ætatis genium latinas Tragœdias ſcripsêre, hanc opellam meam pluri-

pluribus non ingratam, nec inutilem futuram: Antiquiorum enim veſtigia, non tamen regulas, deſerere auſus Petrum Cornelium, quem Tragicorum Principem Ruæus noſter, aſſentiente litterato orbe, appellat, ſequi conatus ſum, etſi non paſſibûs æquîs.

Jambo utor ſimplici, & non rarò admodùm humili, qualem facilis natura effudit, non ars laborioſa parturiit: cùm enim Tragœdias has avido, & ad nova ſemper properanti ſpectatori, non meditabundo Lectori ſcripſerim, de dictionis claritate potiùs, quàm ſublimitate ſollicitum eſſe oportuit. Neque eandem ſtyli gravitatem, quæ Carmini Epico convenit, in quo plerumque ſolus Poëta loquitur, etiam

etiam in Tragico ſemper requirendam Cornelius obſervat, cùm ii, quos in ſcena loquentes Poëta inducit, ipſi Poëtæ non ſint. Subjungo ſingulis Tragœdiis quaſdam obſervationes, in eorum potiſſimùm gratiam, quos idem, qui me diu exercuit, Theatralis labor exſpectat.

FACULTAS
R. P. PROVINCIALIS,
ET
PRIVILEGIUM CÆSAREUM.

CUm D. Strötter, Bibliopola Auguſtanus Typîs vulgare deſideret Librum, cui Titulus: Tragœdiæ &c. à P. Antonio Claus, Societatis noſtræ Sacerdote compoſitum, & à Patribus ad id deputatis lectum, & approbatum. Ego Rudolphus Burckhart, Societatis JEſu per Superiorem Germaniam Præpoſitus Provincialis, poteſtate ab A. R. P. N. Franciſco Rez, univerſæ Societatis Præpoſito Generali ad id mihi conceſsâ, eidem facultatem ad primam hanc Editionem impertior, ſimúlque communico Privilegium Cæſareum, quô aliis Bibliopolis, atque Typographis interdicitur, ne dictum Librum citra conſenſum Superiorum recudere, aut intra fines S. R. Imperii, & hæreditarias S. C. Majeſtatis Provincias inferre præſumant. In cujus rei fidem has ei manu meâ, & conſuetô officii ſigillô munitas dedi.

Monachii 24. Januarii. 1741.

(L.S.)

RUDOLPHUS BURCKHART.

PUBLI-

Publ. Corn.
SCIPIO
Sui Victor.
TRAGOEDIA.
ARGUMENTUM.

PUb. Corn. Scipio vix viginti trium annorum juvenis, & jam ſummus Romani Exercitûs Imperator Carthaginem novam, (hodie Carthagena dicitur) nocte unica expugnârat. Inter captos Regum, & Principum liberos eminebat Virgo, (Eucharim appellamus,) Alucio Celtiberorum Principi deſtinata Sponſa, *cujus ea erat forma, & indoles* (Verba ſunt Livii,) *ut quacunque incederet, omnium oculos, & animos in ſe converteret.* Periculoſum Juveni, & Victori Ethnico illicium, niſi Scipio non hoſtes modò ſed & ſe ipſum vincere didiciſſet: Virginem quippe ſanctiſſimè habitam non modò Alucio, etſi hoſti, ultro reſtituit, ſed lytrum quoque, quod pro filia Parentes obtule-

rant, pro dote Virgini adjecit. Vicit hac ſui Victoria Scipio hoſtilem aliàs Alucii animum, qui illico cum delectis mille, & quadringentis equitibus Scipionis partes ſecutus, plures quoque Hiſpanos Principes in Romanorum Societatem pertraxit.

Titus Livius Dec. 3. L. 6.

Scena ponitur in nova Carthagine

PER-

PERSONÆ.

Pub. Corn. Scipio.
Lucius Scipio. *Publii Frater natu minor.*
Cajus Lælius *Romanus in Exercitu Legatus.*
Mago *Dux Africanus; Carthaginis novæ gubernator.*
Eucharis *Magonis ex ſorore neptis.*
Alucius *Princeps Celtiberiæ.*
Spartus *Eucharis Frater.*
Perax *Numidarum Princeps, ſed ad Romanos transfuga.*
Phameas } *Peracis Comites.*
Bitias }
Milites Romani, Africani, Hiſpani, Numidæ &c.

ACTUS PRIMUS

SCENA PRIMA.

Scena exhibet forum novæ Carthaginis, in cujus medio erectum Scipioni tentorium, ad quod collecti milites Romani.

Publ. Scipio. Lælius. Lucius. Romanus Exercitus.

Scipio. Romane miles, cujus invicta manu
Unâ occupata nocte Carthago jacet,
Complenda nunc Victoria, & quas meſſuit
Heſterna nox, jam colligat lauros dies.
Arx una, turris unica eſt victis ſuper,
Quò Mago ſe recepit, & adhuc inſolens,
Nec clade tanta domitus inſultat tibi:
Evertite receptaculum hoſtis ultimum,
Diſcátque Pœnus, quid, etiam juvene Düce,
Veterana Latij militis poſſit manus.
Det impetendis mœnibus ſignum tuba.

SCENA SECUNDA.

Scipio. Lælius. Lucius. Perax.

Perax. Romane Ductor, impetum ad breves moras
Suſpende. Parce ſanguini, & , ſi quid Perax
Afris relictis, caſtra Romana impigrè
Duce te, ſecutus meruit heſterna die,
Ne ſperne fidam dexteram, porro tuis
Servire promptam nutibus: nec invide,
Quam

Quam quærit hodie gloriam, & prædam tibi
Tuæque Romæ Sacra Numidarum manus.
Scipio. Princeps, fidelem, fateor, & fortem ſimul
Dignámque Romæ Socio herì nobis manum
Satis probaſti, tibíque partem maximam
Victoriæ debemus: hinc, ſi cum tuis
Ad impetenda pariter arcis mœnia
Accedere cupis, junge te promptus meis,
Sic particeps & gloriæ, & prædæ ſies.
Perax. Quin plura poſco: Scipio, ſi me ſinas
Conſilia cœpta proſequi, absque ſanguine
Hoſtilis arx deveniet in noſtras manus.
Hæc hora Romæ ſupplicem dabit Ducem
Carthaginis. Solus ego Magonem tibi,
Arcémque tradam ſolus. *Scip.* Et quô iſthoc modô?
Perax. Mihi obtulit fortuna, quâ flectâ Virum,
Satis potentem machinam: nempe unica
Captiva facilè capiet hoſtilem Ducem.
Scip. Captiva? Quæ verò iſta? *Perax.* Præſentem dabo.
Tantiſper arma cohibeas, donec redux
Hoſtis domandi clariùs pandam modum.

SCENA TERTIA.

Scipio. Lælius, Lucius.

Lucius. Sat grandia Perax ſpondet, absque ſanguine
Hoſtilis arx deveniat in Romæ manus?
Captiva capiat unica hoſtilem Ducem?

Lal.

Læl. Fidíſne verbis Barbari? Nullum times
Dolum latentem? *Scip.* Fidus eſt Romæ Perax.
Sat ſe probavit. Ipſus heſterna die
Vidi irruentem in media Pœnorum agmina
Strages cruentas edere haud ficta manu.
Primus ſuîs cohortibûs ſtravit viam,
Portíſque fractis - - Sed quis huc infert gradum?
An fallor? An Dux hoſtium Mago ſubit?

SCENA QUARTA.

Scipio. Lælius. Lucius. Mago. Armiger Magonis cum lituo tamen.

Mago. Jure obſtupeſcis Scipio, nec hoc in loco,
Nec tempore hoc Magonis, aut Afri Ducis
Præſentiam exſpectaveras, nullâ prius
Vel poſtulatâ publicâ, aut datâ fide;
Sed nempe novi Patruum, & Patrem tuum,
Quàm ſtrenuum inter arma, tam humanum domî,
Idque etiam in hoſtes: credo, te nihil Patri
Humanitate cedere; hinc tutus tua
Etſi hoſtis, & Dux hoſtium, caſtra ſubeo.
Priusquam ad arcis mœnia armatas manus
Conſerere dabitur, colloqui, at ſoli, lubet.
Scip. Sibi gratulatur Scipio tanti Ducis
Præſentiam, cui publica haud opus fide.
Scit hoſpitales Scipio vereri DEOS. *

* *Innuente Scipione diſcedunt omnes, ipſe ſolus cum Magone tentorium ſubit.*

SCENA

SCENA QUINTA.

Scipio. Mago.

Scip. Fare ergo, quænam cauſa te ſiſtit mihi?
Paciſne fers conſilia? Num ſupplex manum
Arcémque tandem Mago Romanis dabit?
Mago. Ne, Scipio, de me iſta. Magonis manum,
Dum ſuſtinere tela, dum ferrum poteſt,
Nemo videbit ſupplicem. Fateor tamen,
Etiam ad petendam gratiam à te, Scipio,
Impellor hodie, non tamen, qualem putas.
Non poſco pacem, nécque ſecurum mihi,
Meíſve ab arce tradita egreſſum peto.
Juvat ruinis immori, & Carthagine
Cadente cadere, cadere ſi fatum jubet:
Sed alia cura pectus afflictum premit,
Qua liberari, Scipio, per te peto.
Scipio. Quænam iſta, pande, cura? *Mago.* Picturam vides,
Imaginémque Virginis. * Nunquam tibi
Hæc viſa facies? *Scipio.* Digna Principe facies,
Quamcunque referat. - Frontis heroum decus
Amazonum de gente demonſtrat ſatam.
Imò, nec impar Palladi ſpirat Deam,
Et forma tota comprobat divûm genus.
Mihi tamen non nota. *Mago.* per Patrios Deos
Adjuro: pande vera: Num nihil tibi

** Eucharis effigiem ſinu extrahit Mago, & Scipioni ſpectandam offert.*

De

De Virgine iſta ? Nónne captivam tenes ?
Scip. Utinam tenerem ! at Patrios teſtor Deos,
Captiva non eſt noſtra, quam præſens refert
Pictura. Nunquam viſus hic vultus mihi.
Mago. Reſpiro. Grates,Scipio,tibi debeo.
Quod ſcire per te quæſii, ſcio. Vale.
Scip. Sed quæ,rogare liceat,hæc Virgo ſiet,
Pro qua tot ipſe Mago curas ſuſcipit ?
Hæc ſola cauſa ex arce Pœnorum Ducem
Huc evocavit? *Mago.* ſola, quod mirum tibi
Forſan videtur ; ſed meum - - Interea vale,
Arcem reviſo. *Scipio,* Vade, te brevì ſequar.
Sed non ut hoſpes. *Mago.* Hoſtis,aut hoſpes veni,
Te Mago nôrit excipere,prout venis. *

* *Clauditur tentorium. Exeunti Magoni ſe iterum jungit ejus armiger.*

SCENA SEXTA.

Mago. Armiger.

Mago. Liberiore mente jam repeto Lares,
Dum vincla Romæ Neptis evaſit mea.
Armiger. Evaſit ergo libera ? & quò ? *Mag.* Neſcio,
Quòd capta non ſit Neptis,hoc ſolùm ſcio.
Armiger. Quid ſi (Prohibeant omen infauſtum Dii !)
Quid ſi perempta jaceat, hoſtili manu
Inter tenebras noctis, & clades feras
Mactata miſerè ? *Mago.* ſit perempta, aut perdita ;

Modò

Modò capta non ſit: præda ne vilis ſequi
Romana caſtra debeat ſanguis meus.

SCENA SEPTIMA.

Mago. Perax. Armiger Magonis.

Perax. Subſiſte Mago paululùm, & verbum unicum.
Mago. Quid Africano transfuga illuſtris Duci?
Quod nempe fecit ipſe, Magoni quoque
Suadere non verebitur? Patrios Lares
Duci Latino prodere, & caſtra hoſtium
Augere Pœno milite, exemplô ſuo?
Vade hinc. Ad arcis mœnia tibi colloquar,
At non, niſi ore ferreo. Hic calybs graves,
Meritáſque de te, transfuga infamis nimis,
Malè derelictæ Patriæ pœnas petet.
Perax. Satìs ſuperbè hæc dicta: ſed ſors ferreum
Hoc os dolabrum molliet, dum adhuc calet. * *Innuente Perace educitur à Numidis captiva Eucharis.*

SCENA OCTAVA.

Mago. Perax. Eucharis. Bitias. Phameas, & alii Numidæ.

Perax. Huc torva flecte lumina, & vultus truces.
Nôſti hanc puellam? *Mago.* Quid video? Patrii Dii!

Captámne

Captámne video, & proditam Neptem
meam?
Et, quod dolendum, transfugæ indigna
manu?
Euch. Et quod dolendum, ſupplicem video
Patrem?
Quid Mago tentas? Nominis tanti im̃emor
Deponis arma turpiter? An hoſti caput
Tuum, tuósque prodis? Ad caſtra Itala
Accedis? *Mago.* Huc nempe impulit me
amor tui,
Et patria pro te cura. *Euch.* Virtuti tuæ,
Tuæque fidei creditas arces magis
Curare fas eſt. Repete, quid nectis moras?
Arcem relictam repete. Ductorem diu
Abeſſe miles Pœnus indignans feret.
Mago Et cui relinquam te, Eucharis? *Euch.* Fatis meis.
Mago. In mancipatu deſeram Neptem unicam?
Meáque culpa perditam? Ah! cur te domi
Clauſam reliqui! Quare non primam omnium
Ad tutiora tranſtuli! cur non priùs
Deduxi ad Arces, antequam hoſtilis manus
Impeteret urbem! Mœnibus, & armis nimis
Confiſus amens perdidi te, & heu! tuos!
Quid jam Patri reſpondeam, aut ſponſo
tuo,
Si te, mihi concreditam, ſibi repetant?

Euch.

Euch. Nil Mago fecit, quàm quod heroum Ducem
Facere decebat: timuit à Roma nihil,
Nec occupanda credidit primo impetu
Urbis potentis mœnia. Haud culpa eſt tua,
Si capta luget Eucharis. Fato imputa
Captivitatem Neptis, & huic transfugæ.
Hic portui jam proximam, & fidæ rati,
Quæ præbuiſſet Euchari fugæ locum,
Retraxit, atque his vinculis ornat manus.
Perax. Ita eſt: hanc poſcit gloriam Perax ſibi.
Mago. Quòd capere potuit fœminam? Eſt hæc gloria
Perace digna. *Perax.* Gloria hæc ſola haud erit,
Quæro meliorem. Mago, quod dicam, excipe:
Si liberam optas Eucharim, arma ponito,
Arcísque claves tradito in manus meas.
Hac lege ſola vinculis Neptem tuam
Solviſſe tandem poteris, & proprium ſimul
Periculo ſubducere extremo caput.
Euch. Non, non. Pudenda ſperne conſilia Pater,
Nec liberandam fœminam tanto velis
Emiſſe pretio: nempe jactura tui
Nominis, & arcis creditæ fidei tuæ.
Perax. Arcem tueri, Mago, jam fruſtra paras.
Servare, quod Chariſſimum eſt, Neptem ſtude.

Euch. Servare pretioſiſſimam famam ſtude:
Nec de arce deſperemus omnino Pater.
Sit victor urbis Scipio; necdum tamen
Invictus ipſe eſt. Vivit Allucius adhuc,
Vivítque Spartus frater, & non hinc procul
(Mihi crede) ſunt à mœnibus, uterque inclitas
Trahens phalanges militum, & Romæ pares.
Ni orâcla fallant omnia, & fallant Dij;
Carthago quamvis victa victorem ipſius
Victoris hodie cernet. *Mago.* Hæc quidem precor.

Perax. Hac ſpe inſoleſcit capta? præveniam minas.
Levate ferrum milites, nutus meos
Servate proni: genua jam flecte Eucharis,
Collúmque præbe*. *Mago.* Proditor! Quid tu Eucharim?

* *dum ferrum in Eucharim levat Perax, etiam Mago gladium ſtringit, & ſe mutuo petunt Mago & Perax. ad tumultum e tentorio erumpit Scipio.*

SCENA NONA.

Scipio. Mago. Perax. Eucharis. Comites.

Scipio. Quis hic tumultus? Mago quid? vel quid Perax?

Perax. Permitte magne Scipio, quod in rem tuam,
Tuæque Romæ ſocius, & amicus paro.
Jam Mago ſtans delibera, utrum mavelis:
Arcisne claves tradere in manus meas,
Anve experiri, quantum in hanc Neptem tuam,

Meam-

Meámque captam victor iratus queam.
Memento, quantùm juris habeam in Eucharim,
Vitæ, necísque dominus. Hæres? Ocyus
Decerne, vel mox ſanguini immerſam ſuo
Neptem videbis *. *Scipio.* Siſte! quid Princeps paras?
Movere bella fœminæ, aut per fœminam
Devincere arces, hócne Romano putas
Heroe dignum facinus, aut dignum Duce,
Socióque Romæ? Mago, ſecurus redi,
Arcémque repetens conſule Hiſpanos Duces,
Et Africanos milites, num ſe pares
Armis latinis ſentiant, atque ultimum
Mox experiri mœnium aſſultum velint:
Númve arce nobis tradita Romæ, & meæ
Clementiæ confidere. Horas quattuor
Deliberanti dabimus, armis interim
Utrinque preſſis. Cæterùm, quidquid voles,
Statuésque demum; ſive pax tibi placeat;
Sive arma potius eligas, nihil tuæ
Nepti timendum crede. Cum ſolis viris
Pugnare ſuevit Scipio. Tuta interim
Tentoria mea magnanima Princeps ſubi.
Hanc in meam recipio tutelam, Perax.
Euch. Mago memento Patriæ, plusquàm mei.
Mago ad Peracem. En Proditor! ab hoc diſce virtutem Duce

* *Perax iterum Euchari intentat ferrum, quem Scipiò cohibet.*

SCENA DECIMA.

Perax. Phameas. Bitias. Numidæ.

Perax. Quid? Scipio eripit Eucharim meam mihi?
Hoc nempe fidei præmium, hoc pignus fero?
Palam audet exprobrare conſilia mea,
Arcisque captæ gloriam, Duce hoſtium
Præſente, condemnare? Captivam quoque,
Quam Jura belli, & gentium, & victoria
Mihi tradiderunt, eripit? *Pham.* Nempe hoc ſolet
Plerumque Roma facere: Sociis exteris
Cedit laborem; gloriam, & prædam ſibi
Repoſcit. Ipſos Principes junctos quidem
Nominat amicos; at tamen ſervos putat,
Et tractat, ut mancipia. *Perax.* Jam agnoſco, Dii,
Jam derelictæ Patriæ pœnas luo.
Bitias. Dixiſſe, Princeps, liceat: haud capio tuæ
Arcana mentis, nec quid agitetur hodie,
Satis queo diſpicere. Credebam hactenus
Te amore captum Virginis. *Perax.* Amavit utique,
Et deperivit Eucharim dudum Perax;
Ingrata quamvis ſpreverit amores meos,
Elegerîtque Alucium. Imò hæc unica
Me cauſa juſſit caſtra Romulidum ſequi:
Juſtus furor in Alucium, & ſpes proxima,

Captâ

Captâ brevì Carthagine Eucharim quoque
Meam futuram. Præmium belli unicum
Hanc expetebam Virginem, *Bitias.* Fuit utique,
Cur reddidiſti ? *Perax.* Reddidi ? an non abſtulit
Nil cogitanti Scipio ? *Pham.* Et quidem modo
Tibi non ferendo. *Bitias.* At quare Magoni quoque
Captam offerebas, ſi modò claves tibi
Ceſſiſſet arcis ? Cùrve, quod miror magìs,
Ipſe auſus irritare captivam truci
Vultu minaris vulnera, catenas, necem ?
Ignoſce Princeps, candidè dico : malè
Amare nôſti. *Perax.* Scilicet præceps furor,
Majórque amore juſta vindictæ ſitis
Hoc occupârant pectus. Audiſti ſatis,
Quo me ſuperba Virgo vultu exceperit,
Dum, victor etſi, ſupplices tamen preces,
Et vota captæ detuli ? Audiſti ſimul
Quêis Mago me laceſſiit verbis prior.
Hæc concitârant pectus, omnis mox amor
Ceſſit furori, jam nihil avebam amplius,
Quàm vindicare injuriam, & ſpretas faces.
Nempe ex amore Principum ſpreto levis
Eſt ad furorem tranſitus. *Pham.* Quàm vellem ego,
Ut nunquam amaſſes. Gloriæ, & famæ tuæ
Quantùm una nocuit fœmina ! hanc propter fidem

BIBLIOTECA NAZ. EMANUELE

Et pacta rumpis fœdera , & ſpretis Afris
Fis transfuga ,atque ſervus Auſonii Ducis ,
A quo tamen pro prœmio probrum refers.
Patiêris hæc inultus? & adhuc Romam amas?
Perax. Æterna teſtor Numina , & juro ſtygem.
Aut Scipio ablatam Eucharim reddet mihi ;
Aut - - Sed premamus interim irarum faces.
Venite amici. Tutior nobis locus
Quærendus eſt. Conſilia molimur nova.

ACTUS SECUNDUS

SCENA PRIMA.

Scena exhibet conclave in Magonis ædibus jam à Scipione occupatis. Ubi in menſula videntur expoſitæ pretioſæ veſtes & varia cimelia.

Eucharis. Lucius.

EUch. Hæc Scipio mihi? *Luc.* Cuncta tibi reddi jubet ,
Quæcunque captæ ſpolia detraxit rapax
Dextra Numidarum. Pariter his in ædibus
Jubet quietam vivere , & tanquam in domo
Parentis imperare. *Euch.* Nimia Scipio
Humanitate fœminam captam excipit ,
Quam ab hoſte non ſperare potuiſſem. *Luc.* Obſecro ,
Omitte verbum hoc Virgo , nec fratrem meum
Hoſtem vocato. Principem tantæ indolis
Odiſſe neſcit Scipio. *Euchar.* Nec ego (fateor)

Hoſtis

Hoſtis vocarem nomine, niſi - - *Luc.* Quid niſi?
Eloquere ſecura. *Euch.* Niſi Romanus foret,
Gentiſque Dučtor Italæ. Hoc ſolùm mihi
In Scipione diſplicet, origo Itala,
Et Roma Patria: namque Romanum genus
Non potero non odiſſe. Da veniam, rogo,
Verbo inſolenti; non id hanc ſortem decet;
Sed nempe, quid non pectore extorquet dolor?
Captiva Scipionis invita haud forem;
Captiva ſi non pariter Italiæ forem.
Lucius. Communia hæc ſunt odia; ſed facient Dii',
Tempúſque, talem ut exuas mentem brevì,
Poſtquam latinos melius agnôris viros.
Adhúcne deſunt aliqua? Princeps impera.
Reddetur illico, quidquid ereptum tibi eſt.
Euch. Satis eſt. Quod unum perditum luxi hactenus,
Pignus recepi. Scipio hac in arcula
Mihi redonat, quidquid optabam unicè.
Lucius. Mihi, tibíque gratulor. Porro indica,
Quid imperes. *Euch.* Non imperare me decet.
Rogare ſi quid liceat, hoc ſolum rogo:
I, nomine meo gratias fratri refer.

 SCENA

SCENA SECUNDA.

Eucharis ſola.

Eucharis ex arcula depromit annulum ſponſalitium, & effigiem Alucii.

O Chara ſponſi pignora! olim gaudii;
Sed nunc doloris intimi teſtes pii!
Vobis, amata munera, loquatur meus
Ter caſtus equidem, ſed parùm felix amor.
Imago Chari Principis! Alucii mei
Unum ſuperſtes munus. Ah! quonam Deos
Læſiſſe potui crimine, ut memet Patri,
Sponſóque raptam tradere auſint hoſtibus,
Et, quod graviſſimum, hoſtibus Aluci tuis?
Quo ſcelere merui hæc fata? Num forſan Polo,
Diiſque noſter diſplicet tam inſons amor?
Vos poſco teſtes, quotquot è cœlis Dii
Secreta cordûm cernitis; an unquam mala,
Minúſque pura pectus hoc arſit face?
Sola ad Parentum juſſa tibi, Princeps, meam
Puella Veneris neſcia obſtrinxi fidem.
Primos amores corde virgineo Patris
Juſſa excitârunt, quos fovit virtus tua,
O Sponſe, Sponſa fauſtiore dignior!
Cur ergo damnant aſtra tam pias faces,
Sponſámque captam ſeparant Sponſo ſuo?
Quid chare Princeps, ſenties, ubi tuas
Deferet ad aures fama fortunam meam?
An fata forſan triſtia ignoras adhuc?
Roma, ô Aluci! Roma captivam tenet,
Cujus

Cujus amore captus es, & hæres adhuc?
Necdum coacto milite, & Celta manu
Romana caſtra, & mœnia irrumpis ferox,
Sponſamque captam vindicas?

SCENA TERTIA.

Eucharis. Lucius.

Luc. - - - Fero nuntia;
Ut ſpero, non ingrata: jam frater tuus
Eſt in propinquo. *Euch.* Spartus? *Luc.* Ut ſibi liceat
Urbem ſubire, & viſere ſororem ſuam,
A Scipione publicam expoſcit fidem.
Pronúsque Scipio annuit. *Euch.* Solus, refers,
Suppléxque Spartus venit? *Luc.* Adducam ocyus.

SCENA QUARTA.

Eucharis ſola.

Quid hoc Dii? Sic ſolus & ſupplex venis
O Sparte? Non cum Alucio, non cum viris,
Armíſque? Quid jam cogitem? Sponſus ſinit
Se præveniri à fratre? Vel ubi denique
Alucius meus hæret? An forſan timor
Juvenile fregit pectus? an Romam pavet,
Et Scipionis arma? Tot dudum viris

Concurrere auſus metuit imberbem Ducem ?
Aut cur moratur litteris dudum meis
Carthaginem evocatus ? an forſan - - Dii
Avertite nefas ! fors Alucius ſuum
Mutavit animum ; dum meam ſortem audiit
Mutatam ? Hëu ! Quid ſuſpicer ? nempe Eucharim
Alucius contemnit, Itali Ducis
Jam vile ſpolium, quale me hæc fecit dies,
Captámque dedignatur. Horrore infremo.
Alucius, hëu ! Alucius me deſpicit !

SCENA QUINTA.

Eucharis. Lucius. Alucius ſub nomine & habitu Sparti.

Lucius. Cernis ſororem, cernis & fratrem ſoror.
Sed ne premalur mutuus animi dolor,
Recedo. Liber pateat alloquio locus.

SCENA SEXTA.

Eucharis. Alucius.

Aluc. Dilecta Princeps ! Eucharis mea ! *Euch.* Dii !
An fallor ? anne Alucium cerno meum ?
Aluc. Cave nomen iſtud proferas. Fratrem voca,

Et

Et te ſororem finge non Sponſam meam.
Euch. Sponſam ergo dedignaris, & mei pudet
Alucium, dum ſerva ſum Itali Ducis?
Aluc. Ah! parce Princeps tale quid de Alucio
Vel ſuſpicari. Tene dedigner mei
Pars prima cordis? alia ſuccedet dies,
Qua dulce Sponſi nomen optabo palam;
Nunc ratio ſuadet tegere nomen, & genus.
Euch. Parebo monitis. Interim dic: quinam ades?
Supplexne, numve armatus? *Aluc.* Armatus equidem
Cum claſſe veneram impigra, ut Carthagini
Auxilia ferrem promptus; at, fata aſpera!
Carthagini jam proximus captam audio
Urbem, & quod urbe charius, Sponſam meam.
Euch. Nempe unica (quis crederet?) nocte unica
Romanus urbem cœpit, & memet ſimul.
Alucius Quid ergo malefauſtus agerem, quid conſili
Caperem, diu hæſi incertus. *Euch.* Armatam manum
Decebat oſtentare. Dudum dexteram
Alucii Roma metuit, & amant Afri.
Aluc. Urbe occupata, dextera hæc poterat parùm,
Captáque pariter Euchari audebat nihil;
Ne provocaret graviùs in charum caput

Victoris iram. Tutius viſum fuit,
Adire, quod jam facio, Romanum Ducem,
Et ſupplicem me ſiſtere; alieno tamen
Sub nomine, atque veſte: nempe me tuam
Fingo eſſe fratrem. Sydera ſecundent dolum.
Euch. Ergóne ſupplex Italo civi ſiet
Princeps Iberus? Genua curvabit hodie
Duci Latino Alucius? *Aluc.* Chara Eucharis,
Ut fatear, ipſus credidi, hoc nunquam fore
A me impetrandum. Nulla me certè hoſtium
Vis, nulla fata flecterent; niſi tua
Id imperaret, maxima ô Princeps, ſalus.
Pro te nihil recuſo: tantùm iſtud rogo:
Alucium ne nomines unquam palàm.
Fratrem tuum me finge, qualem Scipio
Me credit, *Euch.* Et quæ fingere hæc ratio jubet?
Aluc. Sat ipſa nôſti: Alucii nomen nimis
Hoſtile Romæ eſt, brachium hoc notum nimis.
Fors vindicaret Scipio in capite meo
Tot Italorum ſanguinem, qualem hæc manus
Non parca fudit, & (niſi fatum invidet)
Profundet etiam impoſterum. *Euch.* Ah quali tuum
Quali periclo exponis ô Princeps caput!
Aluc. Pro te pericla ſpernere hoc pectus ſolet.
Quamquàm periclum eſt tenue: dum fratrem tuum

Me

Me Scipio eſſe credit illuſus dolo.
Hunc ergo adibo : munera, & largas opes,
Et Regna, ſi vult, integra lubens offero ;
Dum te ſolutam vinculis reddat mihi,
O Sponſa longè charior regno integro.
Euch. Alucius pro me iſta ? *Aluc.* Quin lubens dabo,
Si ſit neceſſe, ſanguinem. Interea vale,
Cœlúmque cœptis advoca. *Euch.* Alluci vale.

ACTUS TERTIUS

SCENA PRIMA.

Lælius. Lucius.

LÆLIUS. Ut fatear, equidem plurimùm fratris tui
Humanitatem laudo, qua captam ſuam,
Fratrémque captivæ excipit ; timeo tamen,
Ne forſan ultra - - timeo - *Luc.* Quid ? *Læl.* Subin alius
Humanitatis nomine affectus latet.
Luc. Quis ille ? *Læl.* Dixi, timeo : nempe humanitas
In juvene, qualis Scipio, erga fœminam
Facilè in amorem tranſit. *Luc.* An, ne fors amet
Et captam, & hoſtem Scipio, times ? *Læl.* Scipio
Et juvenis eſt, & Victor : hoc ſatis mihi.

Scena exhibet in Magonis nuper ædibus aulam ſplendidam, unde aditus ad conclave Scipionis, & ad vicinum Eucharis.

Lucius.

Lucius. Quid ſuſpicaris, obſecro? num horâ unica,
Qua viſa fratri eſt Eucharis, tantas faces
Queat excitare? *Læl.* Nempe non nôſti improbas
Vires amoris: corda momento rapit.
Scintilla ſi vel unica incautum ſubit,
Penetrátque pectus, hæret, & nimium potens
Funeſta mox incendia, & flammas parit.
Si Scipionem volumus, & Romam ſimul
Amice, ſalvos, ſupprimere amoris faces
In tempore laboremus. *Luc.* Et quonam modô?
Lælius. Si ſubtrahatur pabulum igni. Si procul
A fratris oculis Eucharis ſiet. At prius
Age, fratris animos ipſus explora. *Lucius.* Veni.
Accedimus. Conſilia mea jungam tuis.

Scipio conſidet in altiore loco circumſtantibus lictoribus, cum laureatis faſcibus & apparatu, quo externos Principes ad alloquium admittebant Imperatores Romani.

SCENA SECUNDA.

Scipio. Lælius. Lucius. Varro. Comitatus.

Scipio. Uterque adeſtis tempori. Spartus petit
Nos alloquendi copiam - Varro mone,
Aditum patere Principi. *Luc.* An ſoror quoque
Cum fratre præſens aderit? *Scip.* Hanc in publicum
Prodire, ſuetus Virgini pudor vetat. *

SCENA

SCENA TERTIA.

Scipio. Lælius. Lucius. Alucius. Comites.

Aluc. Magnanime Victor, cui precor dignam Patrum *Alucium etiamſequuntur Comites varia dona manibus præferentes.*
Virtute ſortem, ſupplicem ad pedes tuos
In me Parentem regium, & nulli hactenus
Curvata genua Principum inflecti vides.
Ne deſpice pias regiæ ſtirpis preces.
Scipio. Effare, quidnam flagitas? Si quid tamen
A me impetrare poſcis, aſſurgas, velim.
Aluc. Auri talenta mille, & arma Celtica,
Tuóque dignam capite laurum gemmeam
Ne reſpuiſſe Scipio velis, rogo.
Unum repoſco: Filiam reddas Patri,
Fratri ſororem. Sin nimis leve hoc lytrum
Tibi videatur; poſce, quod poſcis, dabo.
Scipio. Precibus faverem promptus: ultro Filiam
Patri, & ſororem redderem fratri ſuo;
Si Virginis captivitas tantùm meo
Penderet ex arbitrio; ſed de his prius
Interroganda Roma: nam ſoror tua
Captiva Romæ eſt. *Aluc.* Scipio modò annuat,
Non improbabit Roma, quod victor probat.
Scipio. Non improbabit victor, ubi Roma annuet.

Romam

Romam ad ſenatum litteras Princeps datò,
Si visſororem liberam, noſtrâ interim
In urbe, vel, ſi placeat, in caſtris mane.
Aluc. An reſpues hæc munera? *Scipio.* His Romæ tibi
Quæras Patronos. Cæterùm ſalvam Eucharim
Sub Scipionis crede tutela. Nihil
Unquam illa tantâ Principe indignum feret.
I, Virginem ſolare, quo potes modo,
Fratri ad ſororem liber acceſſus patet.

SCENA QUARTA.

Scipio. Lælius. Lucius.

Lucius. Quid frater hæres? Redde captivam obſecro.
Auri talenta mille ſunt ſanè lytrum
Non reſpuendum. Sat utique eſt notum tibi;
Stirps Scipionum gloriâ, & famâ fuit
Hucusque dives; ſed tamen tenues opes
Hæc fama peperit. Conſulas, ſi non tibi,
ſaltem familiæ pauperi. *Scip.* Eſt dives ſatis
Stirps Scipionum gloria, & fama, hactenus
In orbe parta. *Lælius.* Gloriæ conjunctæ opes
Oberúntne? Númne fœminam unam præferes
Tantis talentis? *Lucius.* Si tuo forem loco,

Uno talento fœminas omnes darem.
Scipio. Interroganda Roma. Si Roma annuat,
Captiva fiet libera. Secùs non licet.
Lælius. Interroganda Roma, num Victor queat
Captam puellam reddere? An neſcis, tua
Quæ ſit poteſtas? *Scipio.* Scio; ſed & alia ratio
Sparto petenti reddere ſororem vetat.
Læl. Quænam illa? ſi rogare te nobis licet?
Scipio. Suo patebit tempore. *Lucius.* Imò, jam patet.
Arcanus haud eſt, quo malè flagras, amor,
Furórve: nempe Scipio à capta ſua
Jam captus ipſe, perdere, quod amat, timet,
Atque retinendæ Virgini quærit moras.
Hæc nempe tota ratio. *Scipio.* Verbum tam inſolens
Vindicta digna exciperet; elapſum niſi
Ex ore fratris crederem incauto nimis.
Hoc pectus uni gloriæ, & Romæ ſacrum,
Amore captum fœminæ quiſquam afferat?
Et fœminæ captivæ? & hoſtis nominis
Romani? Adeſſe huc Eucharim, & Spartum date,
Tunc judicare poteritis; num Scipio
Amare præter Patriam quidquam queat.
Lucius. Vis evocari utrumque? *Scipio.* Secluſâ morâ.

SCENA QUINTA.

Scipio ſolus.

Captiva dimittatur. Eſt fixum modò:
Captiva dimittatur. - - At, quò libera
Abibit hæc tam nobilis Virgo? -- procul
Nempe hinc abibit, & oculis forſan meis
Nunquam ampliùs videnda. -- Quin, Alucii
(Horrore tremit animus) Alucii domum,
Thorúmque poſcet Eucharis. - - Sed quid meâ
Tandem intereſt, quò vadat? Aut cur ſic gemit,
Motúmque pectus infremit? - - Dii boni!
Num vera dixit frater? An captivam amo?
Meliora Superi! Scipio nequit quidpiam
Amare præter gloriam, & Patriam ſuam.
Captiva dimittatur. An Patris domum,
Aluciíve repetat - - Iterum Alucii
Ad nomen horret animus, &, quo neſcio,
Dolore premitur. - - Quid, boni Superi!
Quid hoc?
Alucium dum nomino, pectus fremit. -
Nempe hoſtis eſt Alucius Patriæ meæ;
Hinc pectus hoc, quod Patriæ eſt amans, fremit
Ad nomen hoſtis Patriæ. - - Imo Patria
Remittere hoſti liberam Sponſam vetat.
Eſt detinenda capta. Sic Roma exigit
Eſt detinenda, donec - -

SCENA

SCENA SEXTA.

Scipio. Eucharis. Alucius.

Aluc. - - Ad juſſa adſumus.
Licétne jam ſperare? num tandem lytrum
Pro Virgine acceptabis? & - - *Scip.* Reddam tibi
Princeps ſororem liberam, & natam Patri.
Priùs tamen fatere; nonne Alucio
Deſponſa ſoror eſt? *Aluc.* Mutuo aſſenſu Patrûm.
Scipio. Non hanc meretur gratiam Patriæ meæ
Juratus hoſtis: Reddere huic Sponſam, nefas.
Hæc fœdera abrumpenda. Alucium priùs
Ejuret, & ſponſalibus pactis priùs
Solenniter renunciet ſoror tua,
Si vult abire libera, & reddi Patri,
Priùs revocet Alucio datam fidem,
Hoſtémque Romæ dicat etiam hoſtem ſuum.
Suade ſorori frater, ut legem impleat
Victoris: hanc niſi impleat; mea maneat
Captiva. Jam delibera Virgo. -

SCENA SEPTIMA.

Eucharis. Alucius.

Eucharis. -- -- -- *Eucharis*
Si vult abire libera, & reddi Patri,
Priùs revocet Alucio datam fidem,
Hoſtémque Romæ dicat etiam hoſtem ſuum!
Audivit hæc Alucius? *Aluc.* Utique audiit?
Euch. Et quid reponit? lentus, ac ſtupens ſilet?
Aluc. Ah chara Princeps! libera ut tandem ſies,
Quid non decebit facere, vel quid non pati?
Sileo: recedo, quíque ſupremus mei
Amoris eſt effectus, ipſus ſuadeo,
Alucio ut renunties. Vale Eucharis
Vale alma Princeps, libera ad Patrem redi,
Oblita noſtri, & (quando ſic Victor jubet)
Renuntia ſponſalibus pactis: fidem
Abrumpe, quamvìs teſtibûs Diîs datam:
Odiſſe dic te Alucium, & ſolam modò
Amare Romam, & fortè Romanum ducem.
Vale. Mea haud es ampliùs, quamvìs tuus
Ego ſim futurus ſemper. *Euch.* Alluci! hæc mihi?
Sic ergo ſponſam deſeris? *Aluc.* Victor jubet,
Atque potior Victore libertas tua,
Emen-

Emenda noſtra morte, quæ miſerum brevì,
Sed non inultum perdet. *Euch.* Abſiſtas, rogo,
Verbis nefaſtis. Méne credis tam impiam,
Tam perfidam; ut, quam teſtibus Diis fidem
Tibi obligavi, rumpere aut poſſim, aut velim?
Credísne, quòd tam chara libertas mihi,
Ut hanc velim redimere jacturâ tui?
Non, non. Latina potiùs, etſi animus fremit,
Captiva moriar, & vel in vinclis tua.
Aluc. Ni vincla Princeps exuis, vincla induam
Etiam ego. Tecum carceri incluſum mori
Juvabit. *Euch.* Ah depone non dignos tua
Virtute ſenſus: non mori, non vincula
Induere fas eſt Principem: eſt animis opus,
Armísque. Nunquid arma jam deſunt tibi?
Nullósne Celtiberia enutrit viros?
Age, arma Princeps collige, armata manu
Eſt vindicanda Sponſa: per ſtrata hoſtium
Cadavera, & calcata Romani Ducis
Superba colla, quærito Eucharim tuam.
Aluc. Ibo, ibo, Princeps. Patriam totam excito
In bella mecum, nécque deſiſtam antea,
Quàm vel revulſo carcere & ſtrato Duce
Scipiade Sponſæ vincula abrumpam pius;
Vel, ſi hoc negatur, pectore effoſſo effluat
Meus inimico ſanguini immiſtus cruor.

Euch. Abi ergo. Nullum dico tibi, Princeps, Vale,
Quando redieris Victor, audies: Ave.

SCENA OCTAVA.

Eucharis. Alucius. Perax.

Perax. Ignotus etſi, ſat tamen notum alloquor.
Nam fama Sparti nomen ignotum diu
Nulli ſinit latere. *Euch.* Quid tu perfide
Impoſtor, atque transfuga? *Aluc.* An Perax hic eſt
Cujus furori debeo ſororis meæ
Captivitatem? *Perax.* Fateor, erravit, malè
De te, tuiſque meritus hac Perax die;
Sed damna compenſabit illata hactenus
Hæc ipſa dextra: liberam Perax tibi
Siſtet ſororem, ſi cupis, adhuc hac die;
Ringente Scipione. *Euch.* Quæ ſubita tuum
Mutavit animum cauſa? *Perax.* Non unam pete:
Et dolor, & ira, gloria, & juſtus pudor,
Amor, furórque ſtimulat hoc pectus ſimul.
Aluc. Amor, furórque? *Perax.* Plura mox, Princeps, tibi:
Nunc tempori parcamus. Arcana unico
Expono verbo cœpta: fugiendum Euchari:
Fugæ locum, modúmque monſtrabit Perax,
Tutámque ducet Eucharim ad Sparti rates.

Nun-

Nunquid rates in littore propinquo tenes,
Et expeditas ? *Aluc.* Unicam navem appuli.
Perax. Et navis unica ſufficit. Sequere modò.
Hæc dextra tradet Eucharim in manus tuas.
Hodierna lux oſtendet, an ſpretus Perax,
An charus adeò Alucius ſit dignior
Tua ſorore. *Aluc.* Dicta ſi ritè impleas,
Debebo, fateor, plurimùm Perax tibi.
Euch. Etiam Eucharis debebit. At quonam modo
Implenda cœpta ? *Perax.* Scipio venit cedite. *

* *Eucharis, & Alucius ſe recipiunt ad proximum conclave*

SCENA NONA.

Scipio. Perax. Satellites. Scipionis.

Scipio. Perax, doli ſtruuntur, at fraudes malæ
Brevì patebunt. Siſtito hic mecum. Nova
Et mira cernes. Frater adduc hoſpitem
Ad Eucharîs conclave. Vos ad limina
Hîc ſtate prompti, & nutui intenti meo.
Perax. Quid agitur ergo ? Fortè quiſpiam dolo
Eripere tentat Eucharim manibus tuis ?
Scipio. Dixi: patebit illico infelix dolus.

SCENA DECIMA.

Scipio. Perax. Lucius. Spartus. Eucharis. Alucius. Comites.

Lucius deducit Spartum ad conclave Eucharis, in quo & Alucius.

Lucius. Accede Princeps liber acceſſus patet.
Spartus. Salvere Spartus Eucharim jubet; licèt
In ſorte miſera. Quid ſtupes? Fratrem ſoror
Non ampliùs cognoſcis? aut quid me fugis?
Et ô Dii! num Alucius præſens mihi?
Captúsne Princeps pariter in Romæ manu es?
* Quid iſta conſternatio? *Scipio.* Docebit ſoror,
Soli loquaris, cedo.

** Hic innuente Scipione Alucius à Satellitibus circumdatus educitur, & Eucharis conclave clauditur.*

SCENA UNDECIMA.

Scipio. Perax. Alucius. Comites. &c.

Scipio. -- -- Tu verò interim
Iberiæ Dux maxime, veniam dabis,
Si non, prout decebat, ignoto utpote,
Habuit honorem Scipio. Errorem meum.
Studebo compenſare, quo poſſum modo,
Cuſtodiámque corporis tanto Duce
Aſſigno dignam. *Aluc.* Méne captivum abſtrahis?
An non dediſti publicam mihi fidem,
Ut

Ut tutus Urbis mœnia ſubirem? *Scipio.* Scio,
Memet dediſſe publicam Sparto fidem;
At neutiquam hoſti Alucio, à nobis nihil
Tuo petebas nomine. Interim tamen
Tibi providebit Varro de æde commoda.
Nunquid, Perax, ſat mira vidiſti, & nova?
Perax. Tibi, mihique applaudo de viſis modò.

SCENA DUODECIMA.

Perax. Phameas.

Perax. Ergo ſub habitu hoc, atque Sparti nomine
Alucius latebat? *Pham.* O quàm in tempore
Detexit iſta providus pro te polus;
Dum jam parabas reddere in manus tui
Rivalis ipſus Eucharim. *Perax.* Grates Diis
Summas, amice, debeo. Favent meo,
Favent amori. *Pham.* Sed quid agitandum modò?
Non liberabis Eucharim è Romæ manu?
Perax. Mutata ſcena conſilia quoque exigit
Mutanda. Sequere. Jam ſtruo fraudem novam.

ACTUS QUARTUS

SCENA PRIMA.

Spartus. Eucharis.

SPart. O me nefaſta littori appulſum rate!
O vana vatum oracula! ô fallax polus!
Dum fore ſororem liberam adventu meo
Mendax ſpopondit Delius: Jam, proh dolor!
Jam cuncta cerno perdita advéntu meo.
Alucius quoque proditus in hoſtîs manu,
Meáque culpa captus in vinclis gemit.
Quid nunc opis, quid conſilî ſupereſt ſoror?

SCENA SECUNDA.

Perax. Spartus. Eucharis.

Perax. Conſilia ſi non reſpuis, Perax, dabit,
Opémque promptam, quam priùs falſo obtuli,
Nunc veriori defero Sparto, & tibi
O Virgo. Reddam liberam in fratris manus,
Modò non recuſes ipſa præeuntem ſequi.
Adhuc parata cuncta, tutáque omnia,
Nec ſuſpicatur Scipio fugam, aut dolos

Per-

Per me ſtruendos. Si annuis -- *Euch.* Sequar, Perax,
Tecum ibo prompta; ſi ſimul mecum facis
Alucium ire liberum: abſque Alucio
Hinc non abibo. Vincla num Sponſus ferat,
Quæ fratris error, & amor injecit meus;
Et nunc relictô turpiter ſponſô, fugam
Malefida ſponſa capiat? *Spartus.* Hunc ipſum meo
Errore captum doleo; nec dignum ſatìs
Fideli amico munus explebo; niſi
Alucium quoque liberem ex hoſtìs manu.
Perax. Alucius ſibi conſulat quoquo modo.
Tu Virgo me ſequare. Si ſponſum petis,
Fors digniorem Alucio hæc dabit dies.
Euch. Nempe hunc Peracem? Proditor! adhuc improbos
Narrare amores Euchari audebis? procul
Faceſſe. Præſtat Euchari in vinclis mori
Cum Alucio; quàm transfugæ infami manu
Se liberatam cernere. *Spart.* Soror, obſecro,
Compeſce mentis impetum.

SCENA TERTIA.

Perax ſolus -- -- -- Ingrata! hæc mihi?
Palámque? *Præſtat Euchari in vinclis mori*
Cum Alucio, quàm transfugæ infami manu
Se liberatam cernere! Hæc ego audio,

Et adhuc amare pergo? -- Sed, quid Eucharim
Accuſo? Solus obeſt Alucius mihi.
Hic, hic prior perdendus eſt, & -- Sed quis huc?

SCENA QUARTA.

Scipio. Lucius. Perax.

Scipio. Nôſti Perax, Alucium in noſtra manu
Hærere captum: porro quid agendum putas?
Perax. Hærétne dubius Scipio? In vinclis tenes
Hoſtem Latini nominis acerbiſſimum,
Et vindicare Patriam ceſſas adhuc?
Ductor Latinus exere ultricem manum,
Eſt vindicandus denique Auſonius cruor,
Alucius quem barbara effudit manu.
Sunt vindicandi Patris, ac Patrui tui
Manes, cruenta cæde mactati ſtygi.
Eſt vindicanda injuria, & fraus, qua tibi
Illuſit hodie, nomine efficto improbè.
Mortem hæc merentur crimina: hæc cuncta expiet
Alucii cervice reſciſſum caput.
Scipio. Cruenta ſuades. Principi necem inferam?
Quid miſera dicet Eucharis? *Luc.* Frater, alia,

Nobis-

Nobíſque longe utilior occurrit mihi
Vindicta: nempe Alucium coge, ut potes,
Auro redimere debitum morti caput.
Talenta mille ſi exigas, libens dabit
Pro propria vita, & capite: poſcas quoque
Auri talenta mille pro capta Euchari:
Si pendere iſta Spartus haud velit; dabit
Mihi crede, dabit Alucius, & omnes opes
Profundet ultrò, ut liberam ſponſam ſuam
Queat obtinere. *Perax.* Alucium ſponſum vocas?
Patiêris ergo Scipio captam tuam
Sponſum ſibi ſeligere arbitriô ſuô?
Et nübere hoſti Patriæ, ac Romæ tuæ?
Hæc tu probabis fœdera? Ita amas Patriam?
Scipio. Nunquid, Perax, hoc Patriæ expoſcit ſalus,
Amórque Romæ, ut Virginem hanc Alucii
Manu, thoróque ſeparem æternùm? *Perax.* Ambigis?
Quin plura poſcit publicum Romæ bonum:
Ut nempe jungas Eucharim tali viro,
Qui ſit Latino nomini, & Romæ favens.
Habet Eucharis potentem in his oris Patrem,
Habétque amicos Principes: horum omnium
Vires, & arma Scipio adjunget ſibi,
Si Romæ amico Virginem jungat viro.

Scipio.

Scipio. Sat apta dicis. Sed quis adiget Eucharim
Ad deferendum Alucium, quem amat unicè?
Perax. Ignoſce, magne Scipio, haud nôſti ſatis.
Quæ fœminis ſit indoles. Mutabilis,
Et varia ſemper fœmina facilè induit,
Et facilè amores exuit, ubi ſe nova,
Et melior offert flamma. Crede Scipio:
Brevì æſtimabit minùs Alucii thoros,
Ubi Latinos Eucharis nôrit duces.
Scipio. Credísne quemquam ducibus è Latiis minùs
Huic diſplicere Virgini? tamen mihi
Tam pertinaci mente reſtitit hactenus,
Datámque Sponſo rumpere recuſat fidem?
Perax. Ut Virgo pactam ſponte diſrumpat fidem
Honor, pudórque prohibet. Infida Eucharis
Dici erubeſcit: propriæ famæ cavet
Generoſa Princeps; at ubi vis acceſſerit,
Et ſe coactam lege Victoris queat
Puella dicere; crede, Alucium parùm
Virgo dolebit perditum. *Scipio.* Cogi cupit?
Cogatur. -- At, quò rapior & præceps trahor!
Occurrit alius, & melior animo modus.
Adeſſe fac Alucium frater. *Luc.* Dii
Næ Barbari conſilia ſuccendant faces
Periculoſas gloriæ fratris, vetent,

SCENA

SCENA QUINTA.

Scipio. Perax.

Perax. Quis Scipioni melior occurrit modus?
Scipio. Brevì patebit. Interim, quæſo, Perax
Loquare clariora. Quisnam ex Italis
Ducibus placeret Euchari? *Perax.* Quem deſtinat
Victor, placere debet: à manu tua
Accipere captam, quem jubes, ſponſum decet.
Scipio. Quem judicas digniſſimum Eucharîs manu?
Perax. Cujus probata ſit tibi, & Romæ fides:
Námque intereſt hîc plurimùm Patriæ tuæ.
Sî plura me vis pandere -- --

SCENA SEXTA.

Scipio. Perax. Lucius. Alucius.

Luc. -- -- -- Ecce Aulicum,
Quem huc advocari juſſeras. *Scip.* Princeps, meum
Memento te captivum, & hoc caput tuum,
Vitámque jam pendere ab arbitrio meo.
Audi modò, quam pono legem: Ni ocyùs

Renun-

Renuncies ſponſalibus cum Virgine
Priùs initis, & Jure decedas tuo;
Mox ſenties, quid Victor iratus queat.
Aluc. Eripere vitam Victor iratus poteſt:
At non amorem. *Scipio.* Saltem amoris pabulum
Eripere Victor poterit. Eſt adhuc meis
In vinculis tua ſponſa. *Aluc.* Num ſolùm mea
Sponſalia obſtant, quò minùs Sparto Eucharis
Reddatur hodie libera? *Perax.* Tua quamdiu eſt,
Ne ſperet eſſe libera; hoc Romæ ſalus,
Hoc Victor æquus poſtulat. *Aluc.* Jam non loquor
Cum transfuga. Edic Scipio, ſi Alucius
Renunciet Juri ſuo; num liberam
Vinclis remittes Eucharim ad Patris domum?
Scipio. Solvetur omni vinculo hac adhuc die.
Aluc. Renuncio ergo, & Euchari, ſanctè licèt
Pactam mihi, remitto jam prior fidem.
Sta nunc pariter ô Scipio verbis tuis,
Et liberam dimitte. Me captum tene,
Quoad placebit. Eucharis modò exeat
Captivitate, moriar in vinclis ego.
Scipio. Hæc dicta ſcripto, & propria firma manu.
Aluc. Firmabo, ſi vis ſanguine, & propria nece.

SCENA

SCENA SEPTIMA.

Scipio. Perax.

Scip. Nunc abſque culpa poterit Eucharis manum
Sponſo novo præbere; poſtquam Alucius
Renunciavit mutuis pactis prior.
Perax. Nunc ergo deligendus hic ſponſus novus,
Romæ fidelis qui ſit, & amicus tuis.
Scipio. Fideliorem neminem Romæ ſcio,
Quàm Scipionem. Si ipſe - - ſed, quid cogito?
Suíne Scipio immemor? Amor fœminæ
Hoc occupabit pectus? - - Cæterùm tamen
Spernenda non ſunt fœdera, quibus tot duces
Regésque facilè pertrahi ad partes meas
Romæque poſſent unica Eucharîs manu.
Quot non amicos inter Hiſpanos mihi
Hæc ſola pareret fama per populos volans:
Hiſpana Virgo eſt ſponſa Romani ducis.
Hoc utique fœdus utile Latinis foret.
Nunquid Perax? Quid mutus hæres? liberè
Tua ſenſa profer. *Perax.* Scipio, nondum capis,
Ut video, quæ conſilia ſuggeſſi priùs:
Eſt deſtinandus Virgini ſponſus novus,

Romæ fidelis qui ſit, & amicus tuis;
Sed non Latinus ipſe: nam Patriæ tuæ
Leges Latinis conjugem externam negant,
Prohibéntque ſponſam ducere è ſtirpe extera,
Et barbara, ut vocatis. *Scipio.* Has leges quidem
Latas ſcio, mirórque: nam quid intereſt,
Quænam ora primam dederit alicui diem?
Quid intereſt, Carthagine, an Romæ ſata
Sit Eucharis? Quis barbaram auſit dicere,
Cui forma, virtus, indoles, taceo genus,
Eſt tanta, qua nec Roma meliorem videt?
Quídve meliorem dico? non vidit parem
Habétve Roma huîc Virgini. Quantus decor
In ore! virtus quanta! quis animi vigor!
Amazonum de ſtirpe, quid ſtirpem loquor
Amazonum? de genere Divorum ſata,
Et patre Marte digna. - -

SCENA OCTAVA.

Scipio. Perax. Lucius.

Lucius. — — Frater, Lælius
Cupit remotis arbitris tibi loqui.
Scipio ad Peracem. Mox plura, Princeps. -

SCENA NONA.

Scipio. Lælius. Lucius.

Lælius. - - - Scipio, non jam meo,
Sed

Sed Italorum militum ore te alloquor:
Mirantur omnes, Martium ſemper ducis
Scipiadis animum, neſcio quonam, hac die
Languore captum. Inducias hoſti datas,
Quas nec petebat Mago, non capiunt duces,
Latiúsve miles. Arcis aſſultum omnia
Exſpectat in momenta Romulidum phalanx,
Dudum parata: Scipio ſolus domî
Hærere clauſus dicitur cum fœmina;
Et (quod ferunt indigniùs) cum fœmina
Captiva, & hoſte publica gentis tuæ.
Mirantur iſta milites, ſimul & duces.
Lucius. Imò queruntur (patere, ſincerè ut loquar)
Auri Talenta mille, quæ ſponſus priùs,
Modò quoque frater obtulit pro Virginis
Sponſæque libertate per te negligi,
Et reſpui tam improvidè. Ergóne, inquiunt,
Aurô puella potior eſt noſtro duci?
Plùs fœminam, quàm milites amat? Lytrum,
Quo præmiari militum exhauſtos diu
Poſſet labores, renuit? Hæc miles palam
Per caſtra, & urbem jactat. *Lal.* Hoc idem duces
Mirantur, indignantur; ut taceam alia,
Quæ ſuſpicantur. Hinc monere te volo:

Fac conſulas & Patriæ, & famæ tuæ.
Scipio. Quid ergo ſuſpicantur Auſonii duces?
Lucius. Te nempe amare fœminam. *Scip.* Et quid poſtea?
Amare, ſi voluero, non liceat duci;
Quod nec negatur militi infimi ordinis?
Sibi quisque ſponſam ſeligit, qualis placet.
Lælius. Privatus iſta poterit; at magno duci
Hæc exuenda ſuavitas: non quod placet,
Sed quid deceat, & publicæ rei bonum
Quid poſcat, explorare regnantem decet.
Sit fama curæ. *Scipio.* Publicæ rei bonum
Præferre proprio, & nominis famam ſibi
Parare dudum Scipio (ut puto) didicit.
Lucius. Utinam nec hodie Scipio oblitus ſui
Patriæ ſalutem, & propriam famam unicæ
Poſtponeret puellæ! *Scip.* Ain'; quid Eucharis
Amata gloriæ oberit, & Romæ bono?
Lælius. Etiámne quæris? Lege ſi ſpreta Patrûm
Malè peregrinos Scipio ſequatur thoros,
Si dux ad hoſtes tranſeat, credis, nihil
Hoc obfuturum gloriæ, & Romæ bono?
Scip. Si dux ad hoſtes tranſeat? Quid ſomnias?
Sapísne? *Læl.* Crede Scipio, haud unus modò
Amore captus fœminæ Heros perditus,
Suæque raptus Patriæ. Hoſtis Eucharis
Juratà

Jurata ſemper Italæ ſtirpis fuit:
Ab hac amari ſi cupis; debes prius
Odiſſe Romam: vel niſi Romam velis
Odiſſe, nunquam te Eucharis amabit, ducem
Romæ ſequentem ſigna. *Lucius.* Num demum vides,
Cur conquerantur milites, fremant duces?
Scipio. Fremant. Ego compeſcere frementes ſciam.
Læli, duces, & milites omnes ſimul
Adeſſe fac in publico actutum foro.
Reſponſa dabimus digna Romano duce,
Et Scipione digna. Sic teſtor Deos.

SCENA DECIMA.

Lælius. Lucius.

Lucius. Reſponſa dabimus digna Romano duce.
Quænam illa? *Læl.* Multùm timeo: nam monitis meis
Eſt graviter irritatus. *Lucius.* ô Dii! date,
Ne ſit nefaſta Patriæ præſens dies,
Et Scipionum gloriæ occaſum ferat.

ACTUS QUINTUS

SCENA PRIMA.

Scena exhibet iterum ſorum Carthaginenſe, & in eo ante fores Prætorii erectum ſplendidum tentorium.

Alucius. Varro, Comites.

Varro. Si poſcis ultimùm Euchari Princeps loqui;
Concedit aditum Scipio: at brevis ſies.
Aluc. Cur ultimùm? Num libera ergo jam Eucharis
Cum fratre mox abibit ad patris domum?
Varro. Docere Spartus poterit. En! ipſe advenit.

SCENA SECUNDA.

Alucius. Spartus.

Spartus. Amice, Sparto ignoſce, qui hiſce vinculis
Ignarus etſi, ſtrinxit innocuas manus.
Ego caput iſtud prodidi. *Aluc.* Omitte, obſecro,
Amice talia. Error, haud ſcelus fuit,
Dirúmque fatum Alucii premit caput.
Sed tolero promptus fata; dummodo Eucharis
Vinclis ſoluta redeat ad patrios lares.
An reddidit jam Scipio ſororem tibi?
Spartus. Auri Talenta mille promptus obtuli.

Pro te pariter, amice, promiſi lytrum
Quodcunque victor poſceret. *Aluc.* An autem annuit?
Spartus. Reſponſa tantùm dubia verbis his dedit:
Princeps, Sororem liberam cernes brevì,
Niſi ligari renuat. Haud plura addidit.
Aluc. Niſi ligari renuat? Haud capio ſatis,
Non ſe explicavit pluribus? *Spart.* Cœpi quidem
Inſtare, ſed -- *Aluc.* Quid repoſuit? *Spart.* Adhuc hac die
Hæc clarius pandenda Romano palam
Exercitu. *Aluc.* Quid cogitem Sparte? Inſolens
Graviſque motus pectus ambiguum quatit.
Spart. Fors plura nôrit Eucharis. Age, accedimus. *

SCENA TERTIA.

Alucius. Spartus. Eucharis.

Spart. Quis apparatus iſte? Quid agitur ſoror?
Aluc. Qualem video te, ô Eucharis? *Euch.* Sponſam vides,
In veſte nuptiali, & aris proximam.
Spartus. Cui deſtinaris ſponſa? *Euch.* Præſentes dabunt.
Has legite, ſi placebit. ** *Aluc.* Heu! motu novo

** Aperto tentorio cernitur in eo erecta ara floribus ſtrata &c. penes eam Eucharis in habitu nuptiali &c.*
*** Offert litteras.*

Cor palpitat: præſagit inſolita animus.

Spartus legit. Scipio Eucbari. Princeps, noveris jura victoriæ; hæc dum te, & Alucium, olim ſponſum tuum, mihi captivos tradidit, ſponſalitii fœderis vincla diſſolvit, & captos victoris arbitrio ſubjecit. Itaque meum cùm ſit, ſponſum tibi deſtinare, talem ſelegi, quem te digniſſimum judicavi. Non reſiſtes, ut ſpero, victoris arbitrio, & Scipionis tui ſtudioſiſſimi voto, nec dedignaberis ſponſi manum, quam tibi hodie porriget Scipio.

Aluc. Quid? Scipio tibi porriget manum ſuam?
Spart. Jam capio dicta. *Liberam cernes brevì, Niſi ligari renuat.* At quid Eucharis
Ad iſta? Num conſentit Auſonio thoro?
Placétne ſponſus Scipio, hoſtis Patriæ?
Euch. Victoribus utique obſequi captos decet.
Aluc. Ergo obſequetur Eucharis civi Italo,
Et me vidente nubet hoſtili duci?
Alucii ergo ſponſa Romano manum
Præſente ſponſo porriget? *Euch.* Sponſus meus
Olim fuerat Alucius; ſed fœderi
Renunciavit, & prior rupit fidem.
Aluc. Rupit fidem? dum, ut liberam te vinculis
Eximeret, ex amore non viſo hactenus
Subivit ipſe vincula hæc? *Rupit fidem?*
Ut libera eſſet Eucharis, ſponſalibus,

Queîs

Queîs nihil habebat charius, renuntiat
Alucius, ſponſámque dum ſervet, prior
Ipſus perire voluit, & *rupit fidem?*
Euch. Princeps recede, quæſo: ni vis me obrutam
Dolore. *Aluc.* Dic pudore. *Spart.* Non capio ſatis
Mentem ſororis. Ergo demum - - *Euch.* * Poculum
Hoc nuptiale clariùs mentem meam
Brevì explicabit. *Spart.* Poculum hoc cui paras?
Euch. Sponſo novo. Sic moris eſt. *Aluc.* Duci Italo?
Ingrata! ſic Alucio inſultas palam?
Tam prompta, tam levis induis amores novos?
Et me vidente poculum ſponſo paras?
Euch. Noli invidere hoc poculum etiam hoſti tuo.
Quid lateat hoc ſub nectare, eventus dabit.
Spart. Quid ergo monſtri poculo hoc paras ſoror?
Euch. Libabo nempe hoc prima: poſt me Scipio,
Si ſponſus amat ad inferos ſponſam ſequi.
Læta hanc cicutam exhauriam, & mortem ſimul.
Spart. Miſtum veneno poculum eſt? *Euch.* Manu mea,
Extrema nempe ſuadet extremus dolor,
Amórque. Princeps, ultimùm vale accipe.

* *Oſtendit poculum aureum in ara poſitum.*

Brevì has ad aras pedibus affuſum tuis
Cernes cadaver Eucharîs, quondam tuæ.
Aluc. Quid? Ipſa tibi mortem inferes?
Euch. Mortis feram
Solamen ingens: nempe ſervatam tibi
Fidem. O Aluci! ſi eſſe non poſſum tua,
Non eſſe poſſum alterius, emoriar tua.
Aluc. Ah! pone deſperata conſilia Eucharis.
Vive, & niſi ſalutis alia ſit via,
Vel Scipioni nube. Me ſolùm mori
O Virgo patere. Moriar ad pedes tuos. *
Age ergo mucro, ſanguinem infauſtum bibe,
Et pectus hoc - - *Euch.* Ah ſiſte! quid ferox paras?
Aluc. Quod perdita ſpe ſuadet extremus furor:
Mali levamen unicum, mortem peto.
Mori juvabit, antequam aliena in manu
Videre cogar Eucharim. *Euch.* Frater juva.
Eripito ſicam. *Spart.* Ponito Princeps modum
Nimio furori: aut ſi quidem mori placet,
Moriare non inultus. Itali ducis
Hæc ſica fodiat pectora; priusquam Euchari
Sacras ad aras inſolens tendat manum.
Euch. Ita eſt: in hoſtem ſica ſtringenda eſt; prior
Scipio petendus: pectus hoſtilis ducis
Confige, tum, ſi fata nos cogunt mori,
Simul mori juvabit. Interea vale,
O ſpon-

* *Alucius, cùm inermis ipſe ſit, arripit pugionem à latere Sparti pendentem, & eodem ſe parat confodere.*

O ſponſe quondam! pariter & frater vale,
Atque utriusque vindica auditam necem.* *Clauditur tentorium.

SCENA QUARTA.

Alucius. Spartus.

Aluc. Non, Eucharis, non patiar hodie te mori.
Solus ego peream, & Eucharis vivat diu.
Spart. Nec Eucharis, nec Alucius, ſed Scipio
Moriatur hodie ſolus; aut ſaltem prior.
Aluc. Redde ergo ſicam: hæc pectus Itali ducis
Ipſas ad aras fodiet, antequam manum,
Fidémque capiat Eucharis. *Spart.* Reddo tibi
Ferale telum. Stringito hoc prompta manu;
Sed non adhibeas proprium in pectus, rogo,
Niſi Scipionis ſanguine imbutum prius.

SCENA QUINTA.

Alucius, Spartus. Perax.

Perax. In Scipionem Principes, credo, furitis;
Sed non minore pectus hoc ardet face
Communem in hoſtem. Scipio hoſtis omnium

Com-

Communis hodie vindicem dextram omnium
Meretur; hanc jungamus, & ſocias opes.
Aluc. Quos Scipionis improbe ſatelles novos
Fallace nimium pectore innectis dolos?
Vade hinc. *Perax.* Aluci, patior hæc probra omnia,
Quia bene merui. Fateor, ego primus faces
Scipiadis animo ſubdidi, & in Alucium
Victoris iras, quo modo potui, ferox
Studui incitare: primus inſtitit Perax,
Ut Eucharis ab Alucii demum thoro
Abrepta nubat alteri, & ſponſum novum
A Scipione exſpectet. *Spart.* Et cur hæc Perax?
Perax. Nempe ex amore in Eucharim. Omnia fateor:
Alucii rivalis eſt dudum Perax,
Neglectus etſi ab Euchari: hinc & tranſiit
Ad caſtra Latia, prœmium belli unicum
Alucii ſponſam expetens; ſed heu! malè
Spes hæc Peracem luſit. Ipſe Scipio
Utrique noſtrûm præripit amatam ſuam:
Patiamur iſta? Si quidem viri ſumus,
Et utriusque nequeat expleri jam amor,
Vindicta ſaltem ſplendida, & læſum juvat
Reparare honorem. Uterque jungamus ſimul
Potentiorem in æmulum iratas manus,
Et liberemus Virginem à proco Italo.

Spart.

Spart. Quis liberandæ Virginis reſtat modus?
Perax. Facilis, modò velitis: in vicinia
Uterque veſtrûm nunquid armatas habet
Naves, manúmque ſtrenuam? *Spart.* Ad portum prope
Aliquot meorum militum ſervant rates;
Sed ipſam in urbem nullus acceſſus patet.
Perax. Per me patebit. Porta littori proxima
Commiſſa nobis, quam occupant Numidæ mei.
His veſtra ſociate agmina, his urbem ſimul
Et Scipionem aggredimur. *Alucius.* Anne hæc ſeriò
Perax, & absque fraude? *Perax.* Sic teſtor Deos;
Diísque nobis charius caput Eucharis.
Aluc. Tibi Sparte pronus milites cedo meos,
Tu ſtatue, quod videbitur. Vinclis ego
Detentus arctis, audeo parùm aut nihil.

SCENA SEXTA.

Spartus. Perax. Nuntius.

Nunt. ad Spartum. Princeps verende! En litteras! *Spart.* Quis has tibi?
Nunt. Manus fidelis. Perlege, & redde ocyus
Reſponſa, num conſilia, quæ dantur, probes.

Spartus.

Spartus. Recede paulùm amice: reſponſum dabo.
Nunc denuo te adjuro per Deos, Perax;
An Scipionem perditum verè cupis,
Carthaginémque liberam? *Perax.* Dixi; Deos,
Díisque charius Eucharis juro caput:
Nam propriam jurare per fidem parùm eſt.
Dum pro Euchari jam propriam exui fidem.

Spart. Audi ergo, quas ex arce Mago litteras:

Legit. Non ultra indoleo vinculis Eucharis, quæ brevì rumpet mea ex arce eruptio. Non prohibebit Alucius militibus ſuis jam per me monitis, ne dominos ſuos liberent, nec Spartus deerit ſuis, noſtrísque partibus. Si viri ſumus, hodie erimus liberi, & per nos Carthago.

Perax. Io! favet fortuna. Conſpirat polus,
Et cœpta noſtra promovet. Tot hoſtibus
Nullus reſiſtet Scipio. Imò quod magìs
Noſtra arma promovebit, inter milites
Ducésque Latios orta jam diſcordia.
Ipſus, forum cùm tranſii, vidi palam
Ibi congregatos Italos, vix mutua
A cæde continere furioſas manus:
Dum nempe quidam amoribus ducis favent;
Et Scipioni quidquid arridet, probant;
Alii queruntur opprimi leges Patrum,
Quando peregrinos Scipio ambiat thoros.

Spartus,

Spartus. Ergo moras abrumpimus: prona utimur
Occaſione. Sta datis verbis Perax,
Et pande portas: Spartus haud deerit ſibi,
Suiſque, Mago cœpta complebit quoque.
Perax. Tuum ergo moneas militem, ego meos voco.

SCENA SEPTIMA.

Perax. Phameas. Bitias. Numidæ.

Perax. Adeſte amici, quæ prius decrevimus,
Explete fidi. *Pham.* Stamus ad nutus tuos,
Bitias. Ignoſce Princeps, non ſatis tuta omnia
Mihi videntur: namque Romanos quidem,
Et Scipionem cœpta conſilia opprimunt;
Aſt adjuvant Alucium, ſi milites
Alucii, Spartique, quod decreveras,
Admittis intra mœnia, & jungis tuis.
Perax. Mitte iſta, providebimus. Modò pergite,
Et ſtate prompti, ut juſſeram. Ubi ſignum tubæ,
Et teſſeram audieritis, hinc primam omnium
Abſtrahite vobiſcum Eucharin, & ad meum
Tentorium deducite: mihi Scipio
Erit occupandus, & niſi fata invident,
Inter tumultum, & mutuas ſtrages quoque

Alucium

Alucium opprimamus aut ferro, aut dolo.
Age modò Scipio: para ſponſalia:
Reſtingue proprio ſanguine Hymenæi faces.
Favete Furiæ. Victimam vobis dabit,
Eámque non tantùm unicam hac Perax manu.
Carthago, Roma, Scipio, atque Alucius,
Et Mago, Spartus, Eucharis tandem meo
Cedent amori; aut victimæ ſaltem meo
Cedent furori.

SCENA OCTAVA.

Perax. Lucius, Lælius.

Lucius. - - Plurimùm, Perax, tibi
Obſtricta Roma tota; quòd facundia
Et arte mira, nempe Numidarum duce
Digniſſima, ſuadere Romano duci,
Tandémque perſuadere potuiſti nova,
Et glorioſa fœdera, & dignos thoros,
Et Africanæ conjugi dandam manum.
Magna hæc, fatemur, merita ſunt, fidum probas
Te Romæ amicum. *Perax.* Gratulor Romæ, & mihi,
Si, quod decebat, præſtiti. Fratrem interim
Ad nuptias deducito. Brevì ſequar,
Ipſe paranymphus. *Lucius,* An etiam inſultat mihi?

Lælius.

Lælius. Sine barbarum. Jam pergimus ad urbis forum.
Jam congregatum militem,& duces vides.

SCENA NONA.

Lucius. Lælius. Tribuni, & Milites Romani.

Tribun. imus. Læli,paratos cernis: Arma omnes tibi,
Manúsque promptas jungimus. Si Scipio
Contemnere audet patriàs leges, ducem
Non ampliùs cognoſcimus. *Trib. 2dus.* Nemo, cui
Pectus Latinum eſt, poterit hoc probrum pati,
Ut à marito barbaræ ſponſæ ſibi
Patiatur imperari. Amores exteræ,
Et non Latinæ conjugis Leges vetant.
Non ſuſtinemus barbaræ junctum ducem.
Milites. Non ſuſtinemus. *Læl.* Ponite nimium impetum,
Priùs audiendus Scipio eſt. Forſan moras
Saltem impetrabunt omnium noſtrûm preces.
Injicere ſaltem amoribus frænum juvat,
Modò differat, quas nuptias hodie parat.
Lucius. Nil ſpero: namque fratris accenſus nimis
Non patitur ulla fræna, nec moras amor.

Lælius. Tentemus ultima. *Trib. mus.* Inſonat clangor tubæ;
Scipio propinquat. *Læl.* Occupet utrumque hoc latus,
Et ſtans in armis audiat ducem phalanx.

SCENA DECIMA.

Scipio. Lælius. Lucius. Tribuni. Milites. Lictores &c.

Scipio. In Scipionem, ut audio, miles fremit,
Et conqueruntur plurimùm Auſonii duces.
Quænam ergo cauſa murmuris? Dicat palam,
Et prodeat, ſi quiſpiam mecum malè
Contentus eſſe potuit. Hîc, coram omnibus
Agitanda noſtra cauſa. - - Cur altum ſilent?
Cur ore muto Martii aſſiſtunt duces?
Læl. Per me locuti jam priùs tibi, Scipio,
Nunc expetunt reſponſa, Romano duce,
Et Scipione digna. *Scip.* Quod poſcunt, dabo.
Eucharîs amores exprobrant nobis duces.
Quod nempe veſtrûm quilibet credit ſibi
Licere, mihi non liceat? aut cur Eucharis
Indigna Scipionis habeatur manu?
Lucius. Externa quòd ſit, quòd ſit è ſtirpe hoſtium,
Et hoſtis ipſamet Italæ gentis. *Scip.* Sat eſt;
Silere

Silere fratrem jubeo. Dicant milites:
An Scipioni, Roma quem vobis dedit
Ducem ſupremum,debitam poſthac fidem
Præſtare denegabitis? *Lal.* Nemo fidem
Negabit unquam, Scipio, fac,quod placet;
Sed Roma, fama, gloria, & ſtirpis decus,
Legésque Patriæ mente ne tua excidant,
Obteſtor, atque, ſi Eucharis placeat tibi;
Patiare ſaltem perbreves, rogo, moras:
Dum Roma, dum ſenatus ad preces tuas
Inter Latinas Eucharim cives legat.
Non denegabit Patria hoc meritis tuis.
Romana civis Eucharis fiat priùs;
Tum digna demum ſponſa Romani ducis.
Scipio. Periculoſa pectori huic tela admoves.
Romana civis Eucharis fieri queat?
Lal. Te poſtulante. Spondeo etiam operam meam
Ad id impetrandum. Patere tantiſper moras,
Novásque differ nuptias. *Scip.* Non, non. Moras
Abrumpo. Quod ſtatuimus, hac fiat die.
Sum victor, & victoriæ jura eripi
Mihi, crede, nunquam patiar. Huc adducite
Alucium. Simul Eucharis prodi palam.

SCENA UNDECIMA.

Perſonæ, quæ priùs, accedit Eucharis.

Scipio. Spectate formam hanc milites, & Indolem
Examinate Principis, tum dicite,
An barbara, atque indigna Romano thoro
Hæc ſponſa dici poſſit. An vidit parem
Huic Roma tota virginem? *Trib. 1mus* An Pallas polo
Delapſa nobis adſtat? An ſuperûm ipſamet
Regina Juno? *Trib. 2dus* Juro, plus quàm fœminæ
Mortalis eſt hæc forma. Demonſtrat Deam.
Trib. Jam deprecamur, Scipio, querelas nimis
Improvidas. Fatemur errorem. Eucharis
Non barbara eſt, ſed digna Romano thoro.
Non querimur ultrà. Scipio, fac, quod placet.
Eſt Eucharis ter digna Romano thoro.
Læl. Eſt digna, fateor ipſus; id tamen rogo,
Perfer moras, ô Scipio, ſaltem breves,
Dum Roma, dum ſenatus hæc vota approbet.
Scipio. Sum victor, atque Jura victoris ſcio,

Nec

Nec Roma, nec ſenatus obſtabit mihi,
Quin juſta cœpta compleam hac adhuc die.

SCENA DUODECIMA.

Perſona, quæ priùs, accedit Alucius.

Scipio. Adeſto Aluci. Nunquid agnoſcis tua
Soluta jam ſponſalia, & Juris nihil
Tibi ſupereſſe in Eucharim, quæ jam mea eſt
Captiva. *Aluc.* Si promiſſa, quæ priùs dedit,
Implere nôſſet Scipio, non ampliùs
Captiva foret hæc virgo. Nonne liberam
Hodie patri, fratrique reddendam Eucharim
Promiſeras, ſi Alucius Juri ſuo
Renuntiaret? præſtiti, quod juſſeras,
Renuntiavi. Redde jam Eucharim patri.
Scipio. Reddam: priùs tamen liganda vinculo
Eſt nuptiali virgo. Jam edic Eucharis,
An prona tandem porriges ſponſo manum,
Quem deſtinavit Scipio victor tibi?
Loquare prompta. *Euch.* Juſſa victoris ſequor.
Alucium fac liberum, & dabo manum
Cuicunque jubeat Scipio. Princeps, tibi

Ut fida ſim, ſum perfida: ut vincla exuas,
Invita quamvis vincla conjugii induo.
En nuptiale poculum, hoc jam, ſi jubes,
Libabo prima, Scipio. *Aluc.* Ah! ſiſte Eucharis,
Mortem mihi infer Scipio, hanc lætus feram,
Modò non videre cogar aliena in manu
Sponſam, mihi uni debitam. *Scip.* Hanc captam modò
Victoria mihi tradidit. Victor meo
Jure utor. Audi Roma, Carthago, Dii
Audite, vósque milites, utor meo
Victoriæque Jure. Quis ſit Scipio,
Cujus amore flagret, hæc pandat dies.
Age ergo virgo, porrige huc promptam manum,
Et, quod Dii felicitent, juſſu meo,
Votóque præbe - Alucio. Hunc olim pater,
Nunc victor etiam deſtinat ſponſum tibi.
Quid uterque mutus hæret? *Aluc.* Inſultas mihi?
Euch. Ludísne captam? *Scip.* Principes, Juro fidem
Vobis Latinam, Patrios teſtor Deos:
Hæc ſeriò agito. Virginem cedit tibi,
Qualem recepit Scipio: hoc fateor tamen,
Si amare poſſem quidpiam extra Patriam,
Amare vellem hanc virginem; ſed ſit procul
Affectus hic à corde Romani ducis,
Quem ſola virtus, & Patriæ amor occupat.
Agite

Agite ergo, dextras jungite. *Aluc.* Ah! patere priùs
Magnanime victor, dexteram ampleƈtar tuam,
Stringámque peƈtus inclytum hoc, in quod priùs,
Fatebor etenim,ſtrinxeram ſicam impiam.
Euch. Strinxiſſe genua liceat, & tanti ducis,
Cui jam pararam poculô infandô necem,
Exoſculari ſupplici voto pedes.
Scip. Aſſurgite ergo Principes ---
Hic intra ſcenam auditur tubarum,& tympanorum Sonitus, & ex variis theatri partibus clamor.
Ex parte dextra Numidæ: - Vive Eucharis,
Peráxque vive. Scipio, & Roma occidat.
Ex parte ſiniſtra, milites Magonis
Vive Eucharis, Magóque. Scipio pereat,
In medio Vive Eucharis, & Alucius. Roma occidat
Iterum ex omni parte ſimul omnes intra ſcenam
Carthago vivat. Scipio, & Roma occidat.
Inter hunc tumultum elabuntur Alucius, & Eucharis.
Scipio. Quis hic tumultus ſubitus? *Nunt. imus* Eheu! Scipio
Proditio tetra cuditur, portæ patent
Urbis recluſæ: perfidus Perax trahit
Inimica caſtris agmina, & Spartus ſimul,
Simúlque Mago milite infeſto irruunt.

Scipio. Læli, Peracem ſequere cum prompta manu.
Hac parte Tribune objice phalanges Afris.
Vos me ſequamini. - Unde gravius iminet
Periculum? *Nunt. 2dus* Vah! undique hoſtes imminent,
Quin ipſus etiam Alucius viſus mihi
Præcipite curſu tendere ad Sparti agmina
Atque repetitis vocibus Spartum undique
Spartum Vocare. *Scip.* Alucius? ubi, aut quomodo - -
Tribu. En! jam propinquos cerno *Scipio.* ſtate milites.
Denſate ſtrictos ordines, firmo pede,
Juncta bipenni excipite primos impetus.
Aluc. redux. Aliò arma verte Scipio: nihil tibi
Ex hac timendum parte. Jam juſſu meo
Mei quieſcunt milites, Spartus quoque
Jam cohibet arma, quæ furor præceps nimis,
Errórque juſſit ſtringere. Accede, obſecro
Huc Sparte, jam me liberum, & ſponſum vides
Tuæ ſororis. Dexteram hanc lædas cave,
Cuî tanta jam debemus. *Spart.* An vera omnia?
Ignoſce victor, error, haud ſcelus fuit,
Qui nos ad arma compulit. Pono gladium.
Aluc. Imò arma jam ſtringamus, at pro partibus
Tuis benigne victor, & juncta manu

Peti-

Petimus Pacem. *Nunt. 3tius.* Scipio, curam exue
Tutúsque ſiſte, ſola Lælii phalanx
Hoſtis repreſſit impetum, turpi fugæ
Locum Perax inquirit. *Scipio.* Haud fugæ locus
Eſt proditori dandus. *Nunt. 3tius* Inſtat Lælius
Atque fugientûm terga non lentus premit.
Scipio. At Mago ſupereſt. Pergimus contra?
Nunt. 4tus. Impetum
Magonis etiam Lucius forti manu
Repreſſit. *Scip.* Anne & ipſe jam Mago fugit?
Nunt. 4tus. Jam jam jubet receptui ſignum dari,
Hinc miſſus ad te venio fratris nomine.
Scipio. Auxilia nempe poſcit? *Nunt. 4tus.* Imò aliud petit:
Nempe ut relinquas gloriæ hanc partem ſibi,
Victúsque Mago Lucii dextrâ audiat.
Scipio. Non invidebo gloriam hanc fratri. Modò
Prætorium repetimus, ubi lætam Eucharim
Et liberam videre jam vobis licet,
Et quò placebit, ducere, ad patris domum
Sponſive, non impedio. Jam veſtra in manu eſt.
Varro, moneto virginem è tentorio
Ut prodeat ſecura. *Spart.* Victoris piam
Fortémque priùs exoſculer dextram, ſine.

Scipio. At Lælius, jámne redit? aut Perax ubi?

Lælius. Hac immolandus dextera fuerat Perax;
Sed prompta nimium perfidum eripuit fuga,
Evaſit urbe. *Scip.* Non tamen noſtras manus
Evadet. Olim debitas pœnas dabit
Romæ mihíque proditor. At ubi Eucharis?

Varro Indago fruſtra Virginem: fruſtra Eucharîs
Inclamo nomen: nemo reſpondet. *Spart.* Soror
An nuſpiam comparet? *Aluc.* heu! pectus tremit.
Malum nefaſtum ſuſpicor: fugiens Perax
Raptam Eucharim ſecum abſtulit. *Scip.* Rapta Eucharis?

Spart. Citò proditorem inſequimur. Arma! arma! - -

SCENA ULTIMA.

Perſonæ omnes præter Peracem, & Numidas.

Euch. - - - Haud opus
Jam, Frater, armis. Mago dat victas manus,
Arcísque claves tradit. En ſiſto ducem,
Jam ſupplicem Romæ, tibíque, Scipio

Mago. Romane ductor, ſupplicem cernis quidem,

Sed

Sed non per arma Latia, non vi, vel minis,
Ferróve domitum. Virginis hujus preces,
Lacrymæque me vicère, vicit & tua
Pietas, nimis magnanima, qua modo audii
Te reddidiſſe liberam neptem meam
Sponſo, patri, fratríque, & hæc ultro quidem.
Tanta pietas in hoſte, & erga hoſtes ſuos,
Magonis animum vicit, hinc tandem fera
Submitto Romæ colla, quæ talem virum
Progenuit orbi, cujus ipſi hoſtes quoque
Amare debent indolem. Viciſti Afros,
Non enſe, ſed clementia. *Scip.* Hanc Mago quoque
Sperare certam poterit. *Luc.* At mihi quidem
Clementia tua, frater, optatum decus,
Victoriamque præripit, quam de duce
Magone mihi ſperaveram: applaudo tamen,
Lubénsque cedo gloriam totam tibi.
Euch. Fratris redundat gloria in fratrem quoque.
Aluc. Nunc arctiora fœdera, niſi reſpuas,
Generoſe victor, jungimus, Romæ offero,
Lectas cohortes militum, & propriam manum
Juſſis tuis devoveo. *Spart.* Sub tanto duce
Latina Spartus ſigna gaudebit ſequi.
Homagium præſtamus. *Aluc.* Ad pedes tuos
Vexilla cernis, nuper infeſta Italis,
At nunc ſacrata gloriæ, & Romæ bono.
Scipio. Accipio promptus fœdera, & Romæ novos

Tantóſque ſocios gratulor. Latii duces,
Reſponſa noſtra audîſtis. An nondum placent?
An non putatis digna Romano duce?
An fama,ſtirpis, gloria, & Romæ ſalus
Neglecta per me? *Læl.* Scipio,ignoſcas,rogo,
Fratri mihíque. Vincis hac die omnia,
Dum te ipſe vincis. *Lucius.* Nobile ô ſtirpis decus!
Major futurus Patruo, & major Patre.
Aluc. Licétne Magne Scipio,rogare,ultimam
Tot gratiis ut addere velis gratiam?
Scip. Et quid rogatis Principes? *Aluc.* Dixi, ultimam
Rogare liceat gratiam. *Spart.* Oblatum lytrum
Quoniam recuſas capere, ſaltem hæc munera,
Fidelitatis pignora admittas, rogo,
Scipio. Placent, amici, munera hæc, nec reſpuo
Teſtes amoris. Ponite huc coram omnia.
Lælius. Pretioſa ſunt hæc dona,digna Regibus.
Lucius. Anne tua Celtiberia has gemmas parit?
Aluc. Submiſit Oriens.Scipio,hæc ne reſpuas.
Spartus. Majora gratus proximè afferet Parens.
Scipio. Virgo, priùs te reddidi ſponſo tuo,
Sed, ne abſque dote reddita videri queas,
Hæc accipe à me munera, hanc dotem tibi
Aſſignat hodie Scipio,hanc ſponſo refer

Mage. An ulla ſurgere altior virtus poteſt!
Euch. Admitto dotem: ſed tamen Laurum tibi
Saltem reſerva. Verticem hac cingo tuum,
Et vota facio, qualia à me credidi.
Nunquam fore extorquenda, jam precor Deos,
Ut Roma felix floreat ſub hoc duce,
Orbémque vincat Scipio Victor ſui.

O. A. M. D. G.

OBSER-

OBSERVATIONES
IN SCIPIONEM.

De ſcopo hujus Tragœdiæ. Tragœdiam, non Tragi-Comœdiam præſens Drama appello, quia, etſi lætum habeat exitum, Comœdiæ convenientem, Perſonas tamen omnes illuſtres, & ſerias tantùm actiones, gravéſque rerum perturbationes involvit, quales ſunt Allucius captivus, idemque unà cum Enchari in ultimam deſperationem redactus, periclitata Scipionis fama, & vita, tot hoſtium in Scipionis, & Romanorum perniciem conjuratio, urbium everſiones, Principum cædes, etſi non conſummatæ, tamen proximè imminentes. Quæ omnia ſatis gravia videntur ad timorem, & commiſerationem, quam Ariſtoteles in Tragœdia requirit, excitandam, & noxias animi affectiones purgandas: pericula enim, in quas Actores primarios unius fœminæ amor conjicit, ſpectatorem docent amoris violentiam timere, & quamvis læta ſequatur mutatio, quæ denique voluptatem potiùs, quàm terrorem in ſpectantium animis relinquit, hæc ipſa tamen, cùm ex domito amore proveniat, unà cum priori timore impellere ſpectatorem poteſt ad noxios amores ſtrenuè domandos, qui quidem Scopus eſt, & doctrina moralis præſentis Tragœdiæ.

De Characteribus Perſonarum. Quod characteres Perſonarum attinet, admodùm inter ſe diverſos efformare ſtudui. De Scipione quidem Florus Annæus ſcribit, eum tantâ continentiâ fuiſſe, ut captivam, cujus forma omnium ore celebrabatur, ne aſpicere quidem ſuſtinuerit; ſed hæc de ſene Philoſopho, quàm de militari Juvene veroſimiliùs narrata videntur. Saltem affectibus, & perturbationibus, quas tragica ſcena poſtulat, excitandis parùm ſerviiſſet Stoicus hic Actoris primarii animus. Malui itaque Livium quàm Florum ſequi, ut Tragœdiæ Heroëm da-

rem,

rem, qualem vult Ariſtoteles, nempe non nimis probum, ſed humano etiam vitio, & errori obnoxium. Itaque Scipionem produco à teneri amoris ſenſu non omnino immunem, ſed nutantem, & jam periculosè fluctuantem, ac facilè in præceps iturum, niſi Lælii conſilia, & revocatus in animum Patriæ, & gloriæ amor heroëm à lapſu revocaſſent. Sed erit fortè, qui deſideraret, Scipionem vehementiori amoris impetu agitatum, & graviùs jam implicatum in Scena apparere, qualem Titum in Berennice Cornelius,& Raſenius producunt, ut quò difficilior lucta, eò illuſtrior eſſet victoria. Verùm nec Inſtituto meo conveniebat teneros amores nimiùm urgere, nec Scopo hujus Tragœdiæ, quæ præcipuè docere intendit, principiis obſtandum,& primos ſtatim amorum impetus retundendos. In hoc quippe pugnandi genere Illuſtriorem Victoriam refert, qui maturè fugit, quàm qui tardè vincit.

Character Scipionis.

Plus hac in re Alucio, & Euchari, utpote jam ſponſis, indulgendum fuit, in quibus par amor mutuus, par fidelitas, par in Romanos odium, pares utrinque ſenſus, etiam inter teneros amores heroici, niſi quòd Eucharis quandoque ipſum Alucium animi magnitudine ſuperare videatur, quod etſi non ordinarium ſit fœminis, non tamen à veroſimili abhorret, & theatra noſtra tales Amazonas, viris etiam fortiores, cum plauſu ſæpius oſtentarunt, ut Cornelius in Æmilia, & Berennice. Nolui tamen & has perſonas præcipuas omni humano vitio exemptas proponere. Eſt in utroque amor in ſe nimius, & nimium in Romam odium, quæ in graviſſima eos pericula conjiciunt, & ad deſperata nimis conſilia impellunt, ut ita habeant, quam Philoſophus expetit, mediocritatem, ut non ſint nimiùm probi, nec tamen ita improbi, ut commiſeratione videantur indigni, adeoque aptiſſimi ad affectiones *ſimiles* amoris nempe noxii in ſpectantium animis per timorem, & commiſerationem purgandas.

Character Eucharis & Alucii.

Character Magonis. Magonis porro Character habet aliquid viri fortis, non tamen Romani, nec ad ultimum ſibi conſtantis. Quòd ad caſtra hoſtium unius Virginis, etſi neptis amantiſſimæ, cauſâ deſcendat, quòd durantibus adhuc induciis eruptionem moliatur, quòd hortante Euchari arcem Romanis tradat, vitia ſunt, & Punicam perfidiam, ac levitatem indicant, à Punici ducis moribus tamen non alienam. Fuit, quem ego ex pluribus titulis plurimùm Veneror, vir eximiæ eruditionis, cui minùs probabatur, quòd Magonem in Scipionis caſtra induxerim, nulla priùs fide publica petita: Sed objectioni huic ipſe Mago in Scena 4ta, & dein iterum in 8va ſatìs, ut puto, reſpondit. Sanè adverti, cùm hanc ipſam Tragœdiam pluribus in Theatris exhiberem, inopinatum Magonis in Romana caſtra adventum ſpectatorum animos longè acriùs, ac jucundiùs perculiſſe, quàm dum, (ut alicubi feceram) præmiſſo caduceatore, & obtenta primùm venia, accederet.

Character Peracis. Plus adhuc de Barbarorum moribus Perax habet, totus in affectionibus ſuis turbulentus, in Conſiliis præceps, & in ſola inconſtantia conſtans. Atque hi Barbarorum caracteres Romanam Scipionis virtutem, velut umbra picturam, magìs reddunt perſpicuam, &, quod obſervandum Poëtæ, ſpectatorum favorem Heroi primariò conciliant.

De unitate actionis. Addo quædam circa unitatem loci, temporis, & actionis. Actio primaria hujus Tragœdiæ eſt Scipionis de ſe ipſo Victoria, dum ſuccenſos jam in pectore amores fœminæ amori Patriæ, & gloriæ immolat, & quam ipſus deperire cœperat Virginem, etiam hoſti reſtituit. Ad quam actionem *unicam* diriguntur omnes reliquæ, quæ in ſingulis actibus ponuntur actiones *incompletæ*, & ita inter ſe cohærentes, ut non una *poſt aliam*, ſed *una ex alia*, veroſimiliter, & ex his denique ipſa actio primaria ſequatur. Concepit quidem hunc ſui vincendi animum Scipio jam ad finem actûs 4ti, ubi ex ore Lælii, & Lucii, famæ, & gloriæ, & patriæ ſuæ im-

ſimminens ob amores in Eucherim periculum clariùs apprehendit; nondum tamen hunc animum prodit, ſed ita agit, & loquitur, ut contraria omnia moliri credatur: hinc in actu 5to incipit ſe quidem Tragœdiæ nodus ſolvere, ſed ita, ut magis implicari videatur: nam Scipionis ad Eucharim litteræ, & indicta nuptialis ſolennitas novas perturbationes, & vehementiſſimas affectiones in Alucio, Euchari, Sparto, & Perace, atque in ipſis etiam Romanis excitant, quod ideò à me factum, ut patefactus tandem Scipionis animus aliorum tam agentium, quàm ſpectantium animos diutiùs ſuſpenſos, & contrariâ omnia exſpectantes vehementiùs percellat. Prodit igitur Scipio mentem ſuam primùm in actus 5ti Scena 1 ma per illa verba: Age ergo Virgo, porrige huc promptam manum

Et quòd Dii felicitent, juſſu meò
Votóque præbè Alucio.

Nondum tamen ibi completa eſt actio. Si enim poſt traditam Alucio Eucharim ſcenam clauſiſſem, parùm contentus abiiſſet ſpectator, meritò requirens, quid de Sparto, quid de Magone, quid de Perace actum ſit. Evolvenda igitur erant omnia, quæ priùs fuerant involuta. In quo, fateor, non levem difficultatem expertus ſum, tumultuariè agendum fuit. Itaque ipſam actionem illam, qua Scipio ſponſam ſponſo nil tale opinanti reſtituit, vix cœptam interrupi per ſubitam, priùs tamen jam decretam, Magonis, Sparti, & Peracis irruptionem, horum felix, & facilis propulſatio; & ex hoſtibus in amicos mutatio non nova actio eſt, ſed ex primaria neceſſariò profluens; ejusdémque illuſtre complementum.

Locum Scenæ poſui novam Carthaginem, non tamen per totam urbem liberè vagatus, actus ſingulos certo loco affixi, nempe in, vel coram ædibus Magonis, in urbis ampliori foro ſitis, & jam à Scipione occupatis omnia peraguntur: uti marginales notæ ad cujusque actûs initium oſtendunt. *De unitate loci.*

F Uni-

De unitate temporis.

Unitas temporis ſatis ſtrictè, ut puto, obſervatur, dum quæ in hac Tragœdia exhibentur, omnia intra aliquot horarum, aut certè unius diei ſpatium contingere potuerunt, niſi quis cum Lucio Scipione in ſcena Prima Actûs 3tii miretur, & quærat: *Num horâ unicâ,*
Quâ viſa fratri (Scipioni) *eſt Eucharis tantas faces*
Queat excitare? cui ibidem reſpondebit Lælius:
Nempe non noſti improbas
Vires amoris. Corda momentò rapit.

STILICO
TRAGOEDIA

ARGUMENTUM.

STilico natione Vandalus, belli, & pacis artibûs inclytus, & duorum Cæſarum non gratia modò, ſed & affinitate clariſſimus (quippe Theodoſii Gener, & Honorii Socer) æternum nomen ſuis in Romanum Imperium meritis ſibi peperiſſet, ſi, ut hoſtes, ita etiam nimium amorem in filium Eucherium domare potuiſſet: hunc enim ut altiùs extolleret, non dubitavit cum Alarico Gothorum rege, toties priùs à ſe gloriosè devicto pernicioſa fœdera inire, ex tutore Cæſaris factus ejusdem proditor; ſed infelici eventu vitam, & famam; & utrâque chariorem Filium perdidit. *Oroſius l. 7. c. 37. & 38. Paulus Diaconus circa annum Chriſti* 412.

PER-

PERSONÆ.

Stilico.
Eucherius *Stiliconis filius.*
Honorius, *Cæſar.*
Thermantia, *Honorii Conjux, Stiliconis filia.*
Attalus, *Legatus Alarici.*

Hudinus Sargus Rullus Maxentius	Duces bellici.

Lucilius, *Cohortis Prætorianæ Præfectus.*
Comitatus.

Scena ponitur Romæ in Palatio Cæſareo.

ACTUS PRIMUS

SCENA PRIMA.

Stilico, Eucherius. Hudinus.

Stilico. Depone curas Eucheri, & ſortis tuæ,
Tuíque amoris proſperum eventum mihi
Committe tutus. Stilico ſum, pater tuus,
Patrémque me probabo: tu temet quoque
Stilicone dignum filium in bello proba,
Ad quod feroces provocant Romam Gothi,
Tibíque laudis aream, & pronos gradus
Ad ſumma ſternunt culmina, & regum thoros.
Per arma genitor gloriæ aſcendi thronum,
Ipſóque major Cæſare rego Cæſarem:
Per arma nate pariter optatos gradus
Scandes honorum, téque Placidiæ manu,
Sceptríſque dignum Martius faciet chalybs.
Eucher. Manum Placidiæ ſpondet Eucherio pater?
Ignoſce genitor; non ſatis nôſti indolem
Altóſque ſpiritus Placidiæ. Cæſarum
Filia, ſorórque non niſi reges poteſt
Amare, Cæſaréſque: ſponſum reſpuet,
Cui ſceptra deſunt, nata pro ſceptris manus.
Stilico. Ne ſceptra deſint, diximus, quære Eucheri
Per arma ſceptrum. Jam viam ſtravit pater,

Natus

Natus ſequatur. Repeto: Placidiæ manu
Sceptríſque dignum Martius faciet chalybs:
Euch. Veſtigia patris geſtit Eucherius ſequi.
Arma inter educatus, exemplô tuô
Martis pericla ſpernere didici puer,
Promptúſque pergo, quò Patris nutus vocat,
Spéſque obtinendæ gloriæ, & ſponſæ trahit.
Sed alia demum cura pectus hoc premit.
Stilico. Quænam illa, nate, cura? *Euch.* Metuo plurimùm,
Ne bella, quæ minatur Auguſto Gothus,
Rurſum impedita gloriæ, & ſpei meæ
Obſtacla ponant: namque (quod tu ipſus ſatis,
Meliúſque nôſti) Cæſar à bello nimis
Abhorret, & ſi poterit à Gothico duce
Pacem obtinere - - *Stil.* Nate, non nôſti omnia.
Qualis Alarici mens ſit, & cur Cæſari
Intentet arma - - plura pandam in tempore:
Nunc Cæſari te ſiſte. Vexillum Imperî
Hodie tibi tradetur: hoc auctus gradu
Honoris, aſpirante Bellona tua,
(Sorore nempe Cæſaris) in hoſtes prior
Movebis arma nate; dum ſequar parens,
Euch. Quàm me beant hæc nuntia! Videor mihi
Jam medius inter Gothica volitare agmina,
Madidus cruore barbaro: impatiens moræ
Exſpecto belli claſſicum. *Stilico.* Hoc, fili, brevì
Romæ ſonabit, téque ad optatum evocans

Martis theatrum gloriæ pandet viam,
Speíque cœptæ. Quamdiu Mavors furit,
Et Roma trepidat, tuta Stiliconum domus
Ridere poterit: cuncta ſunt noſtra in manu;
Parens in aula, natus in caſtris regit.
Hudine; dum nos Cæſarem - - aſt ipſus ſubit.

SCENA SECUNDA.

Honorius. Stilico. Eucherius. Comites &c.

Honor. Adeſto pater. *Stil.* Auguſte, ſervum conſpicis.
Honor. Nílne Attalus legatus Alarici tibi?
Stilico. Auguſte, quidquid Attalus nuper mihi,
Tibi fidelis detuli: belli minas
Romæ, tibíque intentat Alarici furor.
Honor. Hæc nuper; at quid litteris recens datis
Alaricus à me poſcat, an nôſti pater?
Stilico. Nempe inſolenti ſpiritu agitatus Gothus
Minas minis adjiciet, & faſtu tumens
Romæ, tibíque, more, quo dudum ſolet,
Audebit inſultare: novi barbaros,
Novi ſuperbam regis Alarici indolem:
Nil ſancta pacis jura, nil curat fidem.
Libido ſola barbaram mentem regit,
Furórque cœcus imperat, quidquid placet.

Honor:

Honor: At,qua arte, credis, comprimi hic
poterit furor?
Stilico. Hoc enſe, quo jam ſæpe compreſſus
fuit,
Demum opprimetur perfidi Alarici furor.
Euch. Collectus eſt exercitus: modò annuat
Auguſtus, hoſti occurrimus adhuc hac die,
Et prævenimus barbari regis minas.
Honor. Promptúsne ad arma Eucherius eſt?
Euch. Nutus tuos
Exſpectat avidus. *Honor*. Anne concedet
parens,
Ut charus adeò filius bello aſpero,
Dubiæque Martis aleæ exponat caput?
Stilico. Charus licèt ſit filius; promptus ta-
men
Hunc immolabit Stilico Romæ, & Cæſari.
Si pro ſalute Cæſaris natus cadit,
Cadet beatus. Funeri applaudet parens
Tam glorioſo. *Honor*: Pectus heroum patris,
Natíque non degeneris Auguſto placet;
Procul tamen ſint arma; dum Italia brevì
Non Martis, aſt Thalaſſii accendet faces.
Unica Hymenæi tæda Mavortem procul
Romæ fugabit mœnibus. Sed de his tibi
Plura Gothicus legatus, huîc loquere prior,
Noſtróque nomine Attali vota excipe,
Reférque fidus. Interim mecum Eucheri,

SCENA TERTIA.

Stilico. Hudinus.

Stilico. Satiſne cæpi dicta? amice, quid agitur?
Ergo *procul ſint arma? & Italia brevi*
Non Martis, aſt Thalaſſii accendet faces?
Unica Hymenæi tæda Mavortem procul
Romæ fugabit mœnibus? Quid hæc volunt
Sibi verba? *Hudin.* Pandet plura, quem coram vides.

SCENA QUARTA.

Stilico. Attalus. Hudinus.

Stil. Quid agitur Attale? Quidve rex tuus datis
Ad Cæſarem? non arma, quod dudum mihi
Promiſeras, indicit? an nondum palam
Juberis intonare belli claſſicum?
Attal. Nec intonare claſſicum, nec Cæſari
Indicere arma jubeor; at pacis novum
Firmare fœdus Attalum Alaricus jubet.
Stilico. Firmare pacis fœdus Alaricus jubet?
Et ſeriò iſta? *Attal.* Seriò; at nondum ſatis:
Ut firmiora fœdera hæc inter Gothos
Romámque perſtent, avidus Alaricus cupit
Gothico ſororem Cæſaris jungi thoro.

Pro-

Propriumque ſceptrum Placidiæ offert, & manum.

Stilico. Alaricus audet petere Placidiæ manum?

Attalus. Et, ut videtur, Cæſari hoc fœdus placet.

Stilico. Ita Stiliconem perfidus ludit Gothus?
Sic pacta ſervat? Sic meo ſponſam parat
Eripere nato? *Attal.* Plura ſi lubet, dabit
Hæc charta, quam rex ipſus Alaricus tibi.
Stilico. Qualis character? legere non novi. *Attal.* Sinas,
Interpretabor fidus abſque omni dolo.

Attalus legit.

Miraberis, quin forſan indignaberis
Pacem Gothos petiiſſe, quos Stilico tamen
Ad arma concitaveras: Cauſam petis?
Pandamus: Ictus nempe piſcator ſapit,
Deceptus à te ſæpius ſimplex Gothus,
Ne poſſit ultrà decipi, ſibi cavet.
Propono pacem Cæſari, & fœdus novum:
Hoc ſi tibi diſpliceat, age tandem, exſere
Promiſſa toties arma, ſigna in Cæſarem
Extolle; mox conjunget Alaricus tuis
Suas cohortes: Italas oras prope
Jam ſtamus, & ſi Stilico ſtet pactis, Gothus
Pariter fidelis ſtabit: Imperii decus,
Manus Placidiæ filia cedet tuo,
Gothicóque tellus Sicula jungetur throno.
Hæc pacta mutua, atque promiſſa Stilico
Complere ſi non audeas, ne ægrè feras,
Si pariter aliam quærat Alaricus viam.

Nec

Novóque propriis conſulat regnis modo.
Regis vides conſilia; nondum fœdera
Firmata pacis: bella, ſi placeant tibi,
Regi meo non diſplicent; prior tamen
Extollat arma Stilico, & à Romà prior
Seſe ipſa Roma dividat: primus petat
Hac ipſa in urbe Cæſarem Martis furor.
Stilico. Matura necdum tempora. Alaricus prior
Extollat arma; Stilico ſua junget brevì.
Attalus. Fruſtra es. Meus rex decipi cautus timet,
Et vana tantùm verba ſibi dari putat;
Niſi Stiliconem videat in Romam palam
Inſurgere. *Stil.* Ergo dubia tibi noſtra eſt fides?
Attalus. Ni primus arma in Cæſarem, & Romam exſeris;
Nihil movebit Italiæ in oris Gothus.
Tuum eſt ſtatuere, bella, num pacem velis.
Aut perde Stilico Cæſarem, aut natus tuus
Perdet Placidiam. Jam elige: utrum præplacet?
Ego interim adeo Cæſarem, & fœdus novum
Urgebo, quantùm potero. Sic rex imperat.

SCENA

SCENA QUINTA.

Stilico. Hudinus.

Stil. Hudine! quid nunc conſilî? Gothico dolo
Inverſa cernis cuncta. Ni arma Cæſari
Primi inferamus; arma non tollet Gothus.
Hudin. Ergò inferamus arma. Selecti duces,
Omníſque miles pendet è nutu tuo.
Stilico. An publica arma ſtringat in generum ſocer?
Stilico rebelli in Cæſarem inſurgat manu?
Hudin. Nonne iſta pacta te inter, & regem Gothum
Dudum ſtatuta? Nunquid Alaricum prior
Ipſe Stilico invitaveras, ut Cæſari
Indicat arma, ſéque conjungat tibi?
Hæc nunquid - - *Stil.* Ah Hudine! quò patrius amor
Improvidum me compulit! prò filii
Meliore ſorte bella credebam miſer
Aptiſſima; hinc ad bella pellexi Gothos
Quocunque pacto: Cæſarem, & Romam metu
Concutere volui, ut tutior ſtaret domus
Stiliconis; at rebellio, armáque publica
In Cæſarem ſtringenda nunquam ſeriò
Placuêre. Semper horrui tantum ſcelus.
Decipere ſperabam arte ſecreta Gothum,

Si-

Simúlque Cæſarem; aſt heü! memet mò-
dò
Deprendo vafri fraude præventum Gothi.
Hudin. Jacta alea eſt; pertexere incœptam
decet
Telam. Periclum reſpuit inertes moras.

SCENA SEXTA.

Stilico. Hudinus. Sargus. Rullus. Maxentius.

Sargus. Accurre Stilico. Caſtra non ſolitò
ſtrepunt
Concita tumultu. *Stil.* Quis tumultus ex-
citat?
Sarus. Inviſa pacis nuntia, & fœdus novum,
Urbs tota narrat Placidiam Alarici thoro
Jam deſtinatam à fratre: quin ipſe Attalus
Annuere votis Cæſarem ſpargit palam.
Maxent. Prô pax probroſa! poſteri hoc nò-
ſtri audiant,
Nos barbarum expaviſſe, Romámque inte-
gram
Ad inſolentis territam Gothi minas
Poſuiſſe peila, peila, quæ quondam ultimus
Expavit orbis? *Rullus.* Et quod indignum
magis,
Emiſſe pacem? Nam quid aliud ſentiet,
Ætásque ſcribet poſtera; niſi territos
Nos vendidiſſe barbaro Auguſtos thoros,
Na-

Natam, & ſororem Cæſarum? *Sargus.* Hæc Stilico vides,
Et pateris? *Rullus.* Audis talia, & lentus ſiles?
Max. Arma, arma Stilico: bella, non pacem petit
Romana gloria. *Stil.* Bella ni Cæſar velit;
Quid Stilico poterit? *Rullus.* Ut velit Cæſar, potes
Suadere; namque Cæſarem tu ipſus regis.
Omnes prætr. Stilic. Arma, arma, Stilico. *Max.* Sanguinem Auguſtum thoro
Malè inquinari barbaro nullus feret,
Cui Roma cordi eſt. *Rullus.* Et, ſi Honorius ſuam
Non erubeſcit jungere ſororem Gotho,
Nec frater eſt, nec Cæſar: indignus throno eſt.
Omnes item. Arma, Arma Stilico. *Stil.* Hic ardor armorum placet,
Conſilia pronus jungerem, & promptam manum;
Nî Cæſar abnuat. *Sargus.* Abnuat, vel annuat
Honorius, mihi ſatis eſt nutus tuus.
Stilico. Accedo, amici, Cæſarem, cauſam omnium
Acturus. *Rullus.* Hoc rogamus. *Stil.* Hoc fiet, mea
Conſilia ſi fovetis. *Maxent.* Etiam ſanguine
Subſcribimus, ſi poſcis, incœpto tuo.

SCENA SEPTIMA.

Stilico. Hudinus.

Hudin. Adhuc moraris Stilico? Favet occaſio;
Polus ipſe cœpta promovet; miles furit,
Nec parcit ipſi Cæſari. Utare Stilico,
Utare fatis ſtrenue, ubi ferrum calet,
Cudamus. *Stil.* Arma in Cæſarem ſtringam impia?
Et Roma, quæ defenſa per noſtram ſtetit
Hucusque dextram, nunc per hanc ipſam cadat
Everſa dextram? *Hud.* Eſt angor hic ſerus nimis

SCENA OCTAVA.

Stilico. Eucherius. Hudinus.

Eucher. Ah chare genitor! perditus natus tuus.
Hac hora ab ipſo Cæſare infelix mihi
Sententia eſt indicta: moriendum eſt pater!
Stilico. Tibi, nate, mors indicta ab ipſo Cæſare?
Euch. Nempe Placidia - vah! verba præpedit dolor,
Eheu! Placidia nempe jungetur Gotho.
Jam

Jam Cæſar ipſe regis Alarici preces
Suæ ſorori expoſuit, ac ô dolor! quidem
Præſente me: nec Placidia videtur Gothi
Reſpuere ſceptra. Ni pater promptus ju-
ves,
Vertáſque mentem Cæſaris, natus perit.
Hoc chalybe vitam citiùs abrumpam miſer
Quàm ſuſtinebo barbaro jungi thoro,
Quam diligo unam. *Stil.* Nate compone
impetum,
Altúmque tacito pectore dolorem preme.
Committe nobis cætera. Hudine ſequere.
Audacter anime! perge, quò præceps furor
Amórque cogit concitum pectus patris.
Euch. Quò pergis igitur? *Stil.* Eucheri, tuâ
intereſt,
Ut neſcias, quid moliar; quamvìs tui
Amore cuncta moliar. Ad aulam redi.

ACTUS SECUNDUS

SCENA PRIMA.

Stilico. Hudinus.

Stilico. I, perge promptus. -- Siſte -- quid
agito miſer?
*Hudin. Audacter anime! concitum pectus pa-
tris*
Amor, furórque ſtimulat: Et tamen interim
Certum nihil determinas. Quid ad du-
cum

Tot vota? Quid pro Filio ſtatuit Pater?
Stil. Amice, fateor, torpet, & tremit animus,
Horrórque ſceleris pectus invitum quatit.
Quid dicet orbis? Poſteri quid ſentient,
Scribéntque de me? Fama, quæ cœlum ſuper
Stiliconis alta facta jam pridem extulit,
Nunc proditorem perfidum, & Romæ luem
Sparget per omnes, qua patent, orbis plagas.
Tot parta bello decora, nomen tam inclytum,
Et tot periclis impigrè emptam gloriam
Perdamus uno crimine, rebelli manu?
Hudin. Hæc cogitâſſe, Stilico, pridem oportuit,
Priusquam ad arma, & fœdera vocares Gothum.
Nunc ſera ſunt hæc. *Stil.* Nempe cœcus eſt amor,
Nec ſat futura prævidet. Cœlum aſperum!
Aut non dediſſes filium, aut charum minùs!

SCENA SECUNDA.

Stilico. Eucherius. Hudinus.

Euch. Te, Genitor, & me Cæſaris juſſus vocat,

Age

Age modò cauſam filii. *Stil.* Nil ambigas;
Tua mihi cordi eſt cauſa. - - Jam noti duces
Hudine, dum rediero, fac, præſtò ſient.

SCENA TERTIA.

Honorius. Stilico. Eucherius.

Honor. Stilicone dignus ardor, & dignus duce
Romana caſtra Martia accendit face.
Ut audio, avidus militum, & ducum globus
Inclamat arma, ſpiritu incenſus tuo.
Stil. Auguſte, fateor, inſolens miles nimis
Inclamat arma: neutiquam pacem probat.
Hon. Sed Stilico quid decernit? Aut quid Filius?
Non approbatis fœdera oblata à Gothis?
Alaricus armis præpotens, fama inclytus,
Pariter Placidia Cæſarum nata, & ſoror
Digna eſt potente rege, nec amat conjugem,
Cui ſceptra deſunt, nata pro ſceptris manus.
Euch. Eſt mille ſceptris digna Placidiæ manus;
Sed ſceptra tantùm barbara ferocis Gothi

Non ſat videntur digna Placidiæ manu.
Honor. Si digna Cæſar judicat, quid tu Eucheri?
Euch. Nutum vereri Cæſaris ſcit ſubditus.
Honor. Age ergo promptus Placidiam Eucheri pete,
Eíque noſtro nomine Alarici thoros,
Et ſceptra defer Gothica: ſi prompta annuat,
Fratri placebit; ſin minus, vel ſi preces
Et vota reſpuat, moneto, Cæſarem
Jubere poſſe, quod modò frater rogat.
Euch. Auguſta juſſa veneror; at, ſi ſubdito
Fas deprecari; munus hoc, rogo, alteri
Impone, cui facundior lingua obtigit.
Honorius. Adimple juſſa, non amat Cæſar moras.

SCENA QUARTA.

Honorius. Stilico.

Hon. Sed Stilico num conſilia ſat capit mea?
Stil. Conſilia nempe pacis, & fœdus placent?
Hon. Credíſne, Stilico, Cæſarem oblitum ſui
Suæque Romæ? Honorium credis nihil
Memorem ſororis, ſanguinem Auguſtum thoro
Malè venditurum barbaro? *Stil.* Ergo, quæ prius
Sunt dicta - - *Hon.* Pandam clariùs mentem meam;
Sed Stilico pariter Cæſari pandat ſuam.
Edic,

Edic, quis altus opprimit natum dolor?
Quid mœſta facies? tacita quid poſcunt ſibi
Suſpiria? aut cur rubuit ad nomen meæ
Sororis? aut cur munus impôſtum ſibi
Eſt deprecatus? *Stil.* Juvenis eſt: quo neſcio,
Dolore preſſum fortè languebit caput.
Honor. Dolore preſſum fortè languebit caput?
Amore læſum pectus Eucherii gemit.
Credis, latere Cæſarem arcanas faces,
Queîs juvenis ardet? Perdere Placidiam timet,
Et æmulum potentem in Alarico dolet.
Stil. Quid ſuſpicaris Cæſar? Eucherius ſui
Oblitus ortûs auſit Auguſtos thoros
Ambire? natam Cæſarum ſperet ſibi
Stilicone natus? Inſolens quidem eſt amor;
Nec vota patitur lege rationis regi;
Sed inſolentem didicit Eucherius meus
Viciſſe amorem: ſubditum ſemet videt,
Nec ad ſororem Cæſaris vota erigit
Temeraria nimis. *Hon.* Vota temeraria nimis?
Sanguis Serenæ eſt. *Stil.* Sed ſimul ſanguis meus,
Et ſanguis impar Cæſarum alto ſanguini.
Honor. Non debet impar ſanguini Auguſto tuus
Ultra vocari ſanguis, ex quo Cæſaris
Auguſta conjux prodiit. *Stil.* Favor tuus
Eouſque filiam extulit. *Honor.* Et idem favor

Efferre poterit filium. Chare Stilico,
Agnoſce tandem Honorii mentem integram:
Amet Placidiam filius tuus, precor,
Amétque conſtans. Cæſar has flammas probat.
Atque ut ſorori Cæſaris natus tuus
Non veniat impar, ſceptra geſtabit brevì,
Et ſi alia deſint; dividam hoc regni decus,
Unáque mecum Eucherius Italiam reget.
Quid obſtupeſcis? Seria hæc mens eſt mihi;
Etſi alia jam ſimulare me tempus jubet.
Non reſpuo palam fœdera oblata à Gothis,
Ut tutiore fœdera evitem modo.
Spe, licèt inani, pacis Alarici furor
Tantiſper eludendus. Interea pater
Age, & fidelis arma pro nobis para:
Ego tuo pro filio Auguſtos thoros.
Cæſarea teſtôr ſceptra, proſtratîs Gothîs
Belli Placidia præmium, & nati tui
Quando triumphans redierit, merces erit.

SCENA QUINTA.

Stilicoſolus.

O Cæſar! ô Auguſte! tam chara eſt tibi
Stirps noſtra, noſter ſanguis, & Stilico tuum
Auſit ſitire ſanguinem? Sic tu me amas,
Meóſ-

Meósque Honori! In tam benignum Cæſarem
Ego arma ſtringam? perdere audebo manum
Tam prodigam in me? Perfide, ingrate Stilico!
Quis tam nefandus impulit mentem furor?
Agnoſce tandem facinus, indignum nimis
Herois animo. Honorius vivat diu,
Vivat, regátque. Stilico morietur prius,
Quàm perfidas in Cæſarem extollat manus.

SCENA SEXTA.

Stilico. Hudinus. Sargus. Rullus. Maxentius.

Hudin. Vides ſupremos, Stilico, præſentes duces,
Ad vota promptos omnia. *Max.* Quid Honorius
Decernit? *Rullus.* Aut quid Stilico? nam præ Cæſaris
Mihi Stiliconis juſſa ſunt. Honorius
Ignavus eſt, ac trepidus, & vix Cæſaris
Nomen meretur. Fœminas inter colum
Tractare meliùs novit, & Phrygias acus,
Quàm ſceptra Romæ. *Sargus.* Clariùs nunc explica

Conſilia cœpta, quæ per ambages modò
Hudinus exponebat obſcurus nimis.
Max. An arma in ipſum Cæſarem extolli jubes?
Anne throno ineptum dejici? pandas modum,
Nihil moramur. *Rullus.* Impera, ad nutus tuos,
Et me, meóſque milites promptos habes.
Hudin. Loquare tutus Stilico; jam ſatìs ducum
Mihi probatus animus, & conſtans fides.
Stilico. Eſtiſnè firmam jurejurando fidem
Spondere prompti? *Sargus.* Ex ore pendemus tuo.
Stil. Nudate gladium: in verba juretis mea:
Juro per enſem, juro per nomen ducis,
Famámque propriam, Juro per nati caput,
Quo nihil in orbe charius quidquam mihi eſt;
Hac dextera, atque hoc enſe proſtratus cadet,
Quisquis inimica Caſarem oppugnat manu,
Aut quisquis ultra lædere Auguſtum volet.
Nunc Ite: motus militum compeſcite.
Vel ſi furentûm comprimi motus nequit,
Me, me ille potiùs opprimat, quàm Cæſarem.
Sargus. Hæc juſſa non ſat capimus. *Stil.* Ite, ite repeto,
Et juſſa facite; milites compeſcite.
Vel ſi furentûm comprimi motus nequit,
Me, me ille potius opprimat, quàm Cæſarem.

SCENA

SCENA SEPTIMA.

Stilico. Hudinus.

Hudin. An ſeriò iſta Stilico? *Stil.* Toto pectore.
Hudin. Quid ergo pacta cum Attalo? *Stil.* Attalum nihil
Jam curo. poſthac nulla cum Gothis mihi
Negotia; niſi Martio in campo. Veni,
Tibi mira pandam - - Sed redit gnatus meus.

SCENA OCTAVA.

Stilico. Eucherius. Hudinus.

Stil. Legatione functus es nate? *Euch.* Ardua.
Stil. Et quid Placidia? *Euch.* Callidè mentem tegit.
Nihil moveri viſa totum Cæſari
Negotium relinquit. *Stil.* Et Cæſar mihi.
Fili, beamur. Vota ſuperavit polus,
Et Cæſaris clementia. Ipſus approbat
Tuos amores. *Euch.* Cæſari an patet meus
Amor in Placidiam? *Stil.* Patet, &, ut dixi, placet.
Non jam timendus, Eucheri, Alaricus tibi eſt.
Euch. Nil jam timendus, inquis, Alaricus mihi eſt?

Tamen ipſe Cæſar -- *Stil.* Cæſar aulico
modo
Locutus, alia mente conſilia fovet,
Quàm quæ ore prodit. Concipe animos
Eucheri:
Stringenda denuo arma ſunt contra Gothos,
Fruſtráque pacis fœdera Alaricus cupit.
Tibi Placidia nate, non Gotho æmulo
Eſt deſtinata à Cæſare; modò hanc audeas
Forti mereri dextera, & contra Gothos
Mox inchoanda bella conficias bene.
Audi ipſa verba Honorii: *Victis Gothis*
Belli Placidia præmium, & nati tui,
Quando triumphans redierit, merces erit.
Euch. Hoc nuntium non capio: Pectus
gaudio
Succumbit, altis gradior altior Diis.
Tibi ergo, Genitor chare, quid non debeo?
Tu nempe ſolus -- *Stil.* Cæſari plus, quàm
mihi,
O nate debes: ſolus Auguſti favor
Nos tam beatos efficit. Conde interim
Hæc dicta mente: nemini fiant palam
Promiſſa tanta Cæſaris; donec brevì
Gothico madeſcens ſanguine è bello redux
Laurum, ſimúlque Placidiæ capias manum.
Euch. Patiare ſaltem, gaudium hoc Matri
feram,
Quod ſolus iſto claudere haud poſſum ſinu.

SCENA

SCENA NONA.

Stilico. Hudinus.

Hud. Anne hæc ſpopondit Cæſar? An vera omnia?
Stil. Veriſſima. - Immò plura promiſit mihi.
Cur ergo quæram ſcelere, quos ultro favor
Honorii offert filio Auguſtos thoros,
Et ſceptra thalamis æqua? *Hud.* Nil fraudis times?
Suſpecta bonitas nimia. *Stil.* Fraudes texere
Ignorat animus Cæſaris, fidus nimis,
Dudúmque teneris cognitus ab annis mihi,
Armamus ergo militem contra Gothos,
Poſthac fideles Cæſari, & Romæ duces.

SCENA DECIMA.

Stilico. Attalus, Hudinus.

Attalus. Pactiſne ſtabis Stilico? Quæ mens eſt tua?
Num Cæſarem vis perdere, ánve Placidiam,
Unáque natum? Vel, magìs clarè loquar,
Unáque vitam? Quid ſtupes? Quæro ultimùm.
An arma ſtringet Stilico? Num belli face
Hac

Hac nocte Roma ardebit? An fidus Gothis
Promiſſa ſolves? *Stil.* Stilico promiſſam Gothis,
Ubi monebit tempus, exſolvet fidem.
Attalus. Hac nocte ſolvere commodum tempus monet:
Ardore miles plenus in caſtris furit.
Stil. Ardore miles plenus in Gothos furit.
Attalus. Iſtum furorem Stilico, ſi modò velit,
Vertiſſe facilè in Cæſarem, & Romam poteſt:
Nam tua ſequuntur juſſa ſelecti duces.
Stil. Sat firma necdum militum conſtat fides.
Attal. Dum nempe nutat dubia ductoris fides.
Adeóne, Stilico, ſimplices credis Gothos,
Quin vana verba ſentiant ſibi dari?
Non, non: morarum jam ſat, & plus quàm ſat eſt.
Hæc nox probare poterit, an firma fide,
Fictáve inierit Stilico fœdus cum Gothis.
Tu, quod placebit, ſtatuito; aſt ego quoque
Regis mei mandata ſuprema exequor.
Cave tibi, moneo; decipi ultra nolumus,
Ludíque. Jam mandata rex meus dedit,
Quæ Stilico non exſpectat. *Stil.* Et quæ denique
Mandata? *Attalus.* Nôſti has literas? Nôſti hanc manum?

Nôſti

Nôſti Sigillum? Nunquid hæc tua omnia?
Stilico. Novi, quid inde? *Attal.* Hoc inde: nempe hæc omnia
Nos inter acta Cæſari, & Romæ palàm
Facere jubetur Attalus. *Stil.* Quis hoc jubet?
Attal. Alaricus ipſe. *Stilic.* Prodere Alaricus jubet
Arcana noſtra fœdera? *Attal.* A te proditus
Priórque luſus turpiter. *Stil.* Et hoc cuî bonô?
Quàm digna mente regiâ hæc foret actio?
Attalus. Sit digna, vel non digna, ſaltem rex meus
Se vindicatum ſentiet, tot cladibus
Affectus à te: nec tenue Gothis erit
Levamen, alto cernere ejectum gradu,
Vitâque, cujus dexterâ ſolâ hactenus
Defenſa Roma Vandalo necdum jugo
Devicta colla ſubdidit, & arma Gothica
Tot jam triumphis clara deluſit ferox.
Suprema ſunt hæc monita. Jam Stilico elige.
Ultra moras protrahere neutiquam datur,
Aut pacta comple fœdera, atque arma exere
In Cæſarem, ídque hac nocte, dùm miles favet;
Aut quanta poſſit regis eluſi furor,
Cras experire, proditus ab ipſis Gothis.

SCENA

SCENA UNDECIMA.

Stilico. Hudinus.

Hudinus. Vides periclum. Spernere haud decet minas
Audebit omnia Attalus. *Stil.* Utinam Gothos
Nunquam Stilico vidiſſet! ah! cur barbaris
Incauta junxi fœdera! *Hudin.* Eſt ſera hæc nimis,
Nec apta pœnitentia. Inceptum decet
Texiſſe filum: Cæſar, aut Stilico hodie
Pereat neceſſum eſt. Conſulas tibi, & tuis.
Stil. O fata! quò me trahitis? Atteſtor polum
Vellem eſſe fidus Cæſari, & Romæ; ſed heû!
Heû cogor eſſe perfidus! Notos duces
Hudine revoca. Redeat in pectus furor.

ACTUS TERTIUS

SCENA PRIMA.

Attalus. Hudinus.

Attalus. Ergo arma Stilico capiet? & quando? *Hud.* Modò,

Dixi,

Dixi, parata cuncta: jam ſummi duces
Dedêre dextras. Hac adhuc nocte omnia
Complenda ſunt conſilia: rapere Placidiam
Sargus ſtudebit, Rullus in Romæ foro
Lectum tenebit militem, Maxentius
Aulâ occupatâ, Cæſarem captum dabit
Cuſtodiæ: tum caſtra turbanda undique,
Et Roma tota. Plura Stilico ipſus tibi.
Non approbas ſtatuta? *Attalus.* Lenta ſunt nimis
Conſilia veſtra. Placidiæ raptus, forum
Lento occupatum milite, & Cæſar datus
Cuſtodiæ - - Haud ambagibus tantis opus.
Breviore cœpta perfici poſſunt via:
Mors ſola Honorii capite viduum thronum,
Sceptrúmque Romæ tradet in noſtras manus,
Hanc ergo tentet Stilico. *Hudin.* Mortem Cæſaris?
Attalus. Uno hoc reſecto capite multorum queunt
Secura ſtare capita. *Hudin.* Poſcis grandia,
Quæ Stilico vix tentabit. Amat Honorium,
Generíque proprii ſanguine nefaſtas manus
Imbuere vix audebit, & - - *Attalus.* Nolit, velit,
Debebit, & debebit hac adhuc die
Vel Cæſaris, vel filii abſciſſum caput
Videre. Mira Hudine conſpicies brevì.

SCENA

SCENA SECUNDA.

Stilico. Hudinus.

Stil. Quid Attalus? Cur refugit aſpectus meos?
Non approbat ſtatuta? *Hudin.* Si ritè impleas,
Probabit. *Stil.* Anne dubitat? *Hudin.* Adverti, timet,
Ne Stilico mentem denuo mutet: timet,
Ne ſceleris horror denuo mentem abſtrahat
A cogitatis. *Stil.* Ne ambigat. Tandem exui
Vanos timores: grande ſi patro ſcelus;
Mens magna tantùm ſceleris eſt magni capax.
Illud tamen te moneo, ne nato meo
Vel verbulum de his omnibus, quæ nos modò
Statuimus. *Hudin.* Ergo filium pater timet?
Cur Eucherius hæc neſciat, cujus tamen
Amore factum, quidquid eſt factum hactenus,
Fiétque? *Stil.* Nempe ſceleris immunem decet
Servare natum, ut dignior Romæ throno
Obtineat absque crimine Placidiæ manum.
Solus ſceleris infamiam pater feret,
Fructúmque ſceleris filius. Perge interim,
Conſilia cœpta promove; at ſimul tamen

Caveto vitæ Cæſaris. Nolo necem
Honorii, cuſtodiæ detur: ſat eſt.
Favete cœptis inferi! Superos enim
Non advocare ſceleris in partem audeo.

SCENA TERTIA.

Stilico. Honorius. Thermantia.

Honor. Occurris opportunus: has Stilico lege.
Stilico legit. Ingrata nimiùm Cæſarem manus petit
Sceptrúmque tentat rapere maleſuadus furor.
Hodierna tantum crimen audebit dies,
Ni cura cœli provida Auguſtum tegat.
Ignoſce Cæſar, animus emotus ſtupet
Tanto periclo. *Honor.* Perge, totum perlege.
Stilico legit. Arcana plura panderem, ſi Cæſari
Soli loqui liceret, & tuto in loco:
Nam plura ſcribere prohibet rerum ſtatus,
Totáque nimiùm proditor in aula potens.
Stil. An proditoris nomen eſt notum tibi?
Aut hæc quis index detulit? *Hon.* Uterque eſt adhuc
Ignotus. *Therm.* Hanc ad limina hortorum mihi
Tanquam libellum ſupplicem, chartam obtulit
Ignota dextra: dum lego, dúmque indicem
Reſpicio, nemo porro comparuit. Ego

Tanto periclo conjugis perterrita
Accurro, lecta refero: nunc tua pariter,
Parens, rogo conſilia. *Hon.* Quid ſentis pater?
Unde imminere Cæſari inſidias putas?
Quis perfidus conjuret in noſtrum caput?
Stil. legit. Nam plura ſcribere prohibet rerum ſtatus,
Totáque nimiùm proditor in aula potens.
Si dubia chartæ verba perpendam bene,
Cuncta Stiliconem denotant. Favor tuus
Qui me potentem nimiùm in hac aula facit,
Et proditorem -- *Hon.* Cæſarem offendis pater,
Si pergis ultra: deſine indignas nimis
Stilicone voces. Anve Honorium putas
Malè ſuſpicari poſſe de Socero ſuo,
Immò Parente? Semper invicta fide
Per tot pericla, mille per tela hoſtium
Tutor clienti ſceptra ſervâſti pius,
Et ſuſpicari potero quid de te mali,
Dum regno, Cæſar dexterâ factus tuâ?
Therm. A te, parens, conſilia potiùs poſcimus.
In hoc periclo Cæſarem, & natam adjuva.
Stil. Modò pateſceret ſceleris index mihi,
Conſilia caperem promptus; at modò --

SCENA QUARTA.

Perſonæ quæ priùs, accedit Eucherius.

Hon. - - - - - Eucheri,
Accede, lege. *Therm.* Conſilia junge, ſi potes,
Mihi, Parenti, Cæſari. Omnium caput
A proditore petitur. *Euch.* Et quis proditor
Hic? *Hon.* Perlege, & quid ſentias, enuntia.
Eucherius. * Quis iſta ſcripſit? *Hon.* Cognita hæc nulli manus, * *Legit tacitè*
Et pariter Author ſceleris, atque index latent.
Stil. Et hoc mihi graviſſimas curas parit.
Facilè periculum imminens depellerem,
Hunc indicem ſi noſcerem. *Therm.* Forſan brevì
Se ſiſtet ipſus Cæſari; at ſoli: cupit
(Ut charta ſat notavit) Auguſto loqui
Solus remotis arbitris, tuto in loco.
Conclave, conjux, intimum ſolus pete:
Non dubito, quin ſe ſiſtat index, quem petis.
Euch. Suſpecta res eſt, moneo: ne indici nimis
Confide Cæſar: nam quis ignota manu
Tranſmittit iſta? Cur in hac charta ſcelus
Immane prodit, ſceleris Authorem tacet?
Peream; niſi index ipſe ſit fraudum artifex.

Cupit remotis arbitris tibi loqui,
Ut tutus enſem pectori infigat tuo.
Non unus iſto cæſus eſt Cæſar dolo.
Stil. Suſpicio non inepta, quam fili moves.
Euch. Suſpicio nulla eſt nimia; quando Cæſarum
Periclitatur vita. Dudum ſanguinem
Honorii Rex Gothicus Alaricus ſitit;
Auri nitore facilis ad vota impia
Venalis anima quæpiam trahi poteſt.
Auguſte cautus præcave periclo novo.
Hon. Et quomodo cavebo? Quid ſuades pater?
Arcendus ergo, ſi quis arcana expetit
Alloquia noſtra? *Therm.* Spernere omnino doli
Latentis indicem, haud puto, conjux, decet.
Fors vera ſcripſit, quisquis hæc ſcripſit. *Euch.* Grave
Inſtat periclum, ſi audias, vel reſpuas.
Stilico. Ambigua res eſt, fateor, & diſcriminis
Utrinque plena: certa fraus, fraudis modus
Authórque adhuc incertus. *Therm.* Index deteget.
Hic audiendus, Cæſar. *Euch.* At non, ut cupit,
Solus remotis arbitris. Latus tuum
Stipabo, Cæſar, fidus, & ſi quis paret
Fraudem cruentam proditor, promptam manum,

Et

Et pectus hoc objicio: per meum latus
Latus petendum Cæſaris: meum prius
Fundat, neceſſe eſt, ſanguinem, ſi quis tuum
Auguſte ſitiat ſanguinem. *Hon.* Laudo fidem
Dudum probatam: Conſilia ſequor. Ocyus
Conclave mecum repete. Tu verò pater
Promptum teneto militem ad nutus meos,
Et quidquid aulam turbat, explora ſagax.
Conjuret in nos Roma, & orbis integer,
Sola Stiliconum dextera, & fides ſatis
Poterit tueri Cæſarem. *Therm.* In patris manu
Confido pariter. Cæſarem ſerva tibi,
Natæque ſerva conjugem.

SCENA QUINTA.

Stilico ſolus.

- - Quale heu! modò
Subii periclum! Quale mihi ſupereſt adhuc!
Quis hanc nefaſtam proditor chartam in manus
Thermantiæ? Sic ipſa nempe filia,
Ignara quamvìs, prodat, & perdat Patrem?
Cui Stilico fidas, quando te produnt tui?
A quo cavebis, quamdiu ignoras manum
Tibi infidelem? Quamdiu te hoſtis latet?

 An

An Sargus, anne Hudinus, an Maxentius,
An Rullus hæc?

SCENA SEXTA.

Stilico. Hudinus. Sargus, Maxentius. Rullus.

Hudin. - - Jam, Stilico, ſunt prompta omnia.
Maxent. Mei parati milites. *Sargus.* Pariter mei
Nutus in omnes. *Rullus.* Jam mei complent forum,
Et curiam. *Hud.* Quid torvus adſtas, & tacens?
Stil. Hudine - Sarge - Rulle - Maxenti - lege.
Hudin. legit. Ingrata nimiùm Cæſarem manus petit,
Sceptrúmque tentat rapere maleſuadus furor,
Hodierna tantum crimen audebit dies,
Ni cura cæli provida Auguſtum tegat.
Sargus. Quis iſta? vel - - *Stil.* Sine, legat omnia, & ſile.
Hudin. pergit legere. Arcana plura panderem, ſi Cæſari
Soli loqui liceret, & tuto in loco.
Max. Hæc unde Charta aut quomodo in manus tuas?
Stil. A Cæſare mihi tradita. *Sargus.* Ipſo à Cæſare?

Rullus.

Rullus. An Cæſar igitur novit - *Max.* Anne & complices?

Stil. Ut complices, & Author, & cœpta omnia

Conſilia pateant, Cæſarem ocyus petat,
Adeátque, quisquis proditor, & hoſtis meus
Vos inter unus ſanguinem meum ſitit:
Namque unus eſt vos inter, hanc qui Cæſari
Chartam nefaſtam detulit, & index nimis
Fidelis ardet perdere hoc caput meum.

Hud. Nos inter unus eſt utique, qui proditor
Detexit hæc arcana. *Rull.* Sed, quis hic? manus
Nihilne prodit? *Max.* Totus ignotus mihi
Character hic. *Stil.* Conſulite, quantùm quis poteſt
Veſtræ ſaluti quisque: me meus mucro
Sat vindicabit. Sanguinem meum ſitit
Vos inter unus: habeat, & ſitim levet. *

** Stilico pugionem ſemet parat confodere, ſed prohibent duces.*

Hud. Quid Stilico tentas? *Stil.* Præſtat hac dextra mori,
Quàm mox pudenda cadere lictoris manu.
Valete amici. Proditor meus vale,
Renuntiáque Cæſari, me proprio
Jam ſanguine eluiſſe meditatum nefas.
Moriare Stilico. *Hud.* Quid paras, impos tui?
Non hoc Stilico, ſed Honorius ferro cadat.

Stil. Eſt innocens Honorii auguſtus cruor,

Hic, hic nefandi ſceleris eſt ſanguis reus;
Hunc ſinite, fundam. *Ruſus.* Furere ſi placeat tibi,
Tuum cruorem funde; ſed ſcito; ſimul
Noſtrûm omnium mox ſanguinem effuſum fore.
Maxent. Solus perire non potes, tecum omnia
Trahis in ruinam capita fidorum ducum.
Hudin. Eucherius ipſe periit, ubi Stilico perit:
Suſpicio námque pariter in natum cadet,
Tanquam paterni criminis complex ſiat.
Si vis perire filium, pater peri.
Stil. Quid filium menti objicis? ſine, moriar.
Tu verò, quiſquis proditor es, hoc ſanguine
Contentus aliis parce: me ſolum reum
Fuiſſe, narra Cæſari, & natum nihil
De crimine patris conſcium affirma palàm.
Hudin. Fruſtra eſt. Peribit natus, ubi pater perit.

SCENA SEPTIMA.

Perſonæ quæ priùs, accedit Attalus.

Attalus. Turbaris animo Stilico, nec miror: patet
Ut audio, ipſi Cæſari, inſidias ſtrui,

Etſi

Etſi latet adhuc Author. *Stil.* Heu! fruſtra latet.
Hos inter eſt, qui perdere hoc ſtatuit caput,
Et cuncta pandet Cæſari. *Attalus.* An verò patet,
Quis literas ad Cæſarem, tuæ indices
Molitionis, dederit, obſcuras licèt?
Stil. Utinam pateret! *Hud.* Conſcius nemo fuit,
Nos præter, igitur unus è nobis erat
Feralis ille bubo, qui te prodidit.
Attalus. An nominari vultis hunc vobis palam?
Stil. Noſtíne proditoris occulti manum,
Noménve? *Attalus.* Novi, & optimè. *Stil.* Et certò? *Attalus.* Nihil
Ipſus negabit. *Stil.* Quale ſolamen mihi
O Attale affers! *Hud.* Proditor, quisquis fiat,
Si pateat, hoc mactatus occumbet loco.
Max. Dic ergo quisnam hic proditor? *Attalus.* Maxentius
Non eſt. *Rull.* Quis ergo? *Attalus.* Necque Rullus. *Sargus.* An igitur
Sargus? *Attal.* Nec hic; ſed Attalus. Repeto: Attalus.
Submiſſa per me charta ad Auguſtæ manus
Pervenit, &, quod volui, ab hac ad Cæſarem.
Ignotus index cuncta perturbans, ego

Sum ſolus. *Stil.* Anne hæc ſeriò ? An ludis? *Attal.* Nihil
Ludo, nihilque fingo: ſic juro caput
Meum, meique regis. Index hic ſum ego.
Rullus. Et continemus dexteras? *Max.* Necdum cadis
Infande nimiùm proditor? *Sargus.* Ferrum hoc tua
Maleſane claudet guttura *. *Stil.* Cohibeas manum.
Sed Attalus cur talia? *Attalus.* In veſtrum bonum,
Meique regis facta, quæ feci. Brevì
Plura explicabo. Ponite interim metum,
Et ſtate pactis, cuncta procedent bene.
Stil. Quid? Prodita à te cuncta procedent bene?
Attal. Et, ſi audeatis, cuncta procedent citò.

**Irruunt in Attalum duces, quos cohibet Stilico.*

SCENA OCTAVA.

Perſonæ, quæ priùs, accedit Lucilius.

Lucil. Miſerande Stilico! *Stil.* Quid gemis? *Lucil.* Sortem tuam
Deploro: nempe tota jam jam Cæſari
Proditio, & Author criminis tanti patet.
Stil. Quis ergo hic Author ſceleris? *Lucil.* Eucherius tuus
Honorio jubente jam arctæ traditus
Cuſtodiæ. Succurre, ſi potes, parens,

Iram-

Irámque frœna Cæſaris; ni filii
Velis videre ſanguinem hac adhuc die
Viliſſima carnificis effuſum manu.
Ego hinc recedens promptus Auguſtam peto,
Et de periclo fratris admoneo citus.

SCENA NONA.

Stilico. Attalus. Hudinus. Maxentius. Sargus. Rullus.

Stil. Hudine,Sarge,& Attale! quid hæc omnia?
Attal. Ad vota noſtra hæc omnia. Eucherii tui
Captivitas, ſi neſcias, opus eſt meum.
Stil. Captivitas mei Eucherii opus eſt tuum?
Sic filium, patrémque vis una die
Perire? vel quos cudis inſanus dolos?
Attalus. Servare patrem, & filium,& regis mei
Simul ſalutem cupio. *Stil.* Prodendo cupis
Servare? *Attalus.* Sic eſt,ſervo,dum prodo. *Stil.* An igitur
Tu prodidiſti, & quomodo, Eucherium meum?
Quæve innocenti crimina affingis? *Attal.* Patris.
Plura explicabo poſtea. Interim vides
Præſens periclum Stilico; nam ſi filium
Non vis perire, perdere decet Honorium,
Et

Et perdere citò. Proditio tandem nequit
Diutiùs latere: quòd ſi filius
Se ſe innocentem Cæſari probet, patrem
Reum probabit Attalus. *Stil.* Ita ergo furis
In me, meóſque? *Attal.* Parce,ſi cœpi aſpera
Conſilia; ſed ad hæc indoles cogit tua.
Hactenus amâſti Cæſarem, & Romam nimis,
Nec auſus es complere, quæ promiſeras
Regi meo, mihíque: reperi denique,
Quo ſtringere queam. Filium ſi liberum
Cupis, arma tandem corripe, armorum jam habes
Cauſam decentem: criminis nemo patrem
Porro arguet, ſi filium inſontem juvet.
Hudin. Sic eſt, verende Stilico, noſtra promovet
Molimina hæc captivitas nati tui.
Exercitus amat omnis Eucherium unicè,
Hunc ſi audiant in vincula ab Honoriô datum,
Et innocentem carcere indigno premi,
Quanto furore in Cæſarem inſurgent duces,
Manúsque tendent vindices nato, & patri.
Max. Hæc fama mox per caſtra vulganda eſt, tuum
Vinclis teneri filium. *Sargus.* Prior omnium
Hoc nuntium ferale Romanis feram.
Stil. Ite, atque ubique ſpargite irarum faces.

Jam

Jam video: fata Cæſaris necem volunt,
Sequamur ergo fata. Viciſti Attale,
Audebit hodie Stilico, quod dudum petis.
Attal. Fac, quod placebit. Cæſarem, vel filium,
Vel te perire coget hæc præſens dies.

ACTUS QUARTUS

SCENA PRIMA

Eucherius, Tribunus. Satellites.

TRib. Jam te tribunal Cæſaris vocat, Eucheri.
Hîc operire judicem. *Euch.* Me Cæſaris
Vocat tribunal? Quis reos nos arguit?

SCENA SECUNDA

Accedit Lucilius.

Lucil. Ah Eucheri! *Euch.* Ah amice! quid rerum, obſecro,
Molitur aula? compedes has cur gero?
Lucil. Miraris? haſce compedes ipſus tibi
Malè fauſte cudis. Heu! nimis præceps amor
Ad quod ſcelus te compulit? *Euch.* Cujus, doce,
Cujus, amice, criminis reus arguor?

Lucil. Placidia rapta, Cæſar ejectus throno,
Vitáque, nunquid levia ſunt hæc crimina?
Euch. Quis hæc patravit crimina? *Lucil.* Eucherii furor
Patrare ſaltem ſtatuit. *Euch.* Hoc de me ſcelus
Amice credis? Credit hoc Cæſar? Pater?
Placidia? tantum crimen Eucherium premat?
Quis audet iſta fingere? *Lucil.* Ah! utinam foret,
Credíve fictum poſſet hoc crimen! ſed hêu!
Fruſtra negare tentat Eucherius dolos,
Malásque fraudes Cæſaris ſtructas throno;
Niſi Parentem filius reum velit
Arguere. Quòd proditio ſtructa ſit, patet;
Niſi Author eſt Eucherius, Authorem arguat
Patrem, neceſſe eſt. Eucheri, hoc unum ſuper,
Ut Cæſaris Clementiam implores, citò
Omnia fatendo. Plura non licet loqui
Cum proditore Cæſarum, ne in me cadat
Suſpicio, tanquam ſceleris atri complicem.

SCENA TERTIA.

Eucherius ſolus.

Aliquídne fraudis improbæ ſupereſt tibi
Fortuna ſemper perfida? anne omnes dolos

Ad

Ad me premendum, & opprimendum colligis?
Ergo reus eſſe debeo, & tanti quidem
Et tam nefandi criminis; niſi patrem
Arguere malim? *Proditio ſtructa eſt:* ſcio,
Thermantia ipſa prima detexit dolos,
Et Cæſar ipſe conſilia petiit mea.
Niſi Author eſt Eucherius, Authorem arguas
Patrem neceſſe eſt. - - Horror attonitum quatit,
Num fortè tacitas genitor inſidias ſtruit?
Num Stilico quid molitus eſt in Cæſarem?
Eheu! recordor trepidus, & mentem ſubit
Vox illa patris: *pergo, quò præceps furor,*
Amórque cogit concitum pectus patris.
Et illa rurſus: *Eucheri tuâ intereſt,*
Ut neſcias, quid moliar; quamvìs tuì
Amore cuncta molior. Timeo, ſed heu!
Sed quid timere debeam, haud ſatis ſcio.
O fata! quid jam Eucherius infelix agam?
Sileam, loquárve? Forſitan prodo patrem.
Si me innocentem affirmo; ſin verò reum
Me ſimulo, prodo Cæſarem: nam ſi pater
Inſons habetur, fortè perficiet dolos,
Si quos parare eſt auſus. O luctam gravem!
Quidquid ago, pecco, ſeû ſileo, ſeu loquor,

Objicio

Objicio morti Cæſarem, aut patrem impius.
De proprio etenim capite ſollicitus parùm
In fata ruerem promptus, ubi noſtra nece
Servare poſſem Cæſarem,& patrem ſimul.

SCENA QUARTA.

Honorius. Eucherius. Lucilius. Aula reliqua.

Honor. Ades ſceleſtum, perfidum, ingratum caput,
Impure raptor Virginum, latro Cæſarum.
Tuúmne noſcis judicem? Edic proditor,
Edic, quid unquam Cæſar Eucherio mali
Vel intulit, vel voluit? aut quonam, doce,
Quo provocavit crimine ultricem manum
Auguſtus in ſe? Quo ſcelere merui necem
Tua inferendam dextera? Hoc nempe unicum,
Quòd te nimis dilexerim, feci ſcelus.
Quòd proditorem fovit hoc pectus meum,
Hinc proditoris meruit à ferro peti.
Reſponde. Judex quærit, & Cæſar jubet.

Quid

Quid mutus hæres? Ergo tam timida tibi
Eſt lingua, cuî tam prompta, támque audax manus
Paulò antè fuerat? dedecet heroum genus
Pallor, timórque: námque, qui audet Cæſarum
Sceptra, & ſorores rapere,frontem ferream
Pectúsque geſtet calybe magè durum,decet.
Loquare. Vel,ſi poteris,excuſa ſcelus.
Habes faventem Judicem cauſæ tuæ.
*Euch.*Nemo paratosCæſarum in caput dolos
Excuſat: omnem ſuperat hoc veniam ſcelus.
Id ſi paravit perfida Eucherii manus,
Pereat,nec una morte. Facinus tam horridum
Poſcit cruorem,Cæſar,& lubens dabit
Eucherius omnem ſanguinem, ſi ſit reus.
Honor. Si ſit reus? Num crimen objectum negas?
Euch. Quo teſte, vel quonam indice probatur ſcelus?
Honor. Quo teſte,vel quonam indice? Illo ſcilicet
Scelus probatur indice fideli, cui
Ne pateat ad nos aditus, Auguſti latus
Stipare ſemper voluit Eucherius, nimis
Pro Cæſaris ſalute ſollicitus. Caput
Dolis refertum! Nempe ſic pro me manum
Et pectus objicis? ita per latus tuum
Latus petendum Cæſaris? tuum priùs
Fundat neceſſe ſanguinem, ſi quis meum

Auſit ſuire ſanguinem ? quid denuo
Hæres ſilens ? loquare; dum ſcelus nequis
Negare, ſaltem ſceleris excuſa modum.
Dic, te putâſſe barbaro dandam thoro,
Quam deperibas ipſus Auguſtam manum
Noſtræ ſororis; hinc (ut eſt præceps amor,
Dolórque juvenum,) te nimis cœco impetu,
Mentísque non ſat compotem in fratris necem
Armâſſe dextram: denique furores tuos
Omnes amori tribue violento nimis.
Euch. Fateor, amavi, Cæſar, & amavi nimis
Temerariè. *Honor.* Ergo gratiam ſupplex rogas,
Doléſque? *Euch.* De quo crimine? *Hon.* Inſolens caput!
Abuteris clementia Auguſti nimis.
Examinate vosmet Eucherium duces,
Et Manliano more: nam in cauſa mea
Nolo eſſe Judex. Quærite inprimis tamen
Facinoris atri complices, quos impius
Hic parricida, non dubito, plures habet.

SCENA

SCENA QUINTA.

Honorius. Thermantia.

Therm. Auguſte conjux; ſi tamen adhuc conjugem
Agnoſcis in ſorore maleſauſti nimis
Eucherii, & - - *Hon.* Ah! Auguſta, parce vulneri
Novum addidiſſe vulnus. Eſt ſatis miſer
Honorius, dum perdere illum cogitur,
Quem dudum amavit unicè, & fratris loco
Habere tecum voluit; an conjux quoque
Perdenda ſit? *Ther.* Si frater eſt tanti reus
Facinoris, etiam Cæſaris thoro ſoror
Indigna porrò eſt. *Hon.* Parce, nil fratris ſcelus
Tangit ſororem. Chara mihi Thermantia,
Charúsque ſemper Stilico, quin & ipſemet
Eucherius etſi perfidus, necdum tamen
Delctus animo Cæſaris. *Ther.* Juvenis miſer!
In tam benignum Cæſarem ingratam manum
Ut ſtringeret, quis compulit tandem furor?
Hon. Nempe in furorem tranſiit præceps amor,

Non opperiri potuit optatos dies,
Finémque belli: eripere ſceptrum Cæſari,
Ut obtineret promptiùs ſponſæ manum,
Tentavit audax, & nimis præceps amans.
Ther. Eſt, fateor, audax ſemper, & præceps amor;
De fratre tamen hoc crimen infandum ſoror
Vix credere audet. *Hon.* Argues ergo patrem?
Therm. Et cur patrem mox arguam, ſi filium
Credo innocentem? *Hon.* Perlege hanc chartam. *Ther.* Niſi
Fallor, character eſt idem, atque eadem manus,
Quæ prima ſcripſit chartulam oblatam mihi.
Hon. Idémque fidus ſceleris index, qui priùs
Ad te, modò ad me literam arcanam dedit.
Lege modò. *Ther. legit. Quando proditor latus tuum*
Auguſte, ſtipat ſedulus, coràm nequit
Se ſiſtere index ſceleris: ut ſcias tamen,
A quo cavere debeas: fraude impia
Thorus ſororis petitur, & fratris thronus.
Hon. Num verba non ſat clara? non produnt reum
Etſi tacetur nomen? ad latus meum
Quis hæſit adeò ſedulus? quis indicem

Audire ſolum vetuit? aut quis denique
Thorum ſororis ambit? *Ther.* Heu! video
ſatis,
Si charta verum nuntiat - - *Hon.* Igitur
ambigis
An charta verum nuntiet? tamen ipſamet
Prima omnium detexeras latens ſcelus,
Prima monuiſti, Cæſari inſidias ſtrui.
Ther. Ita eſt. Monebam prima; ſed nempe in tuo
Conjux, periclo credula nimiùm fui,
Et timida; nunc, dum Fratris, & patris
ſalus,
Ac fama premitur, de fide ignotæ manûs
Dubitare ſaltem liceat. *Honor.* - - Ah utinam & mihi
Dubitare ſaltem liceat, an verum ſcelus,
Fictúmve; ſed nec ipſus Eucherius nefas
Audet negare. *Therm.* Faſſus ergo ſe reum
eſt?
Hon. Negare dum non auſus eſt. Silentium,
Pallor, timórque prodidit mentem ream.
Therm. Suſpende ſaltem fulmen, & juſtam
licèt
Sententiam, dum clariùs ſeriem rei
Exponet index, quiſquis is demum ſiet.
Hon. Coràm brevì ſe ſiſtet hic index, ubi
Audiverit cuſtodiæ Eucherium datum
Abeſſe noſtro à latere; ſed malim tamen
Eucherius ipſe cuncta fateatur prior,

Et ſponte ſupplex Cæſaris clementiam
Studeat mereri. *Therm.* Gratiæ an locus ſuper
Reo fatenti, & ſupplici ? *Hon.* Hanc Honorius
Negare fratri conjugis amatæ nequit.
Fac, prodat - - aſt. En Stilico.

SCENA SEXTA.

Honorius. Thermantia. Stilico.

Hon. - - - Malefelix Pater,
Quem filium genuiſti ? heü ! quàm diſparem !
Stil. Ignoſce Cæſar, filius non eſt meus,
Neque Stilicone genitus eſt, quisquis tibi
Inferre non eſt veritus audacem manum.
Abjuro nomen Patris, Eucherium nego
Meum eſſe ſanguinem. Interim, ſi quid tamen
Stilico fidelis meruit, unam poſtulat
Auguſte ſupplex gratiam. *Hon.* Vitam Eucherî ?
Stil. Minimè, ſed aliud Stilico ter ſupplex rogat:
Diſcedere aulâ liceat, & Româ procul
Mœſta inter antra claudere extremos dies.
Hon. Diſcedere aulâ Stilico? *Stil.* Non ultra poteſt
Animus probrum perferre, quod nati ſcelus

Etſi

Etſi innocenti ſemper intulit patri.
Me Roma tota lumine infenſo notat,
Et proditoris impii clamat patrem.
Therm. Et me ſororem. Utrique commune hoc probrum.
Hon. Erras, amate Stilico: nil nati ſcelus
Tangit parentem. Præſtita hactenus fides
Deterſit omnem labis hæſuræ notam,
Et Roma, quamvìs horret Eucherii ſcelus,
Magìs tamen Stiliconis extollit fidem.
Stil. Auguſte, vota repeto: poſt tantum meo
Dedecus inuſtum ſtemmati, haud fero civium
Oculos, & ora. Pedibus affundor tuis,
Depono lauri decora, ſolvo cingulum,
Et militaris Imperî reddo notas.
Procul aulâ, & Urbe diſſitas mundi plagas
Peto, futurus exul æternùm miſer.
Therm. Sequar parentem filia. Auguſtum thorum,
Thronúmque linquo, indigna thalamo Cæſarum.
Hon. Sic deſerent Honorium conjux? Pater?
Ah Chare Stilico, Chara Thermantia! fide,
Dextráque veſtra Cæſari nunc eſt opus
Quàm maximè. Inſtat hoſtis Auguſto novus,
Nec ſolus eſt Eucherius, in necem meam --

SCENA SEPTIMA.

Honorius. Thermantia. Stilico. Lucilius.

Lucil. Auguſte. *Hon.* Quid fatetur infelix reus?
An nominavit complices? *Lucil.* Præter patrem --
Stil. Quid? nominavit complicem ſceleris patrem?
Lucil. Abſit; ſed hoc affirmo, quòd præter patrem
Nemo movere poſſit Eucherium ſatis,
Ut prodat ultro ſceleris atri complices:
Ad cuncta námque pertinax reus ſilet
Interrogata. Nil niſi mortem petit,
Utque caveamus Cæſari, effliƈtim monet.
A quo tamen caveamus, aut quis conſcius
Sit cogitati criminis, prodit nihil.
Hon. Huc attrahatur pertinax. Fidem tuam
Imploro, Stilico, filii mentem pater
Tam pertinacem fleƈte: fac prodat fabrum
Fraudis nefandæ, complices prodat ſuos.
Per ſceptra juro: feriet hos ſolos furor,
Natúmque reddet liberum Cæſar tibi.

Therm.

Iherm. Commendo pariter filia Eucherium patri,
Fratrémque conjux conjugi, cedo interim.

SCENA OCTAVA.

Honorius. Stilico. Eucherius. Comitatus &c.

Scena exhibet cubile nigris tapetibus obductum, ſellas Judicum &c. Eucherium in humili ſcabello, nudato capite & vinclis onuſtum &c.

Stilico. O ſcena rerum triſtis! ô nimium potens
Natura! quàm te colimus inviti quoque!
Fruſtra laboro expellere ex animo patrem,
Abjuro fruſtra filium. Eucheri! mea
Quondam ſuprema gloria; at modò pudor,
Probrúmque ſtirpis inclytæ, quis te furor
Aut quæ te Erynnis agitat? Hæcne te pater
Docuit, cruento petere ferro Cæſares,
Thronos, thorósque invadere rebelli manu?
Euch. Semper vereri Cæſarem à patre didici.
Hon. Quis ergo tam ſalubre documentum patris
Spreviſſe docuit? pande maleſanum doli
Tandem magiſtrum. - - Cedite hinc omnes procul.
Soli loquatur ſolus Eucherius patri.

SCENA NONA.

Stilico. Eucherius.

Stil. Sumúſne ſoli? ô nate, quot curas tuo
Creas parenti! *Euch.* Num minus curæ parens
Suo creavit filio? Ah pater optime,
Ah! quid parabas, vel quid etiamnum paras?
Stil. Ah! quid parabam? nempe te, fili, nimis
Parens amabam. Cauſa tu ſola es mali,
Quod noſtrûm utrumque, & Cæſarem, & Romam premit.
Es cauſa, repeto, ſola præſentis mali:
Quamquam, fatebor, innocens ſis, & pius.
Tempus docebit plura: nunc brevis mora
Narrare cuncta prohibet, & tuâ intereſt,
Ut neſcias, quid moliar. Id unum rogo
Amate fili, patere te credi reum,
Unam per horam crimina parentis tibi
Patere imputari, præmium dignum tua
Virtute referes. *Euch.* Dura depoſcis parens;
Sed filialis dura non renuit amor.
Occumbe promptus Eucheri, & lubens cade
Pro Patre victima. Expiet meus cruor,
Quod patris in me nimius auſus eſt amor.

Occum-

Occumbe promptus Eucheri. *Stil.* Ceſſa, obſecro,
Mortis nefaſtos apage ſis fili ſonos.
Non poſtulo, ut moriaris; ut vivas volo,
Vivásque felix: perbrevis ſupereſt mora,
Qua vincla geſtes; liberùm faciet brevì,
Imò beatum providus pro te parens.
Parata cuncta. *Euch.* Cæſaris nempe in necem?
Hac cædè natum liberum faciet parens?
Stil. Utinam ſuperſit alius, & melior modus;
Sed fata cogunt. *Euch.* Fata non cogunt ſcelus
Ullum patrare. Jam audias, velim pater,
Extrema verba filii: Promptus meum
Pro te cruorem fundo, me credi reum
Quamvis nefandi criminis, patiar lubens,
Vitam, atque famam prodigo, ut vitam patri
Famámque ſervem: ſed, ſi in Auguſtum manús
Injicere tentat Stilico, ſi nato velit
Servare vitam Cæſaris amati nece;
Juro per aſtra, juro per regem poli,
Et per Placidiæ nomina mihi ſacerrima,
Ego ipſe tandem primus Auguſto ſcelus
Dolósque pandam. Prodere vel ipſum patrem
Audebo citiùs, quàm feram ſcelere novo
Fundi cruorem Honorii. *Stil.* O dignum patre

Feli-

Feliciore filium! ô mentem piam,
Fidámque nimium! ſuggere Eucheri nova
Conſilia, queîs & Cæſarem & natum ſimul
Servare poſſim, Juro, quod ſuades, ſequar.
Euch. Eſto fidelis Cæſari, & natum ſuis
Relinque fatis. *Stil.* Téne, fili, deſeram?
Non, non. Per aſtra juro: me, me ipſum prior
Fatis cruentis immolo: memet reum
Jam nunc fatebor Cæſari. *Euch.* Ah! ſiſtas pater,
Duris volentem me immori fatis ſine.
Stil. Tibi, mihíque conſulam, ô fili, ſine.

SCENA DECIMA.

Honorius. Stilico. Eucherius. Lucilius. Comitatus &c.

Honor. Tandémne patri prodidit natus reos?
Stil. Oppugno fruſtra pertinax nimis caput,
Ridet parentis monita, contemnit preces.
Hon. Superbe. Sic & Cæſari, & patri ſimul
Illudere audes? *Euch.* Cæſarem, & patrem ſimul

Revereor. *Hon.* Ergo pande, quod poſcit pater,
Cæſárque, pande complices. Quis denique
Tecum ferox conjurat in noſtrum caput?
Euch. Auguſte, mecum nemo. Quod feci hactenus,
Feci ex amore, ſolus eſt complex amor.
Lucil. Tamen monebas ipſe nos paulò antea,
Supereſſe plures Cæſari inimicas manus.
Euch. Supereſſe nullus dubito. Sat notum omnibus,
Plures in Aula pariter, & caſtris mihi
Fuiſſe amicos: plurimi, haud dubito, meæ
Captivitati condolent, & forſitan
Servare vitam Eucherio Honorii nece
Jam moliuntur plurimi. *Stil.* Hos inter parens,
Non dubito, primus fuerit, & pro filii
Tam ſtrenui ſalute nil non impigrè
Audebit. En Auguſte! Stiliconem cave.
Patrem ipſe natus arguit. *Hon.* Mitte, impero,
Indigna verba. Quando Stiliconis fidem
Argueret orbis integer, ſolus tuam
Damnare nunquam Honorius poſſet fidem.
Reduc ad antra carceris miles reum.
Lictor ſecures, ungulas, rotas, faces,
Et quidquid horridum invenit furor, paret.

Doce-

Docebo tandem pertinax caput loqui,
Et ora ſolvam.

SCENA UNDECIMA.

Honorius. Stilico. Lucilius.

Honor. - - Stilico, nil nato time.
Fingit furorem Caſar, ut tutus queat
Vinclis ſolutum reddere Eucherium tibi,
En trado claves carceris: natum exime,
Tutóque, donec tranſeat Romæ furor,
Loco repone filium. In manu tua
Eſt tota, quamvìs perfidi, Eucherii ſalus,
Natíque vitam donat Auguſtus patri.
Quid obſtupeſcis? fateor, haud de me tuus
Eucherius iſta meruit; at meruit tua
Pietas, fidéſque. Repeto: vinclis exime
Tutáque ſubduc filium infauſtum fugâ.
Stil. Egóne, Cæſar, vinculis ſolvam impium,
Et perduellem? Parricidalem manum,
Læſæque Majeſtatis Auguſtæ ream
Abſolvat ipſe Stilico? Parce nomini,
Parce Stiliconis gloriæ. Nunquam audiet
Hoc Roma de me, Cæſarum hoſtem, dextera
Mea adjuvante, liberum hac aurâ frui.
Lucil. Quamvìs ſit hoſtis Cæſarum Eucherius; tamen

Tuus

Tuus ille adhuc eſt filius. Nato pater
Opem negabit ultimam? *Stil.* Abjuro patrem,
Pereat, nec una pereat Eucherius nece,
Nihil movetur Stilico, jam exuit patrem.
Lucil. Sat jam dediſti Stilico virtuti tuæ;
Nunc aliquid etiam, & jure, naturæ dabis,
Ipſo annuente Cæſare. *Hon.* Hanc teſtor manum
Semper fidelem, Cæſari obſequium facis,
Plus, quàm tibi ipſi, vinculis natum eximens,
Ne cogar hunc damnare, quem, licèt reum,
Odiſſe nequeo. *Stil.* Auguſte, ſemper nutibus
Pendere ſuevit Stilico ter promptus tuis;
Sed deprecari cogor obſequii genus,
Quod poſcis hodie, gloriæ infenſum meæ,
Meæque famæ: nam quid orbis integer,
Quid Roma de me crederet, ſi per meam
Opem ſolutum vinculis ſciret reum,
Et proditorem Cæſarum, & Patriæ ſuæ?
Quis non haberet jure ſuſpectam fidem
Stiliconis? Aut quis crederet ab omni dolo
Sceleréque tacito filii immunem patrem?
Non non: amore patrio ſemper fuit
Mihi charior mea gloria, & fama integra.

Hæc

Hæc læſa tetro crimine Eucherii ſatis,
Ergo reparetur pariter Eucherii nece.
Palam docendus orbis, à nati improbi
Facinore diro quàm ſit immunis pater.
Hinc, Cæſar, unum Stilico per dextram tuam
A te precatur: publico Eucherium foro
Examinandum ſtatue: non ullum genus
Deſit pœnarum, vera dum tandem exprimas.
Ipſus ego præſens adero: ſi lentus reum
Torquere ceſſet carnifex, ipſus pater
Stringam cataſtas, ipſus accendam faces,
Ipſus ſecuri perfidum feriam caput.

SCENA DUODECIMA.

Honorius. Lucilius.

Lucil. O rigida virtus hominis! O nimia fides!
Honor. Hæc ipſa cogit Cæſarem tanti viri
Non perdidiſſe ſanguinem, & natum unicum.
Me ſequere: meditor conſilia, qua denique
Arte Stiliconis gloriam, & natum ſimul
Servare poſſim: námque plus pietas patris
Quàm crimen atrum filii Auguſtum movent.

ACTUS

ACTUS QUINTUS

SCENA PRIMA.

Thermantia. Lucilius.

THermant. Ex urbe Cæſar egredi hac hora parat,
Et clanculum? *Lucil.* Te conſciam, & comitem viæ
Solam opperitur avidus. Hortorum ad fores
Parata jam lectica, quæ utrumque avehat.
Therm. Quid ergo de fratre agitur? An ſententiam
Jam fulminavit Cæſar? *Lucil.* Imò, ne ipſemet
Sententiam feralem in Eucherii caput
Cogatur evibrare, diſceſſum parat.
Procerum ſenatus interim cauſam rei
Dijudicabit, atque, quas leges jubent,
De perduelli capite pœnas exiget.
Therm. Amice patere, breviter ut fratri loquar.
Lucil. Auguſta jubeat. Siſto præſentem illico. * *Abit Lucilius.*
Thermant. ſola. Sed quid loquar maleſauſta? quòd nequiit pater
A filio impetrare, num poterit ſoror

A fratre? Perdam verba, nec niſi novum
Mihi dolorem fratris aſpectus feret.

SCENA SECUNDA.

Thermantia. Eucherius. Lucilius.

Lucil. Auguſta, quem vocaveras, coram vides.
Therm: Ad Cæſarem præcede, mox te ſubſequar.
Ah frater! ah miſerande frater! quò furor
Amórque compulêre præcipitem manum!
Hi nuptiales annuli, hi demum thori
Tibi parati; compedes, ferrum, rotæ?
Sic, quem Placidiæ ſtringere optabat manus,
Stringet hodie pudenda lictoris manus?
In hasne ſpes progenuit Eucherium ſuum
Serena? In has ſpes Stilico nutrivit? Soror
Auguſta fovit? Cæſar ad ſumma extulit?
Nempe ut nefandus proditor matrem, patrem,
Sponſam, ſororem, Cæſarem, Romam integram
Invadere auſit parricidali manu?
Horreſco miſera: conjugem à fratris manu
Vix non videre debui occiſum: & modò
Debebo fratrem cernere infami manu
Carni-

Carnificis ad ferale ſupplicium rapi.
Hanc aream, quam calco, fraternus cruor
Reſperget hodie. *Euch.* Levia nimirum doles
Auguſta: necdum, video, ſat patent tibi
Cauſæ doloris maximæ. Eucherii caput
Collo reſectum minima pars luctûs tui.
Graviora metue: Conjugi, & patri cave.
Adhuc timendus proditor alius ſuper,
Quem nulla claudunt vincla, nec carcer premit,
Qui fors cruorem ſpargere audebit, tibi
Fratris cruore jure pretioſum magis.
Therm. Scio, ſupereſſe Cæſari inimicas manus,
Tuíque ſceleris complices: hos Eucheri
Saltem ſorori pandito: hoc à te petit
Auguſta ſupplex. Gratiam certam tibi
A conjuge impetrabo, ſi fidus mihi
Jam detegas, quis ille ſeductor tuus,
Authórque ſceleris: námque tam dirum nefas
Non ſponte frater mente concepit: mala
Conſilia ſtimulavère juvenilem impetum.
Ille, ille ſceleris Author, & magìs reus,
Quàm tu ipſe, qui te fraudibus, queîs neſcio,
Suaſor malignus impulit ad atrum nefas.
Et hunc ſorori detegas frater, rogo.
Hunc noſſe ſolum cupio. Solus hic luet.
Euch. Auguſta ſi quid ſapiat, hoc ſolum volet

Neſcire: nempe ſceleris Authorem. Unicum
Hoc moneo: ſemper Cæſaris ſtipa latus,
Nullíque fidas, ne quidem - *Ther.* cui?
Euch. Nemini.
Non plura dico. *Therm.* Adjuro, dictáque repeto;
Vitæ impetrabo gratiam, dum nomines
Vel unicum, qui Cæſari eſt hoſtis ſuper.
Euch. Auguſta, nimiùm debeo curis tuis.
Non poſco vitæ gratiam, ſolùm hoc rogo:
Caveto vitæ conjugis, cave Honorio.
Therm. A quo cavere debeam, hoc ergo doce.
Quis hic timendus plurimùm eſt hoſtis mihi?
Euch. Quem ſuſpicaris neutiquam. *Ther.* Quis denique?
Eloquere promptus. *Euch.* Eloqui pietas vetat,
Jubétque miſerum potiùs Eucherium mori,
Quàm prodere - *Ther.* Et quem prodere pietas vetat,
Ubi de ſalute Cæſarum, & patriæ agitur?
Vel, ſi nec animum patria, nec Cæſar movent,
Si nil ſororis intimùm afflictæ preces,
Nil vota ſponſæ, nil timor mortis poteſt
In pertinacem, moveat infelix pater.
Hunc unico orbas filio, & tecum ſenem
Tra-

Trahis ad ſepulchrum, complices niſi detegas.
Per hujus ego chariſſimi canos patris,
Et per Placidiæ nomen obteſtor - - *Euch.* Soror
Auguſta, per chariſſimi canos patris,
Honorii per nomen obteſtor quoque
Ego te viciſſim; plura ne cogas loqui,
Et ſic loquendo perdere infauſtum patrem.
Therm. Patrem loquendo perdere Eucheri times?
Ah! falleris. Loquendo conſervas patrem,
Hoc urget unum Stilico, ſolùm hoc flagitat,
Sincerus ut loquaris. Ita vitam tibi
Servabis, ex qua vita dependet patris.
Euch. Jam nimia dixi, Auguſta. Repeto hoc unicum:
Caveto vitæ Cæſaris, cave Honorio,
Nullique fidas, ne quidem - *Ther.* Cui.
Euch. Nemini.
Non plura dico. *Therm.* Pertinax! ultra meis
Indigne curis, perge, jam cernis coram
Ferale pegma, cernis horrendæ necis
Parata jam inſtrumenta: quod nequiit ſoror
Exprimere, poterit carnifex, hic te loqui
Docebit; at tum ſera confeſſio nimis.

SCENA TERTIA.

Thermantia. Eucherius. Lucilius. Comites.

Lucil. Auguſta, Cæſar urget impatiens iter,
Tu me ſequaris Eucheri. *Euch.* Vale ultimùm
Auguſta ſoror. *Therm.* Ah frater! ah, tandem obſecro,
Reſipiſce, & ultima gratiæ hora dum fluit,
Supplex fatendo cuncta, ſponſam, Cæſarem,
Patrem, ſororem, & proprium ſerva caput.
Euch. Ut Cæſarem, patrémque, téque ipſam, ſoror,
Servem, ſilere debeo, & promptus mori.
Therm. Ergo morere impie, morere, & tecum ſimul
Sponſam, ſororem, Cæſarem, matrem, patrem,
Stirpémque totam perfide ad tumulum trahe.
Euch. Vivat Placidia, vivat & Cæſar diu,
Vivat pater, ſorórque! ſolus occidat
Eucherius. Hoc ô aſtra! moriturus precor:
Servate Cæſarem, patrémque: victimam
Pro utroque memet immolo. *Ther. ſola.* O cor ferreum!
O me nefaſto ſydere in lucem editam!
Quid

Quid me thronus, quid Cæſarum thorus
juvat,
Si Conjugis, fratríſve, ſorſan & patris
Sparſum cruorem cernere - -

SCENA QUARTA.

Thermantia. Stilico. Comites Stiliconis facibus, ſecuribus &c. armati.

Therm. - - - Ah pater optime!
Succurre nato, Cæſari, mihi, tibi,
Perimus omnes. *Stil.* Cedito Auguſta hinc
procul.
Spectacla, quæ parantur, haud oculis tuis,
Præſentiáve jam indigent. *Ther.* Quid hæ
faces?
Quid hoc tremendum poſcit armorum ge-
nus?
Stil. His expiabit filii crimen pater,
His vindicabit ſtemmati illatum probrum.
Therm. In filium iſta? *Stil.* Cedito Augu-
ſta, obſecro,
Nihílque poſthac de impio Eucherio mihi.
Therm. De fratre ſileo, dum jubes; de con-
juge
Silere nequeo: proditor adhuc eſt ſuper,
Adhuc ſuper, qui Cæſari inſidias ſtruat.
Ita ipſe monet Eucherius. *Stil.* Hanc cu-
ram exue.
Secretus hoſtis Cæſaris mihi patet,

Arcana detexi omnia. *Ther.* O quanto levas
Pavore mentem! pono jam curas graves,
Secura ſum de conjuge meo, dum patri
Hoſtes pateſcunt Cæſaris. *Stil.* Dixi, patent,
Et mox patebunt Cæſari, & tibi. Interim
Recede, quæſo, nec moram cœpto injice.
Therm. Remitto cuncta providæ curæ patris,
Secura per te Honorii ſtabit ſalus,
Et forſan etiam fratris. *Stil.* Etiam de hoc potes
Sperare; nam nondum exui totum patrem.

SCENA QUINTA.

Stilico ſolus.

Infauſta mulier! conjugem, aut patrem hac die
Cernes cruori proprio immerſum; aſt ita
Chariſſimi depoſcit Eucherii ſalus.
O nate! Quid non immolat amori tuo
Amor parentis nimius? En! tibi immolo
Generi cruorem, filiæ auguſtos thoros,
Romæ ſalutem, propriam, & tantam quidem,
Emptámque tot periculis famam. Imò heu!
Heû forte vitam, cœpta ſi fallat polus.

SCENA

SCENA SEXTA.

Stilico. Sargus. Maxentius.

Sargus. Parata cuncta, Stilico, momentum ſuper.
Ex hoc cruento pegmate aſcendet thronum,
Orbiſque ſceptra capiet Eucherius tuus.
Vix contineri potuit in caſtris cohors,
Ubi paratam audivit Eucherio necem:
Namque innocentem perfidis aulæ dolis
(Me ſic docente) credit Eucherium premi.
Max. Clamant feroces arma, corripiunt faces,
Et jam flagraret ignibus Romæ forum,
Palatiúmque Cæſaris foret cinis;
Niſi rogâſſent parvulam duces moram:
Donec ſolutus carceris nigro ſpecu
Eucherius ipſe vindicem admoveat facem.
Stil. Tantâ feretis præmium dignum fide,
Quando in ſupremo ſteterit Eucherius throno.
Nunc cœpta porrò audite conſilia: brevì
Siſtetur hîc Eucherius, & tanquam reus
Examinandus publicè. triſti actui
Ipſus ego præſens adero, tanquam filii
Ulturus ipſe crimina, & ferrum, & faces
Vibrabo; ſed mox impetu verſo in caput
Honorii, nil tale metuentem opprimam,

Et hoc mucrone ſpiritum, & ſimul thronum
(Quidquid reclamet animus) eripiam ferox,
Vos proſecuti ſtrenuè incœptum ducis
Mox convocato milite ad ſignum tubæ
Novum create Cæſarem Eucherium meum.
Sargus. Utinam brevì ſe ſiſtat hoc Cæſar loco!
Ægrè fero moras.

SCENA SEPTIMA.

Perſona quæ priùs, accedit Attalus.

Attalus. - - Stilico, noſtin Cæſarem
Abitum parare ex urbe, & occultum quidem?
Vidi ipſe currum limina hortorum prope
Jam jam paratum. Veniet Auguſto comes
Auguſta ſola. *Sargus.* Stilico, ſubverſa omnia
Conſilia, ſi diſcedere ſinas Cæſarem.
Max. Vel exitum præcludere ex aula decet,
Vel prævenire. *Att.* Præveni abeuntem citus,
Confige pectus obvii, & tandem datam
Exſolve, ni ſis perfidus, Gothis fidem:
Vel, ſi moraris, Cæſarem accedo prior,
Et antequam diſcedat ex urbe, omnia
Arcana

Arcana pando: nempe Stiliconem reum
Molitionis improbæ ad bellum Gothos
Dudum incitâſſe, literas, ceram, manum,
Exhibeo, queîs convinceris. Quin denique
Quidquid hodierna Stilico tentavit die,
Aperio. *Stilico.* Ceſſes Attale, nihil his opus
Urgere mentem in Cæſaris necem minis.
Satis parentem filio emendus thronus
Ad omne facinus ſtimulat: ut ſceptrum ferat
Eucherius, audet omnia hæc demum manus.
Properate amici. Stilico, vel Cæſar cadat.

SCENA OCTAVA.

Perſona, quæ priùs, accedit Hudinus.

Hud. Stilico, triumpha. Cæſar hac dextra jacet,
Et hoc mucrone foſſus: haud illum ſatis
Lectica clauſa texit, ex Urbe exitum
Paraverat; ſed orbe jam toto exiit:
Ad ipſa nempe limina hortorum, ad latus
Tuæ ſedentem filiæ & rheda abditum
Facto impetu confecit Hudini manus.
Stil. Hudine! Quid non debeo - - *Hud.* De his poſtea,

Nunc

Nunc cœpta perfice. *Sil.* Ergo date ſignum tubâ

Mox convocato milite fores carceris

Effringite, atque liberum vinclis patri

Adducite huc Eucherium, & hinc rectà ad Thronum.

Attalus. Ego, ut ſalutem Cæſarem novum meo

Meíque regis nomine, paro, quæ decent.

Abit Attalus.

SCENA NONA.

Honorius. Stilico. Hudinus. Lucilius. Milites.

Lucilius. Arma, Arma, ſi quis Cæſari fidus ſuper,

Arma, arma! Vindicate - *Hon.* Quisnam aulam furor

Exagitat? aut quid arma? quid tubæ ſonus?

Hudin. Vivítne Cæſar? *Hon.* Vivo. Quis dubitat? *Stilic.* Dii!

Lucil. Hîc, hic tenemus perfidum. Hudinum preme,

Et ſtringe miles vinculis. * *Hon.* Quid hoc rei?

Lucil. Neſcísne Cæſar facinus horrendum, impium?

Horreſco referens: nempe dum juſſu tuo,

Méque comitante, regio curru abditus

Lateri

* *Hudinum fugientem ſequuntur milites.*

Lateri ſororis aſſidens Eucherius - *Stilic.*
Heû!
Quid aſſeris? clauſus ſororis ad latus
Curru ſedebat regio Eucherius meus?
Hon. Nempe ut furenti ſubtrahat natum patri,
Et imminenti examini, ac pœnæ reum,
Hoc innocenti Cæſar eſt uſus dolo:
Fratrem ſorori credidit, tutum in locum
Procul avehendum, donec & patris furor,
Et ira Romæ cederet cum tempore
Placanda; ſed jam porrò dic, quid accidit?
Lucil. Ferro latronis impii, Hudini, occidit.
Honor. Eucherius? *Lucil.* En! - - -

SCENA DECIMA.

Perſonæ quæ priùs, accedit Thermantia. Eucherius vulneratus, & portatus à 4. militibus.

Ther. - Ah Cæſar! ah frater! Pater!
Hon. Miſerande juvenis! talis Auguſto redis?
Euch. Auguſte, liceat ultimum dextræ oſculum
Fixiſſe. Pro te victima, & lubens cado,
Meo cruore Cæſarem, & patrem ſimul
Servare ſi potuero, ſat - - *Lucil.* Vox deficit.
Exhalat animam. *Hon.* Ah Eucheri! *Ther.* frater! *Lucil.* Jacet.

Stilic.

Stilico. Nunc, nunc vibrate fulmina irati poli.
Et ſi quid orcus parere monſtrorum poteſt,
Ad vindicandam filii eructet necem.
Sed vindicem quid invoco inſanus polum?
Aut in quem? Heü! ipſe filium occidi parens.
O Impie parens! Hósne tu nato thoros,
Hanc præparâſti purpuram? talem pater
Tandem creavit Cæſarem Eucherium?
Hon. Virum,
Nec miror, altus mente dimovit dolor.
Stil. Non, non: dolori tribuito, ô Cæſar, nihil,
Nihil furori. Solus infelix amor
Mente Stiliconem movit. Hudinus tibi
Mox explicabit plura, quæ nondum capis.
Hon. Quid explicabit ergo? *Stil.* Quod nempe innocens
Eucherius omnis ſceleris, & Stilico reus
Authórque ſolus fuerit hodierna die
Tibi paratæ mortis, & rapti throni.
Honor. Quid loqueris? *Therm.* Horreo. *Stil.* Debeo nato ultimum
Saltem hunc honorem, ne reus poſt funera
Credatur orbi, & jaceat infamis cinis,
Qui ſcelere ſolo patris oppreſſus jacet.
Nil porrò metuo, perdidi natum, parùm
Jam curo vitam propriam, & famam parùm.

Age

Age mucro, nati ſanguine innocuo rubens,
Hauri & nocentem, filio jungas patrem.
Hon. Cohibete dextram. *Stil.* Cæſar! ah! ſine, moriar.
Honor. Morieris; at, qua perfidos decet, manu
Morieris. Hinc abſtrahite, quam mortem petit,
Det perduelli carnifex. *Therm.* Triſtem diem!
Stilico. Infauſte nimis in filios amor patrum!

O. A. M. D. G.

OBSER-

OBSERVATIONES
IN STILICONEM.

ARgumentum hoc ex eo potiſſimùm capite elegi, quòd inter perſonas hujus Tragœdiæ ſit arctiſſimus nexus ſanguinis, quem Ariſtoteles commendat tanquam aptiſſimum ad commiſerationem excitandam: faciliùs quippe, & vehementiùs commovemur, cùm ſpectamus amicum ab amico premi, quàm inimicum ab inimico, aut indifferentem ab indifferente; præſertim ſi amicus patitur ab amico pariter ſummè invito, & reluctante. Sic in præſenti Tragœdia Stilico in Honorium, Cæſarem, clientem, & generum ſuum, ſibi hucusque dilectiſſimum ſummè invitus, & pene coactus inſurgit. Honorius Eucherium conjugis ſuæ fratrem, & ſibi ipſi ſemper fratris loco habitum premere, & denique Stiliconem ipſum, quem ut parentem dilexerat, cogitur ad mortem damnare. Eucherius etiam eò adigitur, ut vel ſuam, vel patris, vel amantiſſimi Cæſaris necem exſpectare debeat, denique & Thermantia in extremas anguſtias conjecta, quid, & an patri, an fratri an conjugi potiſſimùm timere debeat, ignorat. Atque hanc Tragœdiæ ſpeciem Philoſophus *patheticam* appellat, cùm quis proponitur vehementibus, & contrariis affectibus agitatus, qui in cauſa ſunt, ut talis atrocia agat, & patiatur.

Scopus Tragœdiæ. Scopus verò Tragœdiæ hujus eſt docere, quàm noxius ſit nimius parentum in filios ſuos amor, & per *timorem* & *commiſerationem* erga infelicem patrem Stiliconem ſpectatorum animos à *ſimili*, affectione purgare. Dico *à ſimili*, non *æquali*. Etſi enim non ſint inter Spectatores, qui filiorum amore eadem, quæ Stilico, atrocia moliri audeant, non tamen deſunt, qui ſaltem tentari poſſunt, ut pro liberorum, vel familiæ ſplendore & commodo augendo, vel conſervan-

do,

ſo, à debita Dominis ſuis fide ſe nonnihil abſtrahi patiantur. Non deſunt fortè qui aliqua in ſuis muniis ad mittant, vel omittant, unde ſuorum emolumenta etiam cum Principis, aut reipublicæ, vel patriæ damno quærere arguantur. Atque hi omnes, etſi non æqualia, & tanta, quæ Stilico paſſus eſt, gravia tamen mala ſibi, ſuiſque filiis nimiùm amatis timenda agnoſcent, diſcéntque ſalubri timore nimium in liberos amorem moderari.

Stiliconem propono, qualem Hiſtoria deſcribit, virum belli, & pacis artibus, & magnis in Romanum Imperium, & Cæſarem meritis illuſtrem; ſed Vandalum ſimul, nec omnibus Patriæ ſuæ, tum adhuc barbaræ, vitiis carentem: vafrum nempe, & ſubin ferocem, ac præcipitem, & de bono publico tamdiu duntaxat ſollicitum, quamdiu per hoc & Domûs ſuæ potentiam firmandam credebat, ad id ſemper potiſſimùm intentus, ut Cæſari & Imperio ſe neceſſarium redderet. Honorium, cui pupillo tutor à Theodoſio datus fuerat, contra hoſtes, & proditores alios egregia fide diu defendit, & ab hoc non ut tutor modò, aut ſocer, ſed ut parens amatus eundem viciſſim plurimùm diligebat; ſed magis, & nimis Eucherium. Atque hic præcipuè vitioſus amor in alia demum, eáque graviſſima ſcelera infelicem, & improvidum patrem ſenſim detraxit. Dico ſenſim: non enim ſubita & ſpontanea improbitate, ſed pene coactus ad tam atrocia conſilia deſcendit. Sollicitavit quidem Gothos ad invadendam Italiam; nondum tamen eo animo, ut vel Romam vel Honorii thronum everteret, ſed ut ipſe exponit in Actus primi ſcena quinta *Charactere Stiliconis.*

Pro filii
Meliore forte bella credebam miſer
Aptiſſima; hinc ad arma pellexi Gothos
Quocunque pacto. Cæſarem, & Romam metu
Concutere volui, ut tutior ſtaret Domus
Stiliconis: at rebellio, armáque publica

In Cæſarem ſtringenda nunquam ſeriò
Placuêre: ſemper horrui tantum ſcelus &c.

Itaque hoc ipſum fœdus improvidum damnat,& quantùm poteſt,retractat, ſed ſerò. Ad necem verò Honorio inferendam adduci nullo modo poteſt, niſi dum conſilium aliud ſupereſſe nullum videt, quo vel propriam, vel Eucherii necem,& infamiam valeat evitare: in quo quidem adhuc eſt improbus; ſed ita, ut non omnem in ſpectantium animis commiſerationem hæc quaſi coacta improbitas extinguat.

Character Eucherii. Parente probus magìs eſt filius, & paternæ proditionis ignarus. Quin videbitur fortaſſe aliquibus nimium probus à me in ſcenam inductus Eucherius, quem hiſtorici impium, Ethnicæ ſuperſtitioni addictiſſimum, & Chriſtiani nominis juratum hoſtem deſcribunt: verùm in hac Tragœdia de Religione non agitur; itaque nec tempus, nec occaſio, minus neceſſitas erat, ut hæc vitia in ſcena ſe proderent. Fides verò in Cæſarem, & amor in parentem virtutes ſunt, quas & in Ethnicis, & cæterà improbis invenimus. Novit tamen Cælum Eucherii vitia,& per ejuſdem mortem cruentam non patris modò crimina in filio, ſed & Eccleſiam ſpretam in eodem Eucherio juſtiſſimè vindicavit.

Character Honorii. Honorium diverſis omnino coloribus diverſi illius ævi ſcriptores depingunt. Ethnici illum ut ignavum, & ſtupidum denigrant, nempe odio in Religioſum Imperatorem agitati; Chriſtiani ut optimum principem propugnant, à religione tamen magìs quàm ab armis, quæ nunquam induerat,laudandum. Hinc & ego Honorium, ut pium potiùs,& manſuetum, quam acrem aut admodum perſpicacem Principem propono. Certe Stiliconi nimiùm fidit, dum nec ſuſpicionem ullam de ejuſdem proditione in tam periculoſis circumſtantiis admittit,cujus tamen fiduciæ rationem dat in Actus tertii ſcena tertia:

- - Anne Honorium putas
Malè ſuſpicari poſſe de Socero ſuo,
Imò Parente? ſemper invicta fide

Per

Per tot pericla, mille per tela hoſtium
Tutor Clienti ſceptra ſervâſti pius,
Et ſuſpicari potero quid de te mali,
Dum regno Cæſar dextera factus tua?

Character Attali.

Attalus legati nomen gerit, exploratoris officium agit, quod apud barbaros non inſolitum. Sic legatus à Mithridate ad Pompejum miſſus Cicerone teſte ab aliis quidem legatus, ab aliis explorator eſt judicatus. Alia Attalus cum Cæſare, alia cum Cæſaris miniſtro tractat, ut utrumque turbet, in turbido piſcaturus. Digna, an indigna perſuadeat, modò in Principis ſui bonum cedant, parùm curat vafer, & ferox Gothus, & ad Alarici ſui genium compoſitus. Quæret tamen fors quiſpiam, cur in ſcena ultima, ubi reliquæ perſonæ omnes conveniunt, ſolum patiar Attalum deeſſe? Reſpondeo: non habuit, cur ibi ſe oſtenderet, ſed ſi ſapuit, latere quæſiit, & clam Româ ad Alaricum rediit: quod cùm factum eſſe ſpectator ipſe divinare facilè poſſit, neceſſe non fuit in ſcena exponere.

De unitate Actionis.

Unitatem actionis Petrus Cornelius ex Ariſtotele ſtatuit in unitate periculi, quod Heros Tragœdiæ ſubit, ſive eidem ſuccumbat, ſive evadat. Hæc tamen periculi unitas, ut idem explicat, non excludit plura pericula, modò inter ſe ita ſint connexa, ut heros ex uno non plenè evadat, quin ex hoc ipſo in aliud neceſſariò incidat. Sic Stilico in Actu primo periclitatur de perdenda Placidia, & ſpe Imperii, quod per hæc ſponſalia, & bellum cum Gothis filio quærebat: dum Attalus Honorio fœdus offert, & Placidiam pro Alarico petit. In Actu ſecundo videtur ſibi ex hoc periculo emerſiſſe, dum Cæſar non Alarico ſed Eucherio deſtinatam Placidiam, & bellum contra Gothos ſuſcipiendum declarat: ſed ex hoc ipſo in gravius etiam vitæ propriæ periculum conjicitur, dum Attalus arcana omnia ſe proditurum Cæſari minatur, ni arma publica in Romam Stilico exſerat. In Actu tertio creſcit hoc periculum, dum inita proditionis conſilia, etſi occultato adhuc Stiliconis nomine ad Honorium deferuntur. Amplius adhuc in

Actu quarto per Eucherium in vincula datum, dum tandem in Actu quinto uterque, Stilico nempe, & Eucherius periculo ſuccumbunt.

Unitatem temporis quod attinet, omnia, quæ in hac Tragœdia repræſentantur, etſi non una eâdémque die contigerint, una tamen, eâdémque die contingere potuerunt. Imò ſi nexum Tragœdiæ ſpectes, una die contingere debuerunt. Attalus nempe diu Romæ jam præſens cùm callidè omnia exploràſſet, ea ipſa die, qua Stilico bellum ab eodem Attalo indicendum Cæſari credebat, pacis & conjugii fœdera offert: hæc, ut videbatur, & Attalus ſubdolè ſpargebat ab Honorio acceptanda neceſſariò gravem indignationem, & tumultum in Romano exercitu concitârunt, occaſione hac ut Stilico ſine mora uteretur, Attalus urget, extrema in craſtinum minitatus, niſi hac nocte ſe fidelem Gothis probaret Stilico. Quæ verò ulterius ab eodem Attalo intricantur, indicia nempe, etſi obſcura, de proditione, ad Cæſarem delata, Eucherii captivitas, & Cæſaris ex urbe Romana diſceſſus Stiliconem ne noctem quidem exſpectare patiuntur ad cædem Honorii tentandam, cujus loco dum Eucherius feritur, mox inde Stiliconis deſperatio, ſui ipſius accuſatio, & damnatio neceſſariò ſequuntur. Obſerva hîc, Stiliconem breviſſimis verbis proditionem ſuam fateri, proditionis verò ſeriem explicandam ad captum Hudinum rejicere: non enim potui in theatro coram Cæſare omnia retexere; nihil quippe ſpectatorem adeò fatigat, quàm repetita eorum, quæ jam audivit, aut vidit, narratio, & Oratoria anacephaleoſis.

De unitate Scenæ. Eadem eſt unitas ſcenæ, quæ tota ponitur Romæ in Palatio Cæſareo. Narrat equidem Hiſtoria ſolum Eucherium Romæ, Stiliconem verò Ravennæ occiſum; verùm cùm non liceat Romam & Ravennam in eodem theatro exponere, locum unicum eligere debui, in quo perſonæ huic Tragœdiæ tam neceſſariæ potuerint convenire. Romam igitur elegi non modò quia illuſtriorem, ſed quia ibidem & Eucherius periit, & Honorius ibidem fuiſſe, atque ad eundem Stilico acceſſiſſe legitur, cùm primum de oc-

cult

culto Stiliconis cum Alarico fœdere indicium ab Olympio delatum eſt. Atque hæc loci mutatio non mutat *ſubſtantiam Hiſtoriæ*, quæ in eo ſita eſt: quòd Stilico per proditionem, quam in filii gratiam molitus fuerat, ſuam, & filii vitam perdiderit; ſed aliquam tantùm *Hiſtoriæ circumſtantiam*, quam facultatem Tragico Poëtæ ipſe Ariſtoteles concedit, dum ait, poëtam tragicum res geſtas tractare, *non prout geſtæ ſunt*, quod eſt hiſtorici, *ſed prout geri potuerunt*, aut *debuerunt ſecundum veriſimile, vel neceſſarium*; imò c. 7. ait: *ridiculum eſſet quærere, ut vulgatæ fabulæ, in quibus tragœdiæ ſunt, ad unguem retineantur*, & Horatius addit:

Aut famam ſequere, aut convenientia finge.

Neque ideo, quòd ex hiſtoria oſtendi poſſit, rem aliquam non in eodem loco, aut tempore *contigiſſe*, ſemper inferri poteſt, non ita *contingere potuiſſe*, adeoque non convenientem, aut veriſimilem eſſe. Ut enim juxta Philoſophum, multa non ſunt veriſimilia, nec tamen ideo ceſſant eſſe vera; ita & multa non ſunt vera, nec tamen ideo ceſſant eſſe veriſimilia. Et ſanè, quod bene obſervat Petrus Cornelius, quàm multa, ſi non pleraque illuſtrium Tragœdiarum argumenta theatro excluderentur, ſi nihil in circumſtantiis loci, aut temporis mutare liceret. Tragœdia enim peripetiam, ſive tranſitum ex felicitate in miſeriam, graves rerum perturbationes, regnorum everſiones &c. involvit, an verò tam gravia ſemper aut ſæpius intra unius ſolis ambitum, eodémque loco contigêre, intra quod ſpatium tamen Poëta tragicus ea debet includere? non itaque attendere poteſt, an verè intra tale temporis, aut loci ſpatium contigerint, modò ita contingere potuiſſent, & in ipſo Tragœdiæ nexu nihil, quod ſibi non cohæreat, ponatur. Si cui hæc non ſufficiant, Petrum Cornelium legat, qui in ſua diſſertatione de Tragœdia, & præſertim de modo illam tractandi ſecundùm veriſimile, aut neceſſarium, hanc facultatem circumſtantias etiam ab Hiſtoria expreſſas mutandi Poëtæ tragico conceſſam ſolidè, & eruditè defendit, eâ-

démque ſe non ſemel, nec infeliciter uſum fatetur, præſertim in ſuo Nicomede, Heraclio, & Pompeio. Denique, & Thomas Cornelius, qui non quidem par Petro, illuſtre tamen inter tragicos nomen promeruit, dum olim idem, quod ego nunc, argumentum in theatro propoſuit, ſcenam Romæ fixit, & ibidem præſente Honorio Stiliconem, & Eucherium pereuntem induxit. Tantos Authores ſecutum me hactenus nec pudere, nec pœnitere debuit. Quin lubens fateor, me non modò hanc temporis & loci electionem, ſed & alia nonnulla ex Cornelii Stilicone in meum tranſtuliſſe. In ipſo tamen totius Tragœdiæ nodo, & ſolutione ab eodem Authore plurimùm ſtudui recedere, non ut melius, ſed ut aliter idem argumentum tractarem, neque tantùm interpres viderer. An verò & Authoris nomen in hac Tragœdia merear, iis judicandum relinquo, qui poſtquam Cornelii Stiliconem legerint, etiam meum legere non fuerint dedignati.

THEMISTOCLES
TRAGOEDIA

ARGUMENTUM.

THemiſtocles cùm patriam incolumem, claram, opulentam, principem Græciæ reddidiſſet, eousque ſenſit inimicam, ut ad Perſici regis, quem paulo antè deſtruxerat, non debitam ſibi miſericordiam perfugere neceſſe haberet. Ab hoc non benignè modò, ſed & ſplendidè exceptus, & ſummo in honore habitus, ac denique Perſici exercitûs Imperator declaratus, ne patriam oppugnare cogeretur, inſtituto ſacrificio, exceptum patera tauri ſanguinem hauſit, & ante ipſam aram pietatis in patriam victima cecidit. Quo quidem tam memorabili ejus exceſſu, ne Græciæ altero Themiſtocle opus eſſet, effectum eſt. Valerius maximus Libro 5to.

PER-

PERSONÆ.

Artaxerxes *Rex Perſia.*
Themiſtocles.
Cleophantus *Themiſtoclis filius.*
Aſietta *Themiſtoclis filia.*
Olynthus *Themiſtoclis armiger.*
Lyſiſtratus *Legatus Athenarum.*
Agathocles *Legatus Spartæ.*
Megabaſus } *Proceres Perſæ.*
Artavasdus }
Aula, milites, comites Legatorum &c.

Scena figitur in regia Artaxerxis.

ACTUS PRIMUS

SCENA PRIMA.

Themiſtocles. Aſietta. Olynthus.

THem. An certa Olynthe nuntias, nec ſpe irrita
Deludis animos? Ergóne Argivos Lares,
Charas Athenas, patriam, & avitam domum,
Dulcésque generos, filios, natas, nurus
Poſt tot graves infamis exilii moras
Rurſum licebit viſere, & tutò, & palàm
Chariſſimorum pignorum amplexu frui?
Olynth. Modò non recuſes ipſe, mox patriæ tuæ
Themiſtocles reddêris, & Themiſtocli
Reddet viciſſim patria honores priſtinos.
Nempe invido glaucomate obductos diu
Oculos aperuit Græcia, & tandem videt,
Sentítque, quid perdiderit in Themiſtocle.
Quantùm ſibi profuerit heroa hæc manus,
Carendo didicit: bella dum metuit nova,
Et grandiora, dexteram his bellis parem
Depoſcit, & quam denique, niſi Themiſtoclis?
Hanc námque ſolam Græciæ inimici timent.

Them.

Them. O quàm petenti patriæ lubens dabo
Hanc dexteram, atque hunc ſanguinem! Ruptâ morâ
Remeabo Athenas, ſi nutu levi indicent,
Rurſum patere mœnia infauſto exuli.
Aſietta. Non capio vota, quæ genitor hodie facis.
An tot favores, regibus pares opes,
Et tanta honorum culmina, ad quæ Perſia
Themiſtoclem provexit, ex animo tuo
Delere necdum memoriam Argivi ſoli
Potuêre? Græca tecta ſuſpiras adhuc?
Adhuc tabernæ ruſticæ, & viles caſæ
Athenienſes regia præ aula placent?
Them. Tu filia inter Perſicos genita Lares
Ex matre Perſa Perſiam, nec mirum, amas;
Ego ſolum natale nactus Græciam
Amo viciſſim Græciam. *Aſiet.* Ingratam nimis,
Quæ tam nefando ejecit innocuum modo.
Them. Ingrata quamvis fuerit, eſt patria tamen,
Meus ille tamen eſt populus, & cives mei
Athenienſes. Quàm mihi felix erit
Lux illa, quæ me civibus reddet meis,
Mihique cives! *Olynth.* Nempe natalis ſoli
Dulcedine omnes trahimur. *Aſiet.* At ſi blandior

For-

Fortunâ quemquam in exteris fovet plagis,
Facilè quis obliviſcitur patrii ſoli.
Quid inter Argos, quid in Athenis denique
Reperire ſperas? inter anguſta unius
Concluſus urbis mœnia, immiſtus gregi
Pauperculorum civium, quorum tamen
Se quisque fors jactabit æqualem tibi,
Num tantus eſſe poteris, & tanto in gradu,
Quantus es in aula Perſica? tot oppida,
Portus, & arces, ſubditi, & cives tibi
Tributa pendunt: Lampſacum, Magneſia,
Percotta, Palæſcepſis, & ferax Myus
Tibi regenti ſubditum curvant genu,
Quin tota penè Perſia ex nutu tuo
Dependet: Artaxerxe jam ſolo minor
Regis regentes Perſiæ. *Them.* Extra patriam
Dum vivo, quantuscunque ſim, ſum exul tamen,
Et exul, etſi ſim innocens, multis tamen
Reus videbor. Fama, quæ vitâ mihi,
Opibúsque cunctis charior ſemper fuit,
Reparanda non eſt, patriæ niſi ſuæ
Themiſtocles reddatur: exilii probrum
Delere ſolus reditus in patriam poteſt.
Olynth. Et hunc patere jam auguror. *Them.* At unde, obſecro,
Felicia hæc auguria? Loquere clariùs,

Et

Et pande fundamenta tam dulcis ſpei.
Olynth. Nôſti recens è Græcia advectos viros
Veniſſe in aulam Perſicam. *Them.* Et quid hinc ſpei?
Olynth. Niſi verba me luſère - - Sed rex imminet.
Hic certiora forſitan. - -

SCENA SECUNDA

Artaxerxes. Themiſtocles. Aſietta. Olynthus.

Artax. - - - Themiſtocles,
Audiſtin huc Lyſiſtratum una cum Agathocle
Veniſſe? Scis, quid nomine patriæ tuæ,
Totius immò Græciæ à nobis petant?
Them. Sit grande quidquam, credo, quod per tam inclytos,
Tantósque tota Græcia expoſcit viros.
Artax. Sic eſt: petit quid grande, ſed ſpondet ſimul
Referre quidquam grande Perſis Græcia.
Aſietta, quid ſi liberum Aſtyagen tibi
Reduceret Legatio? Si, quem diu
Ut mortuum defleveras, ſponſum hæc dies
Vivum renuntiaret? *Aſiet.* O magni Dii!
Adhúcne vivat ſponſus Aſtyages meus?

Them.

Them. An ſama mendax principem hunc cæſum tulit?
Artax. Cæſum quidem credideram in Ægypti plagis
Charum nepotem, & hoſtium ferro impio
Cecidiſſe tantam victimam dolui diu;
Sed veriora nuntia hæc tulit dies,
Et lætiora: vivit Aſtyages adhuc,
Vinciis tamen detentus Argorum in manu,
Seróque tandem cognitus. *Aſiett.* Vivat modò,
Nepos Monarchæ Perſici haud quaquam diu
Hærebit inter vincula, & - - *Artax.* Themiſtocles
Mihi nepotem reddere, & ſponſum tibi,
Sibíque generum poterit, & ſolus quidem.
Them. Utinam! Sed hoc quonam modo? cunctas opes,
Vitámque promptus prodigam. Rex impera.
Artax. Captivitate liber Aſtyages erit,
Reddendus ultro Perſiæ, ubi Themiſtocles
In Græciam redierit: hoc unum petit
A me lytrum tua patria: Aſtyagen mihi
Remittet, ubi Themiſtoclem reddam ſuis.
Hoc poſtulat legatio Argorum ducum.
Them. Ignoſce regum maxime, haud capio ſatis

Adeò

Adeò repentè in exulem Themiſtoclem
Mutata corda civium Argorum. Ergóne
Me tota revocat Græcia? & tali modo
Me revocat? & tam ſplendida,támque inclyta
Legatione revocat, & tanto lytro?
Artax. Nempe pretioſum Græciæ eſt caput tuum,
Plus, quàm ipſe forſan credis. Agathocles tibi
Plura explicare poterit, huîc loquere prior,
Tum plura mecum. *Them.* Vive regum maxime.

SCENA TERTIA.

Themiſtocles, Aſietta, Olynthus.

Them. Ergo triumphat denuo Themiſtocles,
Et fregit innocentia invidiæ faces?
Me patria chara revocat? O felix dies,
Qua tanto honore Græcia exilii probrum
Compenſat! *Aſiet.* Equidem gratulor patriam patri,
Famámque demum redditam; mihi tamen
Minùs licet gaudere: nam tali die
Sponſum quidem reperio, ſed perdo patrem,

Them.

Them. Nil nata perdis, Græciam quando repeto,
Et te relinquo Perſiæ, & ſponſo tuo.
Utrinque ſic triumphat, & regnat genus
Themiſtoclis. Quin plura jam læta auguror:
Æterna pax jam Græciam, atque Perſiam
Ligabit arcto fœdere, ubi ſanguis meus
Utrique genti præerit. *Aſiet.* Hanc à te pater
Cum ſanguine imbibi indolem, ut famam omnibus
Præferre nôrim, & gloriam. Patrem licèt
Suaviſſimum deſerere, ſi ſtirpis decus,
Et publica ſalus exigat, non abnuo.
Them. Vade ergo nata, debitas grates polo
Pro tam beata ſorte, qua noſtram domum,
Et ſanguinem Themiſtoclis donat, refer.
Aſiet. Obedio lubens, pro ſalute, & gloria
Sponſi, patríſque victimas Diis paro.

SCENA QUARTA.

Themiſtocles. Olynthus.

Olynth. O ter beatum filia tali patrem!
Them. Hæc una, fateor, filia exilii mei
Solamen hactenus fuerat, unam hanc quoque
Invitus hodie deſero; ſola hæc mihi
Minus

Minus cupitum in Græciam reditum facit.
Olynth. In Græcia quoque filium dignum patre
Dignósque cum nepotibus generos, nurus
Themiſtocles reperiet. *Them.* O quanto redux
Hos gaudio, complectar! Impatiens moræ
Suſpirat animus Græciæ optatos Lares.
Olynth. Regale ſubeunt atrium Argivi duces.
Them. Sine, prior in concivium amplexum involem.

SCENA QUINTA.

Themiſtocles. Lyſiſtratus. Agathocles. Olynthus.

Them. Quæ fauſta ſors vos reddidit amicos mihi!
Corámne rurſum video concives meos?
Lyſiſtr. Nullum ſub iſta veſte concivem meum
Agnoſco. *Them.* Non Themiſtoclem nôſti? an meus
Mutatus adeò vultus? Inſpice propius
Hæc ora. *Lyſiſt.* Propius inſpicere vultum impium,
Et proditorem Græciæ, & patriæ ſuæ
Tœdet, pudétque. *Agath.* Perſici regis peto

Alloquia, non Themiſtoclis, non transfugæ,
Non barbari ſervi. *Lyſiſt.* At in Areopago tamen
Et ad tribunal Græciæ, ubi ſtabis reus,
Ibi loquemur plura. - -

SCENA SEXTA.

Themiſtocles. Olynthus.

Them. - - - Quid ſibi volunt
Hæc dicta amice? Sic Themiſtoclem ſui
Cives ſalutant? Sed *in Areopago tamen*
Et ad tribunal Græcia ubi ſtabis reus,
Ibi loquemur plura? Olynt. Non capio ſatis.

SCENA SEPTIMA.

Themiſtocles. Cleophantus. Olynthus.

Cleoph. Themiſtoclem ſi liceat ignoto alloqui.
Them. Quem video coram? fallor? an -
Cleoph. Non falleris.
Nempe Cleophantum filium coràm vides,
Patriâ, domóque pervagum. *Them.* Et quis patriâ
Profugere cogit? *Cleoph.* Capitis & tui, & mei

Novum

Novum periclum. Sanguinem Themiſtoclis
Irata poſcit Græcia: hinc legatio
A rege te repoſcit, ut te ad publicum
Siſtat tribunal Græciæ, & plectat reum.
Themiſt. Et cujus ergo criminis novi reus
Accuſor? aut quis odia charæ patriæ
In exulem ultra concitat? *Cleoph.* Spartæ furor,
Et æmulorum invidia, non niſi tuo
Cruore reſtinguenda: nempe criminis
Pauſaniani particeps Themiſtocles
Ubique promulgatur, & - - *Them.* Ego particeps
Pauſaniani criminis? ego proditor?
Cleoph. Pauſanias cum rege Medorum impia
In Græciam conſilia dum ſtruxit, ſimul
(Sic ſpargitur) Themiſtoclem in partem doli
Pertraxit; hujus criminis teſtes palàm
Ferunt Lacones literam à Pauſania
Ad exulem Themiſtoclem quondam datam,
Nuper repertam. *Them.* Fateor, ad me literas
Pauſaniam dediſſe, queîs in patriam
Me concitare ſtuduit; at, teſtor Deos,
Abominabar impium in patriam dolum.
Pauſaniani criminis eram conſcius,
Non particeps, mi nate. *Cleoph.* Ob hoc ipſum tamen

Silentium te Sparta proclamat reum,
Et proditorem accuſat. Exilium tibi
Olim imperatum jam quaſi nimiùm leve
Pœnæ genus damnatur. Horreo, pater,
Dum probra repeto, quæ tuum in nomen ferox
Argiva plebs effundit: inſanum furit,
Rabidáque voce Themiſtoclis petit caput.
Tot probra ferre neſcius, ſimul patrem
Ut admonerem, tacitus aufugi domo,
Patriáque. Conſule genitor tibi, & mihi.

Them. O Patria! Chara patria! ſic civem tuum
Perſequeris? Ita Themiſtoclem revocant ſui?

Olynth. Verende dux, jam planctibus non eſt locus.
Conſilia potius capere ſine mora decet,
Queîs ſubruamus machinas Græcas. *Them.* Veni
Olynthe; ſed tu nate perſonam tege.

ACTUS SECUNDUS

SCENA PRIMA.

Agathocles. Lyſiſtratus.

Agath. Vota ſuperavit Græciæ præſens dies,
Quàm proſperum legatio habitura exitum,

Quæ

Quæ tale nacta exordium eſt. *Lyſiſt.* Non credidi,
Ipſus fatebor, Perſicum regem illicò
Ad Græciæ petita tam pronum fore,
Ut traderet Themiſtoclem in noſtras manus.
Agath. Salus nepotis regii fuit utique
Emenda ſanguine exteri, & Græci exulis?
Lyſiſt. Hæc promptitudo Perſici regis tamen
Mihi nova movet dubia. *Agath.* De regis fide
Verbóque dubitas? *Lyſiſt.* Neutiquam, ſed, num reus
Themiſtocles ſit criminis, cujus tua
Accuſat illum Sparta, jure jam queo
Dubitare. *Agath.* Num Themiſtocles verè reus,
Num proditor ſit, perfidis num fraudibus
Ad arma contra Græciam, & patriam ſuam
Stimulârit aulam Perſicam, dubitas adhuc?
Lyſiſt. Si talis eſt Themiſtocles, qualem tua
Arguit Athenis Sparta, ſi tam ſit potens
In regis animum, cuncta ſi nutu ſuo
Dirigit in aula Perſica, ut quidem aſſeris,
Cur tam citus, tam promptus ad primas preces
Tantum hoſtibus rex Perſiæ tradit virum?
Hæc promptitudo regis, ut dixi, probat
Minus reum Themiſtoclem. *Agath.* Sic ſcilicet

Athenienſes ſemper innocuos volunt
Suos videri. Sola non fontes premit
Invidia Spartæ: ſed breves patere moras;
Ubi ad tribunal Græciæ ſtabit tuus
Themiſtocles, patebit, an non ſit reus,
An ſola Spartæ invidia non ſontem premat.

SCENA SECUNDA.

Themiſtocles. Lyſiſtratus. Agathocles.

Themiſt. Liceat, amici, verbulum Themiſtocli,
Nunc exuli, quondam tamen veſtro duci.
Non conquerar de Græciæ, vel civium
Quondam meorum mente non æqua ſatis;
Aut nimis acerba; dicite, hoc ſolum rogat,
Qui nuper imperaverat, rogo, dicite;
Quæ cauſa demum, quod novum tandem ſcelus
Adeò incitavit Græciam? Exilio meo
Contenta necdum patria ſanguinem quoque
Themiſtoclis, pro patria tam prodigè
Totiésque per tot vulnera effuſum ferox
Sitire pergit? vertice avulſum caput
Geſtit videre, quo ſine, audeo dicere,
Tota cecidiſſet Græcia? *Lyſiſt.* Hoc caput quidem

Olim,

Olim, fatemur, Græciam, & patriam bene
Defendit; aſt modò. - - *Them.* Quid ergo modò? *Agath.* Modò
Ut patria ſtet incolumis, hoc caput cadat.
Them. Hoc ergo ſtante capite nequeat Græcia
Patriáque ſtare ſalva? *Agath.* Saltem non ſatis
Secura ſtabit, perfidi niſi occidant,
Et vindicentur crimina. *Them.* Et quæ crimina
Demum premunt Themiſtoclem? An crimen meum
Devicta claſſis Perſica; & Xerxis jugo
Erepta tota Græcia? an crimen meum
Reparatæ Athenæ, mœnia à fundo recèns
Erecta noſtrâ dexterâ, & Diis nova
Statuta templa? Crimina hæc ſi ſint, novis
Ornâſſe lauris patriam, & præda ſuos
Ditâſſe cives, fateor, eſt horum reus
Themiſtocles. *Lyſiſt.* Jactare vetera deſine.
Sunt alia, quæ Themiſtocli Sparta objicit:
Pauſaniam Themiſtocles, Pauſaniam
Timeto, quamvis mortuum: ſceleris ſui
Te complicem proclamat & mutus cinis.
Agath. Vel, ſi ſilet Pauſaniæ triſtis cinis,
Hæc ſola veſtis Perſica oſtendit reum.
Them. Exuere veſtem potero, ſi hæc facit reum.
Agath. Exuere veſtem poteris, at non perfidum

Quem prodit animum veſtis: hoſtem Græciæ
Et proditorem patriæ Themiſtoclem
Sat prodit hæc infamis ad Perſas fuga.
Them. Et quis coëgit fugere, niſi Spartæ tuæ
Invidia? quòd ſi crimen eſt noſtra hæc fuga,
Crimen Laconum eſt, non Themiſtoclis ſcelus.
Lyſiſt. Hîc diſputâſſe pluribus jam non vacat:
Sed ad tribunal Græciæ ubi ſtabis reus
Themiſtocles, licebit, ut potes, loqui.
Them. Ite, ite, dum Themiſtocles tutus ſatis
Favore regis Perſici ridet minas,
Et Græciæ tribunal. Immo nunc habet
Solamen exilii ſui, atque jam æquius
Carebit aura patriæ infenſæ nimis.

SCENA TERTIA.

Themiſtocles, Olynthus.

Olynth. Verende dux, perivimus: nulla eſt ſuper
Jam ſpes ſalutis, perditum caput tuum;
A rege jam ſententia eſt lata, & palàm,
Auláque tota teſte. *Them.* Quam ſententiam

A rege

A rege latam ais? *Olynth.* In caput Themiſtoclis.

SCENA QUARTA.

Themiſtocles, Megabaſus, Olynthus.

Megab. Amice, doleo; jam ultimùm amplector manum
Themiſtoclis. Valeto, ſi tamen potes
Valere triſtis victima furentis poli.
Them. Megabaſe loquere clariùs. *Megab.* Dolor vetat
Proferre plura. *Olynth.* Nempe, quod dixi, neci
Te deſtinatum à rege Megabaſus dolet.
Them. Quo ſcelere ſubito meruit iram regiam
Themiſtocles? *Megab.* Non crimen ullum te premit,
Nec regis ira, ſed nepotis regii
Pretioſa toti Perſiæ vita, & ſalus
Necem petunt Themiſtoclis. *Them.* An ergo ſalus
Aſtyagis, atque vita non niſi nece
Themiſtoclis redimenda? *Megab.* Reſpuit lytrum,
Quod grande ſat rex obtulit, capiti tuo
Infenſa nimiùm Græcia: negat liberum
Regi nepotem reddere, niſi rex prius
Themiſtoclem remittat in Græcas manus,

Pœnas daturum civibus tot criminum,
Quorum reum Themiſtoclem Sparta arguit,
Them. Et Perſicus rex hoſpitis ſui caput
Nil jura gentûm veritus, & datam fidem
Tradit furenti Græciæ, & morti objicit?
Megab. Ignoſce noſtræ Perſiæ: indignos viro
Tanto Dii nos judicant; fata invida
Jus hoſpitale rumpere invitos jubent.
Amor nepotis regium pectus movet,
Sententiámque extorquet invito licèt.
In Græciam mittêris, & adhuc hac die,
Græci furoris victima futurus brevì,
Et victima ſtatûs; ſic ratio ſtatûs jubet.
Olynth. Et Ecce! jam qui te abſtrahant, cerno viros,

SCENA QUINTA.

Themiſtocles. Artavasdus. Olynthus. Comites,

Artav. Themiſtocles abrumpe jam lentas moras,
Hósque comites ſequare. Vos quò juſſeram,
Fidi virum deducite. *Them.* Ad Græcas rates?
Artav. Parata jam navigia conſcende ocyus,
Nullus jam in aula Perſica eſt locus tibi,
Nul-

Nullum ultra aſylum regius ſpondet favor.
Them. Adoro nutus Perſici regis. Sequor
Quocunque fata triſtia infauſtum trahunt:
Solùm hoc precabor; antequam hinc procul abſtrahar,
Exoſculari regiam liceat manum,
Charæque natæ dicere extremum vale.
Artav. Ultra ſubire regiam, & regem alloqui,
Quæ te premit neceſſitas præſens, vetat.
Them. Ergóne ne quidem alloqui regem licet
Pro regio nepote morituro? *Artav.* Veni,
Obteſtor, hortor, obſecro, & caput tuum
Subduc periclo; nulla, niſi præceps fuga,
Via ſupereſt ſalutis. En! fidos viros,
Navigia jam parata, cum his tacitus fuge.
Them. Tua Artavasde verba non capio ſatis.
A rege nunquid miſſus es, quò me in manus
Ratésque tradas Græciæ? *Artav.* Ah Themiſtocles!
Hæc de Artavasdo credis? Errorem, obſecro,
Depone: quos hic conſpicis viros, mea
In te fides elegit, ut te in tempore,
Et antequam tradaris in Græcas manus,
Ad tutiora transferant. Sequere, rogo,
Moráque rupta tacitus hinc procul fuge
Meas ad arces, donec Argorum furor
Miteſcat,

Miteſcat, aut conſilia rex capiat nova,
Et ſaniora. *Olynth.* Video, nos juvant Dii.
Them. Ah Artavasde! tanta in exulem tua
Pietas, amórque tantus? Ignoſce, obſecro.
Artav. Quin parce verbis, obſecro, & citus fuge.
Brevì reviſam tutiori te in loco.
Them. Olynthe, fugimus igitur? *Olynth.* Hoc unum ſuper
Verende ductor, fugimus. *Them.* At filia mea
Quid interim? *Artav.* Hanc committito curæ meæ.
Them. Sed Perſicus Rex ſi tuâ audiat operâ
Themiſtoclem effugiſſe? *Artav.* Poterit hoc caput
Avellere; at non poterit, ita juro Deos,
Ubi lateat Themiſtocles, ullis minis
Hoc pectore extorquere: promptus ſanguinem
Effundo, dum Themiſtoclis ſervem caput.
Them. Non, non. Amice, Græci, & exulis caput
Tanti viri periculo redimi nefas.
Damno fugæ conſilia: Græcorum in manus
Ultro caput meum offero: captum abſtrahant
Spartam, aut Athenas. Animus inſons criminis

Nullum

Nullum tribunal metuit, *Artav.* Ah! ſiſte
impetum.
In fata temet mittis, & certam necem.
Secura non eſt Græcia. *Them.* At tutum
ſatis
Me præſtat innocentia. *Artav.* Innocen-
tiam
Invidia ſæpe oppreſſit. Exemplo tuo
Expertus hoc Themiſtocles cave Græciam,
Cave æmulorum machinas: idem furor
Qui te innocentem patria ejecit, modò
Ardeſcit, & adhuc acriùs. *Olnyth.* Cede, ob-
ſecro,
Votis amici, nec furenti Græciæ,
Rabidæque plebi trade pretioſum hoc ca-
put.
Them. Quin tu Artavasde proprium ſerva
caput,
Nec objice iræ regiæ infauſti exulis
Miſerique cauſâ. Solus ut pereat, ſine,
Qui ſolus in ſe provocat Fati minas
Themiſtocles. *Artav.* Ah ſiſte! te per fi-
liam
Adjuro. *Them.* Trado filiam curæ tuæ:
Patrem perire Græcia, & Perſia jubent.
Olnyth. Servare utrumque fidus hic amicus
cupit.
Audi Artavasdi conſilia, fuge hinc. *Them.*
Fugam
Neſcit animus Themiſtoclis. Præſtat mori,
Sed ſtrenuè, quàm exilia perpetuò pati.
Accedo regem, me offero promptus neci.

SCENA

SCENA SEXTA.

Artaxerxes. Themiſtocles. Aſietta. Lyſiſtratus. Agathocles. Comites &c.

Artax. In tempore offers te Themiſtocles. Decet
Implere regis verba legatis data.
In Græciam vocaris. *Aſietta.* Ah rex maxime!
Jus hoſpitale, & regii verbi fidem
Dudum datam Themiſtocli -- *Them.* Filia, ſile.
Liceat patri loqui. Monarcha maxime,
Cujus benignus nimis in exulem favor
Accendit in nos odia Græcorum omnium,
Immerita quamvis, excipe preces ultimas
Themiſtoclis: Non poſco præſidium mihi,
Non ultra aſylum flagito: promptus ſequor
Inimica fata, Græciæ hoc caput immolo,
Et ſanguinem propino, quem patria ſitit:
Felix tamen, quod ſanguine effuſo tibi
Rex magne, ſaltem reddere nepotem queam.
Depono jam, quæ regius favor mihi
Inſignia olim contulit: Magneſiam,
Arces Myunti, & Lampſaci in regis manus,
A queîs habeo, reſtituo, pauper Perſicam
Aulam

Aulam ſubivi, pauper hinc abeam quo-
que.
Commendo tantùm filiam orbatam pa-
tre,
Hanc rex tuere ſubditam: in regno tuo
Hæc nata regem ſentiat, qualem pater
Externus etſi, & hoſtis, expertus fuit.
Vale ergo chara filia, & felix ama
Meo redemptum ſanguine Aſtyagen tuum.
Aſiett. Ah ſiſte genitor! ſanguine potius
meo
Redimendus eſt & ſponſus, & pater ſimul.
Meum pro utroque hoc offero lubens ca-
put.
Mihi vincla Græci injicite: nam ſi ſan-
guinem
Themiſtoclis ſititis, his venis fluit
Sanguis paternus: hauriat Græcus furor,
Plectatque patrem in filia. *Agath.* Non fæ-
minæ
Poſcit cruorem Græcia, at caput viri.
Aſietta Et cur? cruenti, perfidi, ingrati,
impii.
Artax. Ceſſate probra. In Græciam Themi-
ſtocles
Moraque rupta perge, teque ipſum palam
Siſtas Athenis: hic ages cauſam tuam.
Utque agere poſſis fortiùs cauſam tuam,
Tibi Advocatos addo, centum millia
Quæ te ſequentur capita: totum exerci-
tum,
Totasque vires Perſiæ, & claſſem diu
Jam

Jam præparatam nutibus trado tuis,
Huîc te ducem præficio. Sic patriam pete,
Jam non ut exul, aut reus, ſed, ut decet,
Vindex nefandi criminis, & injuriæ,
Quam tibi, mihíque Græcia ingrata intulit.
Oſtende, quid Themiſtocles læſus queat,
Quid Perſica queant arma. Sanguinem ſitit
Furibunda nimium Græcia; dabis ſanguinem,
Sed improborum civium: ferro, & face
Ingrata verte mœnia, & famæ tuæ
Méique honoris ultor armata manu
Indigna rumpe vincla, quæ Aſtyagen premunt.
Victoria una filiæ ſponſum, mihi
Charum nepotem reddet, & generum tibi.
Lyſiſt. Hæc pacta Græciam inter, atque Perſiam?
Agath. Promiſſa ſic rex ſolvit, & datam fidem?
Artax. Promiſſa fidus impleo: Themiſtoclem
Græcis remitto. Veniet, & veniet brevi,
Plures tamen ſecum hoſpites trahet. *Agath.* Trahat.
Excipiet, ut decebit, iſtos hoſpites
Argiva tellus. *Lyſiſt.* Nempe quo Xerxem modo

Excepit

Excepit olim Græcia, hoc pariter modo
Excipiet hodie, ſi hoſpites demum novos
Submittet Argis Græcia. *Artax.* Ite ergo
citi,
Et nuntiate Græciæ adventum hoſpitum.

SCENA SEPTIMA.

Artaxerxes. Themiſtocles. Aſietta.

Artax. Vides modò Themiſtocles, qualis
meus
In te ſit animus: Perſiam totam excito
Ad bella, tantùm ut protegam hoc charum
caput.
Perdere nepotem malo, quàm Themiſto-
clem;
Sed ſpero, utrumque hæc arma ſervabunt
mihi.
Themiſt. Ignoſce rex, attonitus, & necdum
capax
Tanti favoris animus hic meus ſtupet,
Nec regiæ clementiæ dignas poteſt
Referre grates. *Aſiet.* Nec capit ſe mens
mea.
Reducem ſepulchro pariter & ſponſum, &
patrem
Mihi denuo puto redditum à dextra tua.
Artax. Cunctis ſalutem regius ſpondet fa-
vor,

Sola ingemiſcat Græcia, & Lacon tremat,
Themiſtoclis dum cernit armatam manum.

ACTUS TERTIUS

SCENA PRIMA

Lyſiſtratus. Agathocles.

Lyſiſt. Sic Perſiâ excedamus? An legatio
Tam ſplendida nihil Græciæ demum afferat,
Præter ferox incendium, & belli faces?
Novásque ſtrages urbibus, & oris patrum
Jam jam imminentes? *Agath.* Sparta jam fructum ſuæ
Legationis obtinet: ſaltem modò
Themiſtoclis pateſcit in patriam furor.
Jam nemo dixiſſe poterit, Spartam invidam
Oneraſſe ficto crimine inſontem virum.
Videant Athenæ, & ſentiant, quod hactenus
Mihi credere recuſaverant, quid Perſica
Egerit in aula transfuga, & quàm ſit potens,
Nocénsque tantus exul Argivis plagis.
Lyſiſt. Ut arma tandem caperet in patriam ſuam,
Hæc ſola fors legatio virum impulit,
Aliàs

Aliàs amantem patriæ: extremus furor,
Quali exulem perſequimur, extrema impulit
Remedia capere: quærit à Perſis opem,
Placare poſtquam patriam iratam nequit.
Agath. Ut video, tegis, & transfugam excuſas adhuc?
Et arma contra patriam, ùt juſta approbas?
Lyſiſt. Non approbo; ſed, fateor, opto patriam
Periculoſo liberam bello. *Agath.* Times
Ergo arma Perſæ? *Lyſiſt.* Dexteram Themiſtoclis
Plus, quàm arma Perſæ timeo. *Agath.* Didicit Græcia
Xerxis phalanges frangere, an demum ſibi
Timeat ab Artaxerxis imbelli manu?
Num Patre major filius? *Lyſiſt.* Themiſtocle
Ductore Xerxem Græcia fugavit; modò
Quem Græcia habuit, Perſia habitura eſt ducem.
Agath. Habeat: habebit Sparta, quem Themiſtocli
Opponat, & ſi fortibus tandem viris
Carent Athenæ, Græciæ hæc ſupereſt manus,
Et enſis iſte - - at Ecce! turpem transfugam,
Et proditorem.

SCENA SECUNDA.

Themiſtocles. Cleophantus. Lyſiſtratus, Agathocles, Artavesdus, Comites.

Artavesdus. - - Loquere parciùs Lacon;
De quo loquaris cogita: coràm vides
Non exulem; ſed Perſicæ claſſis ducem.
Agath. Stylum ergo muto. Gratulor novo duci
Novos honores; gratulor famam inclytam,
Quæ totô in orbe ſparget, Argivum exulem
Armâſſe totam Perſiam in patriam ſuam.
Tam illuſtre facinus ſera poſteritas quòque
Mirabitur. Ego præco virtutis tuæ
Primus futurus nuntium hoc Argis feram.
Lyſiſt. Et præmiari Græcia hanc fidem patris
In filio ſtudebit. Age Themiſtocles,
Vibrato ferrum in patriam; memor tamen
Eſto, Cleophantum filium in Græcis adhuc
Hærere terris: obſidem natum tuum
Habent Athenæ. *Agath.* Patris hic crimen luet,
Primúsque ſanguis fuſus in bello impio
Sanguis fiet Themiſtoclis, cujus domum
Stirpémque primum fulmen armorum petet.

Cleo-

Cleophant. Jam tutus hoc à fulmine, & brutis minis
Cleophantus adſtat, Perſico tectus Jove,
Lauroque patris. *Lyſiſt.* Quem video coràm? Dii!
Ipſe Cleophantus Perſicos inter Lares,
Cum Patre pariter transfuga? *Agath.* En! teſtem novum,
Fidúmque, quàm ſit innocens Themiſtocles.
Cleoph. Teſtis novus, fidúsque ſum, quantus furor,
Invidia Spartæ quanta non nocuum premat.
Artavas. Sed vindicandi injuriam tempus Dii
Vobis dedêre. Sparta ſupplices brevì
Themiſtocleæ porriget ſtirpi manus,
Quósque ad tribunal Græciæ vocat reos,
Suos videbit judices, & vindices
Injuriarum. Pergito Themiſtocles,
Natúmque regi ſiſtito: applauſu novo
Excipiet Aula filium tanti patris.
Themiſt. Præito; mox ſequemur, ubi natum prius
Inſtruxero, ut compareat, prout decet,
Coram Monarcha. *Agath.* Pergite ergo transfugæ,
Servite regi barbaro, & ferro impio
Laniate matris viſcera, & cineres patrum
Sacris ſepulchris erutos dira manu

Spargite per auras. Meruit hæc Argos mala,
Dum monſtra talia genuit. *Lyſiſt.* Recedimus.
Pudet videre Græciæ, & mundi probra.

SCENA TERTIA.

Themiſtocles. Cleophantus.

Cleoph. Tanta probra genitor patimur, & inulti? *Them.* Moram
Fer nate tantùm perbrevem: hac adhuc die
Aliter loquetur patria de Themiſtocle.
Dic interim, quos ſpiritus pectus fovet?
An natus es Themiſtoclis non degener?
Cleoph. Hæc ſi quis alius quæreret præter patrem,
Hoc enſe reſponderet hæc manus. *Them.* Places.
Quid ergo ſentis? Arma contra Græciam
Themiſtocli vibranda quî tibi placent?
Cleoph. Genitor, fatebor candidè; ingratam licèt
Odiſſe nequeo patriam. Horreſcit animus,
Dum mente volvo excidia, ſtragéſque ultimas
Jam jam imminentes Græciæ, & manu patris

Vaſtan-

Vaſtanda tecta, & mœnia, in quibus mihi
Vitam pater dediſti. Utinam aliquis ſuper
Eſſet juvandi patriam infauſtam modus,
Simul tamen parentis indignè nimis
Læſi, tuendi gloriam, & famam. *Themiſt.* Super
O nate! ſupereſt: quod cupis, cernes brevì.
Lux iſta tandem Græciæ toti meam
Probabit innocentiam. Inſanus furor,
Et æmulorum invidia, quæ nos opprimit,
Extincta tandem patriam, & famam mihi
Totique ſtirpi reddet, & amor civium
Ardeſcet in Themiſtoclem tantò magìs,
Quantò magìs ſævierat hactenus furor.
Cleoph. Hæc patria faxint Numina! at quonam modo
Tanta obtinere poteris? aut quid jam paras?
Them. Accede Græcos nate legatos; mone,
Urge, obſecra, obteſtare, regem Perſicum
Mecum velint adire, teſtes publici
Ipſi futuri. *Cleoph.* Sed rei cujus? *Them.* Nihil
Themiſtocli eſſe charius patria ſua.
I, perge. Plura denique eventus dabit.

 SCENA

SCENA QUARTA.

Themiſtocles. Aſietta.

Aſietta. Armata venio filia, armato patri
Comes futura in Græciam. Liceat pater,
Liceat ſequi veſtigia, & patrem ſimul
Sponſúmque vindicare. Muliebris licèt
Hæc dextra ſit, Themiſtoclis tamen cruor
In hiſce venis manat, hôc pectus calet.
Ibo, ibo tecum genitor, & tecum tuas
Injurias ulciſcar. Argivus cruor
Deleat inuſtum ſanguini noſtro probrum,
Per tam nefanda exilia: tum ſponſi quoque
Indigna rumpet vincula hæc ſponſæ manus;
Aut pro parentis gloria, & ſponſi cadam
Salute læta victima. *Them.* Nimius impetus
Amoris agitat pectus, & mentem occupat.
Aſietta. Caſtos amoris impetus, queîs liberum
Exopto ſponſum ſponſa, genitor improbas?
Them. Si Græcia tibi reddat Aſtyagen, potes
Amare; ſed nunc - - *Aſiet.* Reddere hunc, nolit, velit,
Debebit. Arma Perſica, & manus patris

Facile

Facilè catenas rumpet; ad noſtros pedes
Brevì jacebit Græcia, & victas manus
Tendent Athenæ ſupplices. *Them.* Parcas, volo,
Verbis nefaſtis: Græciam patris tui
Memento patriam eſſe. *Aſiet.* Sed quæ te ſinu
Suo repellit turpiter, & adhuc premit,
Mortíque diræ deſtinat. *Them.* Patria mea
Utcunque de me merita ſit, ſemper tamen
Colenda tanquam mater, & licèt malè
Duréque tractet filios mater, tamen
Matrem vereri filii debent pii.
Aſiett. Quid iſta poſcunt verba? quid agitas pater?
Tantáſne ſors injurias tacitus feres?
An ponis arma turpiter, quæ Perſia
Ipſique Divi dexteræ tuæ offerunt,
Ad puniendum gentis Argivæ ſcelus?
Them. Ad puniendum gentis Argivæ ſcelus
Argiva dextra neutiquam adhibenda eſt. Dii
Punire ſcelera ſcelere majori vetant.
Aſiet. Tuam ergo dextram contine; at mea hæc manus
Argiva non eſt: poterit hæc ſine crimine
Argiva tecta evertere, & famam patris
Sponsique vindicare. Si ceſſas pater,
Ego ſola claſſem Perſicam, & ferrum, & faces
Inducam in oras Græciæ, & læſæ domûs
Injurias ulciſcar. *Them.* Ergo ulciſcere

Sponſum tuum; at Themiſtocli renuntia,
Nec me parentem nomina, nec ultra ego
Agnoſco natam, quæ meam patriam poteſt
Odiſſe. Jam recede: non ſanguis meus,
Non filia es Themiſtoclis. *Aſiet.* Pater! ah pater!
Ne tam cruentis filiam verbis neca.
Ignoſce: te per dexteram hanc ſemper nimis.
In me benignam obteſtor, ignoſce impiis
Si quæ in parentem protuli, dictis. Amor
In te, tuæque injuriæ juſtus dolor
Me concitârunt Græciam contra nimis.
Jam revoco dicta: ſtudia vindictæ exuo;
Renuntiabo Aſtyagi, & ipſam Græciam
Amare ſi non potero, ſaltem deſinam
Odiſſe, te jubente. *Them.* Surge filia.
Agnoſco rurſus ſanguinem Themiſtoclis,
Non poſtulo, ut renunties ſponſo tuo:
Ama nepotem regium, hoc ipſus pater
Juſſi, jubeóque; ſed tamen patriam meam
Læſiſſe caveas. *Aſiet.* Obſequor juſſis, pater,
Odiáque fræno - - ſed tamen - - liceat modò
Interrogare, - Quid Themiſtocles aget,
A rege juſſus arma contra Græciam
Vibrare? *Them.* Deprecabitur bellum impium
Munúsque, quod rex obtulit. *Aſiet.* Cælum! - pater

Per-

Perpende - regem Perſicum noſtri: ferox
Et pertinax, quod ſtatuit, haud mutat: flagrat
Furore contra Græciam, hanc contra pater
Pugnare ſi non audeas, iram cave
Tanti Monarchæ: munus oblatum ducis
Si reſpuas, contemptus hic regis favor
Vertetur in furorem, & in caput tuum
Accendis ipſe fulmen Aſſyrii Jovis.
Them. Amore patriæ fulmini expono caput.
Sed jam recede nata: legatus ſubit.
Aſter. Mutate mentem patris ô proni Dii!

SCENA QUINTA.

Themiſtocles. Cleophantus. Lyſiſtratus, Agathocles.

Them. Adeſte amici, & clariùs Themiſtoclis
In Græciam, patriámque mentem diſcite,
Ne ſanguis ullus civium hanc dextram imbuat.
Rejicio regis gratiam, ſpes, atque opes,
Et ſumma honorum culmina, & munus ducis,
Quod Perſicus rex obtulit in exercitu
Ultro recuſo. *Lyſiſt.* Perſici munus ducis

Themi-

Themiſtocles recuſat? *Them.* In regis manus
Spectante te, depono: non ultra memor
Injuriarum, quas tuli graviſſimas,
Amare pergo Græciam. Hoc tandem unicum,
Ut innocentem patria me credat, precor.
Cleoph. Amoris erga patriam pignus poteſt
Expetere quisquam certius? *Them.* Igitur veni,
Et perge mecum nate: ſpecimen publicum
Amoris erga patriam, & fidei damus,
Corámque rege Perſico pro Græcia,
Licèt inimica, ſupplices in patriam
Stricta arma deprecamur. Ipſi vos, rogo,
Adeſte teſtes, petite mecum regiam.
Agath. Doloſa vulpes! Perſici munus ducis
Et arma deprecaberis? nempe acriùs
Hac arte regis barbari accenſus furor
Contra Laconum mœnia ut ſurgat, cùpis,
Ut arctiùs te ſtringat aula Perſica,
Simulas receſſum: nempe ſat gnarus, tuam
Quamvis nefandam dexteram, Perſis tamen
Eſſe pretioſam. Græciam contra cupit
Armaſſe græcam dexteram rex Perſicus,
Hanc reperit in Themiſtocle, hanc non tam levis
Dimittet: huic confiſus infami ſpei
Illudere paras proditor, & orbi cupis
Fucum

Fucum facere, quaſi coactus ſumpſeris
In patriam arma: dum interim ſolus dolis
Nimium nefaſtis Perſiam in nos concitas.
Lyſiſt. Cleophante! *Cleoph.* Quid? *Lyſiſt.* Num propter hoc ſolum modò
Nos advôcâſti? Suntne ſola hæc pignora,
Per quæ probandum dixeras hodie; *nihil Themiſtocli eſſe charius patria ſuâ?*
Cleoph. Adverto, conjuravit in noſtræ domûs
Excidia tota Græcia: Venenum invidum,
Quod Sparta dudum evomuit in Themiſtoclem,
Pariter Athenas inficit. Non quæritur,
An innocens, nocénsve ſit Themiſtocles,
Sed ne videri poſſit alicui nocens.
Hoc Græca petit invidia. Legati quoque
Cum plebe rabidi dum rapere vitam tibi
Nequeunt, pater, ſaltem rapere famam parant,
Virtúsque ſumma, ſummus in cives amor,
Fidésque fraus vocatur, & dolus malus.
Themi. Diſcede nate, ſolus his loquar, ſine,

SCENA

SCENA SEXTA.

Themiſtocles. Lyſiſtratus. Agathocles.

Them. Jam vos, amici, denuo obteſtor: moram
Perferte tenuem, regiam mecum modò
Subite: tum cernetis, an dolo malo
Themiſtocles vos ludere parârit. *Lyſiſt.* Semel
Luſos fuiſſe ſufficit cauſâ tui.
Bis riſui aulæ barbaræ ſe exponere
Vetat Character, quem gerimus, hunc Perſia
Luſit ſatìs, læsítque propter transfugam.
Them. Miſerrimum Themiſtoclem! quidquid paro,
Dolo paratum creditur. *Agath.* Themiſtocles,
Ne poſſis ultra conqueri, quòd invida
Sparta innocentem deprimat, pronam tibi
Occaſionem pando, qua innocentiam
Probare tandem Græciæ toti queas,
Ipſámque Spartam adducere ad partes tuas.
Them. Pande, oro. *Agath.* Recipe Perſici munus ducis,
Conſcende promptus maria: contra Græciam
Educ phalanges barbaras: finge patriæ
Arma inferenda, finge te hoſtem Græciæ.
Mox

Mox prona ſe ſe occaſio ; & tempus dabit,
Qua Perſiam per Perſicos exercitus
Turbare facilè poteris, atque barbaros
Objicere Græcis enſibus. *Lyſiſt.* Ita : Ipſi
Dii,
Qui cuncta mirè, & providè ſemper re-
gunt,
Poſuêre vires Perſiæ in Græca manu.
Utare fatis : patriam ſi verè amas,
Et barbarorum capita felici dolo
Ferro tuorum trade. Sic demum tibi
Placare poteris Græciam. *Them.* Fraudem
impiam
Suadere ceſſa. *Agath.* Patriam ut ſerves,
dolus
Et fraus vocetur impia ? *Them.* Eſt fraus
impia,
Si ductor ipſe militem prodat ſuum.
Scelus eſt amicos perdere infami dolo.
Lyſiſt. Perſas amicos nominas ? *Them.* Queîs
debeo,
Quòd vivo, quòd poſſideo ſecuros Lares,
Quos mihi negârat Græcia. *Agath.* Hæc
vox ſufficit,
Proditque mentem. Cedimus ; poſthac
nihil
Negotii cum transfuga. *Lyſiſt.* Perge, ad-
juva
Perſas amicos, proditor patriæ tuæ.
Agath. Servi Tyranno, huic immola quan-
tum potes
Græci cruoris ; forſitan primus tamen
Græcus

Græcus licèt non ampliùs, cruor tuus
Fœdabit enſes barbaros. *Them.* Pacem, obſecro,
Cives petamus. *Lyſiſt.* Patria ſi pacem velit,
Hanc obtinere poterit à Perſis modo
Se digniore. *Agath.* Græcia erubeſceret,
Debere quidquam transfugæ. *Them.* O magni Dii!
Ergòne tandem cogitis Themiſtoclem - -

ACTUS QUARTUS

SCENA PRIMA.

Artaxerxes. Megabaſus.

Artax. Nova ergo pacis pacta legati offerunt?
Themiſtocleam nempe jam timent manum,
Criſtásque diſcit ponere Argivus furor.
Megab. Audire regi ſi placet, ſtant ad fores.
Artax. Non, non, recedant. Juſta nos ira occupat.
Conſilia pacis renuo. Pro Themiſtocle
Ad arma totam Perſiam jam excivimus,
Nec exuentur arma, niſi Themiſtocle
Bene vindicato. Vade, legatis refer,

Jam

Jam ſera pacis pacta: diſcedant domum,
Renuntiéntque civibus ſuis, nihil,
Niſi Laconum mœnia,& Athenas manu
Themiſtoclea dirutas iram meam
Placare poſſe. *Megab.* Magne rex,iras probo
Juſtiſſimas; ſed dicere tamen ſi licet:
Ne ſperne nimiùm Græciam, nécque populos
Juſtum ad furorem concita,in quorum manu
Eſt vindicandi occaſio: nepotem tuum
Memento captum hærere Græcorum in manu.
Artax. Memor nepotis propter hunc ipſum paro
Mánu potenti bella, dum Aſtyagen ſimul
Themiſtoclémque vindico, & duo ſimul
Dilecta nobis capita ſervo Perſiæ.
Megab. Hoc opto, rex; aſt interim à Græca manu,
Et inſolentis plebis audaci nimis
Furore pendet principis tanti caput.
Artax. Quis inſolens tuum occupat pectus pavor?
Megab. Perpende rex, ſi Græciam nimis premas,
Et in furorem concites plebem aſperam,
Extrema ſors audebit. Horreo dicere:
Fors prima belli victima nepos regius
Occumbet, &, quod metuo, ſors primus cruor

Fundendus erit Aſtyagis auguſtus cruor.
Artax. Tam barbaras num fortè legati minas
Sparsêre? *Megab.* Certè nutat Aſtyagis caput.

SCENA SECUNDA.

Artaxerxes. Megabaſus. Aſietta.

Aſiett. Ignoſce rex. En! Supplicem ad ſacros pedes.
Artax. Quid poſtulas Aſietta? *Aſiet.* Neſcio ipſamet,
Quid poſtulare debeam: Sponſo, Patri,
Utrique timeo, bella ſi in Græcos moves
Monarcha. *Megab.* Sponſa jure pro ſponſo timet.
Rex magne, dixi: nutat Aſtyagis caput.
Artax. Fundere cruorem regium haud verebitur
Magiſtra morum Græcia? hæcne humanitas,
Qua gloriari ſemper Argivi ſolent?
Megab. Humanitatem plebis ignorat furor.
Eſt bellua, ferox populus: in Republica
Athenienſi populus ad clavum ſedet,
Quem nulla frænat ratio, ſed furor rapit.
Necque revereri principes ultra ſolent
Irata plebis pectora: ut ſe vindicent
De rege, de Themiſtocle, & de Perſia,
Habent

Habent nepotem regium, Themiſtoclis
Generum, coronæ Perſicæ hæredem in manu.
In hunc cruenti ſævient: primum omnium
Hunc immolabunt. *Artax.* Jura belli ſic vetant
Tractare captos. *Megab.* Jura nil curat furor.
Fors prima belli victima nepos regius
Occumbet, &, quod dixeram, primus cruor
Fundendus erit Aſtyagis auguſtus cruor.
Aſiet. Horrore pectus infremit. Sponſi caput
Tanto in periclo? Præveni has, ô rex minas.
Megab. Non impedire poterit omnis Perſia
Necem cruentam principis, ſi Græciæ
Exaſperatus populus hanc necem velit.
Artax. Sed vindicare poterit enſis Perſicus,
Nefas cruentum ſi audeat Græcus furor,
Et, juro, vindicabit. *Aſiet.* Ah! quid proderit
Vindicta ſera Aſtyagi? Heu! ſponſum mihi
Non reddet omnis Græciæ effuſus cruor.
Megab. Monarcha, cohibe paululum juſtas faces,
Pacémque ſaltem finge, donec liberum

Vinclis nepotem videris quoquo modo,
Et interim audi nuntios pacis. *Artax.* Minis
Extorta pax nos dedecet. *Megab.* Haud minis adhuc
Egêre Græci: ſupplices potius, rogant,
Et regii nepotis ipſimet ſtudent
Servare vitam, & liberum ſpondent tibi
Reducere. *Aſiet.* Et cur igitur hærebis diu?
Ah! redde pacem Græciæ, ut reddat ſuum
Regi nepotem, Perſiæ hæredem. *Artax.* Nihil
De me meretur Græcia, niſi vindicem,
Et fulminantem dexteram. *Megab.* Fateor, nihil
De te meretur Græcia; Aſtyages tamen
Ope indiget: nepotis, ô rex, ſis memor.
Vel vita, vel mors ejus in Græca manu eſt.
Aſiet. Sat ipſa video, & ipſamet jam deprecor,
Quæ bella prius optaveram, nondum videns
Sponſi inchoanda cæde. Legatos juvat
Audire ſaltem. En! denuo ad ſacros pedes
Sponsíque cauſa ſupplicem ſponſam vides,

Ne regium objice ſanguinem inſanæ nimis
Plebis furori: Græciam irrita minus.
Artax. Aſietta ſurge: precibus hoc tuis dabo,
Et pacta pacis audiam. *Aſiet.* Ah me improvidam!
Pronuntio pro Aſtyage; ſed damno patrem,
Cujus cruore forſitan pax hæc nova
Firmabitur. Succurrite afflictæ Dii!

SCENA TERTIA.

Artaxerxes. Aſietta. Lyſiſtratus. Agathocles.

Lyſiſt. Monarcha, noli credere armorum minis
Perterritos, fractósque Græcos denuo
Rogare pacem: bella non terrent viros,
Quos inter arma genuit, & lactis loco
Hoſtûm cruore patria nutrivit diu.
Illud tamen miramur, & meritò quidem,
Bellum minari Perſiam, dum Græcia
Placere regi Perſico ſtudet unicè.
An quòd nepotem regium ſalvum cupit,
Vincliſque ſolvere liberum, iram regiam
Argos meretur? Noſtra quid legatio,
Niſi ſalutem Aſtyagis, offert Perſiæ?

Artax. Offert nepotem Græcia; at quanam impia
Quanam cruenta lege? Vult tradi ſibi
Caput innocentis? Hoſpitis? Themiſtoclis?
Agath. Non credidiſſet Græcia infamem exulem
Summo Monarchæ Perſiæ tanti fore,
Ut regii nepotis & vitam, & caput
Huîc transfugæ poſtponeret. Quòd ſi tamen
Ut jam videmus, exulem tanti facis,
Pro liberando principe lytrum Græcia
Admittet aliud: pacta legati nova
Offerre Perſis poſſumus, quibus ſimul
Regi nepos reddatur, & pax gentium
Firmetur, arcto fœdere. *Artax.* Et Themiſtocles
Quid? *Lyſiſt.* Agere de Themiſtocle haud ultra vacat.
Deponat ille imperia claſſis Perſicæ,
Et arma: deinde, ſi quidem rex poſtulat,
Sed non per arma, & bella; fors in gratiam
Tanti Monarchæ Græcia ignoſcet reo,
Et vivere patietur æternum exulem.
Artax. Satis ſuperbè regibus leges dare
Argivus audet civis; in tuam tamen,
Aſietta, tandem gratiam pacem dabo.
Fulménque jam paratum in Argorum caput
Cohibeo, licèt invitus: addita tamen

Hac

Hac lege: nempe ſupplices Themiſtocli
Veniam rogate: Græciæ, cujus modò
Legati adeſtis, nomine illatas viro
Injurias, & damna deprecemini,
Famáque tandem reddita Themiſtoclem
Pronuntiate ſceleris expertem palam,
Et innocentem. *Lyſiſt.* Supplices Themiſtocli,
Et proditori Græciæ Græci ſient?
Et Græciæ legati? *Agath.* In antiquum Chaos
Prius redibit Græcia, & Perſia ſimul,
Et ſtrage ſemet mutua exſcindent prius
Europa, & Aſia, quàm nefando transfugæ
Ignoſcat unquam Græcia. *Lyſiſt.* Hinc diſcedimus,
Et opperimur bella, quibus exordium
Ferale poterit dare Themiſtoclis furor.
Sed mox ſequetur pæna: pro ſocero gener
Nefas piabit: fuſus Aſtyagis cruor
Sedare forſan poterit injuſtas faces,
Quas in paterna mœnia exul improbus
Accendit: Uno in capite ſe de Perſia
Sat vindicabit Græcia. *Aſiet.* Ah! rex, obſecro,
Conſilia mitiora - *Artax.* Nil ultra audio;
Si ſit neceſſe, pereat Aſtyages nepos:
Themiſtoclem defendo non tantùm unius
Chari nepotis capite, ſed meum quoque

Dabo cruorem promptus. Huc ruptâ morâ
Themiſtocles vocetur, & ſignum tubæ
Exercitum omnem congreget, adhuc hac die
Movenda caſtra; Vos * procul regnis meis
Diſcedite. - Imò ſiſtite: Veto è Perſia
Pedem movere: nempe pro Aſtyage meo
Pignus manebit Perſiæ veſtrum caput.
Et ſi cruentas Græcia audebit manus
Regis nepoti injicere, Legati luent.
Lyſiſt. Apello jura gentium, quibus ſacer
Character eſt legati. *Artax.* In arce proxima
Cuſtodiantur ambo. Nil ſponſo time
Aſietta poſthac: obſides Græcos habes.

* Ad Legatos.

SCENA QUARTA.

Aſietta ſola.

Quàm varia ſubeo fata! quot motus premunt,
Agitántque pectus anxium! & ſpes, & metus,
Amor, dolórque, patris, & ſponſi ſalus - -

SCENA QUINTA.

Themiſtocles. Aſietta. Cleophantus.

Them. Regi locuta es filia? An vera audio?
An pacta pacis Græcia obtulit nova
Pro liberando Aſtyage? nec jam patriæ
Inferre bella cogitur Themiſtocles?
Aſiet. De pace genitor, quæſo, noli ultra loqui.
Ardeſcit ira regis in Græcos nimis.
Cuſtodiæ jam uterque legatus datus.
Them. Cuſtodiæ legatus, & uterque, eſt datus?
Et hoc jubente rege? *Aſiett.* Pro capite ſui
Nepotis Argos obſides rex detinet.
Ne durius quidquam audeat in hunc principem
Furor Laconum, vincla legatos tenent.
Them. Cunctà ergo pacis conſilia rex reſpuit?
Aſiet. Urget ferocior arma, nec patiens moræ,
Et Græciam vult perditam, niſi veniam
Precentur à Themiſtocle Argivi duces,
Pronuntiéntque ſceleris expertem palàm.
En! quanta regi cura pro fama tua,
Quantus favor. *Them.* Heu! nimius hic regis favor,
Amórque, quas anguſtias nobis parit!

 Ingra-

Ingratus eſſe cogor in regem optimum,
Si bella renuo, & Perſici munus ducis;
Vel impius, ſi patriæ bella infero.
Quid conſilì? Tandémne bella Græciæ
Argiva dextera inferat? *Cleoph.* Famæ tuæ
Parens amate conſulas. Quid poſteri
Quid ſera dicent ſæcla de Themiſtocle?
Aſier. Quid ergo dicent? nempe pœnas
debitas
De civibus rebellibus Themiſtoclem
Sumpſiſſe. *Cleoph.* Sed ſimul Lares patrios,
Deos,
Et templa prodidiſſe genti barbaræ,
Et mancipaſſe patriam æterno jugo.
Hoſtis ferocis. Hanc pater famam cupis
Poſt te relictam? *Patriæ everſor* ſiet
Illuſtris ille titulus in tumulo tuo
Scribendus olim? *Them.* Nate ceſſa plu-
ribus
Turbare mentem jam diu afflictam ſa-
tis.
Sat ipſe video, fama quid apud poſte-
ros
Sparſura ſit, ſi patrium evertat ſolum,
Matrisque fodiat viſcera ipſe filius.
Æterna nempe infamia infauſtum oppri-
met
Themiſtoclem, ſtirpémque totam poſte-
ris
Heu! reddet execrabilem. Sed, quid jam
agam?

Regi

Regi reſiſtam Perſico? Juſſa abnegem
Tanti Monarchæ? *Aſiet.* Genitor, ah! cave, obſecro,
Tanti furorem regis in caput tuum,
Noſtrúmque provocare: non ultra licet
Themiſtocli dubitare: contra Græciam
Sumenda denique arma ſunt, nolis, velis.
Cleoph. In patriam arma ſtringere pietas vetat,
Decúsque famæ prohibet. *Aſiet.* At cogit tamen
Neceſſitas, & proprii capitis ſalus.
Vitæ tuorum conſule. *Cleoph.* At famæ ſimul,
Hæc ſalva neſcit ſtare læſâ patriâ.
Aſiet. Nec vita ſtabit ſalva, ſi pater negat
Parere regi Perſico. *Them.* Ah! nati mei
Chariſſimi, digníque plurimùm patre
Feliciore! Video, non ſupereſt via,
Qua crimen evitabimus, niſi nova
Exilia. - - - -

SCENA SEXTA.

Themiſtocles. Aſietta. Cleophantus. Olynthus.

Them. - Adeſto Olynthe. *Olynt.* Quid ductor jubes?

Them,

Them. Hucusque fidus per tot exilia meam
Sortem ſecutus, anné me porrò ſequi
Audebis ô Amice? *Olynth.* Parcas, obſecro,
Huîc quæſtioni: præſtita hactenus fides
Ut ſpero, non meretur in dubium trahi,
Et quamvis arma in patriam invitus fero,
Ubi tamen, Themiſtocles præit, ſequor.
Them. Veni ergo: promptam proximum ad littus ratem
Conſcende mecum. Nata, fili, jam cape
Parentis amplexum ultimum: fugio procul
E Perſia, atque Græcia, atque orbe integro
Æternus exul. *Aſiet.* Genitor, ah! ſiſte impetum
Nimis inquietæ mentis. *Cleoph.* An fugam paras?
Et quò? vel unde? *Them.* Sola me fuga crimine
Omni explicare poterit. *Aſiet.* Ah ſiſtas pater!
Cleoph. Vel ſi fugam meditaris, & comites fugæ
Nos accipe: patrem ſequimur, exulem exules.
Them. Non, non. Manete, & vivite beatos dies,
Nata opperire in Perſia Aſtyagen tuum;
Tu nate verò in Græciam promptus redi.

Solus

Solus ſubeat Exilia maleſauſtus pater,
Felíxque proles vivat. *Aſiet.* Ah ceſſa pater
Suadere nobis talia. *Cleoph.* Quid in Græcia
Aut Perſia ſperare ſine patre audeat
Deſerta proles? *Aſiet.* Nempe ſanguine eluet
Fugam parentis filia, & loco tui
Regis furori victima hoc cadet caput.
Cleoph. Nécque Cleophanto reditus in patriam patet.
Argiva plebs in filio plectet patrem.
Fugiamus unà; ſiquidem fuga, genitor,
Tibi ſtatuta eſt. *Olynth.* Sera jam nobis fuga
Occulta: nullus exitus liber patet,
Obſeſſa cuncta littora armata manu.
Them. Video, fugæ vix ullus eſt locus ſuper.
Et ſi pateret quiſpiam, an poſſim tamen
Deſerere talem filiam, aut mecum exuli
Sponſum, thronúmque rapere? tótque miſeriis
Exponere hoc chariſſimum natæ caput?
Damno fugæ conſilia, quæ damnant Dii.
Ipſi Dii nos Perſia excedere vetant.
Aſiet. Manebis ergo in Perſia? *Them.* Et pro Perſia
Tandem fidelis ſtabo, vel, ſi opus, cadam.
Cleoph. Pugnabis ergo in patriam, & manu tua

Stru-

Structas Athenas ſubruet eadem manus?
Aſiet. Sic Fata cogunt. Græcia imputet ſibi,
Quæ vindices promeruit, & dudum manus.
Them. Sic eſt. Sequemur Fata. *Cleoph.* Vale igitur pater.
Dextram paternam exoſculor ; ſed ultimum.
Diſcedo, ne vel impius contra patrem,
Patriámve cogar eſſe, vel ſaltem improbam
Audire famam, quæ Themiſtoclem brevì
Ut proditorem Græciæ fœdo nimis
Ore lacerabit. Exul inquiro ultimum,
Quò fama non pertingat,orbis angulum.
Them. Ah nate! ſiccine lancinas pectus patris?
His parce verbis. *Cleoph.* Parce tu famæ tuæ.
Aſiet. Ah frater! importuna conſilia patri
Offerre tandem deſinas: ipſus vides,
Non alia, præter arma, jam nobis via
Supereſt ſalutis. *Cleoph.* Quid juvat vita, & ſalus,
Dum fama tota perditur? *Them.* Magni Dii!
Ergo ſuperſit nullus in terris modus,
Per quem meorum capita,famam, patriam
Poſſim ſimul ſervare? *Olynth.* Quæramus Deos.

Sacrum Minervæ facimus: hæc forſan dabit
Conſilia, queîs & Perſiæ, atque Græciæ
Feciſſe ſat Themiſtoclis virtus queat.
Them. Conſilia ſequimur: vota faciamus pii
Deæ Minervæ. *Cleoph.* Semper hæc favit patri,
Favebit etiam hodie. *Aſiat.* Timeo Græcam Deam.

ACTUS QUINTUS

SCENA PRIMA.

Artavasdus. Lyſiſtratus. Agathocles. Comites.

ARtav. Hîc opperiri regis, & Themiſtoclis
Præſentiam jubemini. *Lyſiſt.* Quis hoc poteſt
Jubere? *Agath.* Proteſtamur: imperii nihil
Sibi petat in nos Perſa: Legati ſumus,
Et Jure gentûm liberi. *Lyſiſt.* Tutum peto
In Græciam reditum mihi. *Artav.* Tutum brevì
In Græciam Themiſtocles reditum dabit,
Ipſûs-

Ipſúsque vos deducet armata manu
Cuſtos fidelis. Ferte perbrevem moram:
Mox aderit, atque inſignia ducis Perſici
In æde ſacra capiet à regis manu.
Solennitatis publicæ teſtes cupit
Cives ſuos Themiſtocles. *Lyſiſt.* Vah proditor!
Exultat ipſo in crimine, & ſic patriæ
Illudit effrons? *Agath.* Unicum hoc defuit adhuc
Scelus impudenti transfugæ, ut coram ſuis
Concivibus juraret hoſtibus fidem.
Et en! propinquant. *Lyſiſt.* Refugit animus cernere
Spectaculum hoc infame. *Agath.* Videamus tamen,
Teſtes futuri Græciæ, qualis ſiet
Themiſtocles: num Sparta non ſontem premat.

SCENA SECUNDA

Artaxerxes. Lyſiſtratus. Agathocles. Artavasdus. Duces Perſici, & milites. &c.

Artaxer. Noſtíſne Græci, quale delubrum hoc? cui
Deo ſacratum? Cernitis tumbam, & ſacros
Cineres parentis: Anima Xerxis hoc loco
Recumbit: hæc, hæc vindices dudum manus
Incla-

Inclamat, & quod Græcia intulit probrum
Famæ parentis, ſanguine Argivo petit
Dudum expiari à filio: lentus tamen
Juſtum furorem, & arma ſuſpendi hactenus,
Manéſque tanti regis, & patris tuli
Errare inultos inter umbroſam ſtygem.
Sed dum meum Themiſtoclem injuriîs novis
Laceſſere audet Græcia, & tantum virum
Non ceſſat usque perſequi, haud ultra moras
Vindicta patitur. Bella jam vobis palàm
Indico Græci. Teſtor hos ignes ſacros,
Cineréſque patris: arma, quæ ſtringit modò;
Non ponet unquam Perſa, donec debitâ
Græci cruoris victimâ Manes patris
Placârit, & Themiſtoclis mei ſimul
Injurias de Græcia ingrata nimis
Ita vindicârit, integer ut Orbis tremat,
Timeátque porro lædere Aſſyriam manum,
Aut quos amicos Aſſyria junxit ſibi.
Lyſiſt. Juramus & nos per ſacros cineres patrum,
Quòd arma contra Perſica; & Themiſtoclis
Contra furorem Græcia, quot habet, viros
Fortes ſit eductura, nec gladium prius
Ponent Athenæ, debitas donec Diis

Patriæque pœnas dederit exul improbus;
Patriæ Deûmque proditor Themiſtocles.
Agath. Sinas modò diſcedere. *Artax.* Manete, impero.
At vos Gradivi decora, Perſici duces;
Præſtate dextras vindices umbris patrum;
Æquata terris mœnia, Argivus cruor
Campos inundans, cædibus ſtratum mare,
Unóque tota Græcia ardeſcens rogô;
Hæ vindices debentur exequiæ patrum
Regúmque mœſtis Manibus. Vel, ſi parùm
Vos mortuorum nomina, & Manes movent,
Ad vos gemens è carcere Aſtyages manus
Tendit ligatas: principem veſtrum Syri
Non ſuſtinete in plebis Argivæ manu
Hærere captum; eripite regium caput
Græco furori: reddite nepotem mihi.
Artavasdus. Rex magne, nullis Perſa ſtimulis indiget;
Dum bella contra Græciam Græco duce
Movenda ſunt. Quin ægra jam perfert moras
Armata claſſis: avida præſentem ſibi
Themiſtoclem videre ſuſpirat ducem.

SCENA

SCENA TERTIA.

Perſonis prioribus accedit Themiſtocles.

Them. Ignoſce rex; ſi tardiùs venio: ſacrum
Offerre Divis cœperam; abrupi tamen
Te poſtulante. *Artax.* Venis adhuc in tempore.
Sunt vindicandi jam modò Manes patris;
Tuæque ſimul injuriæ, & Græca manu;
Eſt punienda Græcia: hoc ardent duces;
Hoc tota poſcit Perſia; hoc rex imperat.
Them. Monarcha; quamvìs dextera hæc valeat parùm;
Pluréſque numeret Perſia, & claros duces;
Nulli tamen plus competit Manes tui
Parentis, atque Perſiæ illatum probrum
Ulciſcier; quàm dexteræ Themiſtoclis:
Hæc ſola namque dextra tot quondam intulit
Strages cruentas Perſiæ; ſola hæc tuum
Patrem fugavit, Perſicam hæc claſſem mari
Demerſit; hæc tot ſpolia, & Aſſyrias opes
Intulit Athenis: denique omnem Græciam
Jamjam paratam colla Perſarum jugo
Submittere, una tenuit, & Xerxis manu

Jam comprehenſa ſceptra in Argivas plagas
Extorſit; ergo decet, ut hæc eadem manus
Inimica quondam Perſiæ, at modò ſacra
Summo Monarchæ Perſiæ, damna reparet,
Aut vindicet, dignámque læſis Manibus
Xerxis det ipſa victimam, atque Perſia
Tot fracta quondam cladibus per hanc manum,
Se vindicatam ſentiat per hanc manum.

Agath. Vah proditorem! *Lyſiſt.* Refugit hos áuris ſonos.

Artax. Hæc ipſa regis vota ſunt. Themiſtoclem,
Solúmque ſummum deſtino Perſis ducem.
Te niſi jubente, nemo tentare audeat,
Quidquam; jubenti nemo ſe opponat; ſciant
Omnes ſubeſſe: ſi quis obſiſtat duci,
Tanquam rebellis regiis juſſis luat,
Læſæque Majeſtatis habeatur reus.
Sic patria juro Numina, & Manes patris.

Them. Spondéntne prompti pariter Aſſyrii duces
Et has ad aras, per ſacram Xerxis animam,
In hocce contra Græciam belli impetu
Nullum, niſi Themiſtoclem ducem ſequi?

Mea

Mea revereri imperia, nil meo ſine
Tentare nutu? denique audere omnia
Jubente me, vetante moliri nihil?
Artavaſd. Ignem ſacrum teſtamur, & ſolis faces,
Animámque Xerxis, Græciæ contra Lares,
Nullum, niſi Themiſtoclem, ſequimur ducem.
Them. Per patria pariter Numina ego jam ſpondeo,
Juróque regi Perſico æternam fidem.
Irata Græcis anima Xerxis jam diu
Placanda Græco ſanguine eſt. Manu mea
Tanto Monarchæ victimam dignam dabo.
Non ſanguinem, qui plebis è vena fluit,
Illuſtris umbra Perſici regis ſitit:
Eſt immolanda grandior Xerxi hoſtia,
Et Optimatum ſanguis hanc tumbam imbuat.
Lyſiſt. Infande nimiùm proditor, coram tuis
Concivibus non erubeſcis talia?
Agath. Rex, ergo talem ſeligis belli ducem?
Credísne fidum Perſiæ, & tibi fore,
Qui perfidus ſit patriæ, & patriis Diis?
Artax. Ceſſate probris perfidi ipſi, & impii.
Primi expuliſtis patria inſontem virum.

Them. An proditoris nomen infandum nimis
Themiſtocli conveniat, ætas poſtera
Dijudicabit. Interim iteratam fidem
Obſtringo: Manes Xerxis, Aſtyagis caput,
Tuas, measque injurias tali modo
Ulciſcar, ut vel ſera poſteritas adhuc
Themiſtoclis meminerit. At liceat prius
Jam cœpta ſacra abſolvere, & pronos Deos - -

SCENA QUARTA.

Perſonis prioribus Accedit Aſietta.

Aſiet. Auguria mira, genitor, & læta affero:
Dum nempe, quod paraveras ſacrum Diis,
Vocante rege abrumperes, taurum interim
Jam ſtantem ad aras, propria frater manu
Parabat immolare: cùm vates ſacer
Occurrit, ora rabidus, & plenus Deo
Orâcla cœpit fundere. *Them.* Quid ergo canit?
Aſiet. Nempe ore ſacro verba non dubia dedit:
Themiſtocles det ſolus, & promptus Diis,

Quam

Quam deſtinavit victimam. Tauri cruor
Græco cruori miſtus æternum decus
Themiſtocleo nomini, & ſtirpi dabit.
Quem nempe deſtinaveras taurum Deæ,
Jam ſtantem ad aras, dextera hunc tua, pater
Mactare decet in victimam, & hujus cruor
Græco cruori, qui brevì largus fluet,
Miſcendus, & libandus eſt juſtis Diis.
Sic vindicata Perſia æternum decus
Themiſtocleo nomini, & ſtirpi dabit.
Artax. Sunt clara verba oraculi. En Græci! modò
Ipſi Dii vos deſerunt, ipſi petunt
Græcum cruorem. *Lyſiſt.* Credite, favebit duci
Novo Minerva, qui Minervæ evertere
Delubra & aras ſacrilega tentat manu.
Agath. Grates Diis ſint maximis: jam puniunt
Themiſtoclem, dum patrios ſtultum furens
Ad ſubruendam patriam invitat Deos.
Them. Aliter brevì loquemini. Pergo interim,
Dea petente compleo abruptum ſacrum,
Et deſtinatam victimam hac manu immolo.
Tauri cruorem Græcus excipiet cruor.
Artax. I, vota comple Numinum, & brevì redux

Sacris peractis, omine beato cape
Hæc jam parata inſignia ſupremi ducis.
Lyſiſtr. At nos videre neutiquam hoc probrum decet.
Dimitte rex, & liberos tandem ſinas
Abire. *Agath.* Gentûm jura legatos vetant
Vi detineri. *Artax.* In Græciam redibitis
Cum claſſe noſtra: fida vos ducet manus.

SCENA QUINTA.

Aſietta, Lyſiſtratus. Agathocles.

Aſiet. Audite Græci, an improbas porrò minas
Audetis intentare? num noſtram domum,
Stirpemque primum fulmen armorum petet?
An prima belli victima Aſtyages cadet?
Lyſiſt. Præceps nimis Aſietta jam plaudis tibi.
Devicta necdum Græcia; aut ſponſi tui
Soluta vincla. *Agath.* Juro per patrios Deos,
Urgebo Græcos ipſus, ut etiam mei
Capitis periclo Aſtyagis abſcindant caput,
Et in nepote regio regis ſcelus,

Et

Et Jura gentûm vindicent, tam turpiter
Violata. *Lyſiſtr.* Promptus & ego cervicem
offero
Ferro Tyranni, ſi modò videam ſimul,
Id quod videbo, Aſtyagis infenſum caput
Collo revulſum. Crimina Soceri gener,
Credas, piabit. *Aſiet.* Rideo has minas.

SCENA SEXTA.

Aſietta. Cleophantus. Lyſiſtratus. Agathocles.

Cleoph. - - - - Soror,
Accedo tandem partibus, quibus Dii
Ipſi palàm acceſsêre. Damnavi hactenus
Bella inferenda Græciæ: timui Deos,
Et denigrandam à poſteris famam patris;
Sed ipſa jam Minerva Græcos deſerens
Græcum cruorem ſuadet effundi manu
Themiſtoclis. Minerva vindictam probat,
Et arma contra Græciam, & Themiſtocli
Totíque ſtirpi ſpondet æternum decus.
Aſiet. Nunc denuo cognoſco te fratrem meum,
Dum Græciam audes ſpernere. *Cleoph.* Nihil Græciæ

Debemus ultra. Sola jam patris ſalus,
Et fama ſtirpis occupat mentem meam.
Accedo regem Perſicum: promptam offero
Ad arma dextram: caſtra genitoris ſequor.
Aſiet. Me jungo comitem utrique, ſi pater annuat,
Sponsúmque vindicabit hæc ſponſæ manus.

SCENA SEPTIMA.

Agathocles. Lyſiſtratus.

Agath. En Viperas! Themiſtoclis verum genus.
I, perge, prode patriam, & manu impia
Incende tecta civium: iſthoc nomini
Themiſtocleo pariet æternum decus.
Lyſiſt. An vera tandem oracla credis? Patriam
Sic deſerent patrii Dii? An poterit ſuas
Minerva Athenas ſpernere? Imò vindicem
Ipſa incitare dexteram in Græcos Lares,
Semper Minervæ Numini, & cultuî ſacros?
Horreſcit animus turbidas Cœli minas.
Themiſtocles det ſolus, & promptus Diis,

Quam

Quam deſtinavit victimam. Tauri cruor
Græco cruori miſtus æternum decus
Themoſticleo nomini, & ſtirpi dabit?
Agath. Injuſta nimis oracula, injuſti Dii,
Qui proditori ſceleris audent præmium
Spondere, qui, quod cuncta jura gentium,
Imò ipſamet natura damnârunt, probant.
Lyſiſtr. Cave, laceſſas jam ſat iratos Deos.
Agath. Iram Deorum ſola meruit civitas
Athenienſis, quæ Themiſtoclem Diis
Mortalibúsque perfidum partu nigro
Effudit, & nutrivit in patriæ probrum.
Adſcribet omnis Græcia ruinas ſuas
Solis Athenis: prodiit veſtro è ſinu
Nefandus hic, qui ſcelere non uno Deos
Hominésque contra Græciam totam excitat.
Lyſiſtr. Pudore, fateor, obruor, plus quàm metu
Mali imminentis. Interim quid conſilî?
Dum patriam jam deſerunt patrii Dii?
Agath. Perire, ſi perire nos jubent Dii;
Sed non inultos, juverit: per funera
Millena, ſtrages inter & buſta urbium
Nôrunt Lacones fortiter ſtare, & mori.
Poſt ſtrata demum mœnia, everſos Lares,
Has exprimemus ſanguine Argivo notas:
Athenienſis Græciam evertit. Lyſiſtr. Pudor,
Et dolor, & ira - - neſcio - - Vah proditor!

SCENA OCTAVA.

Artaxerxes. Themiſtocles. Cleophantus, Aſietta. Lyſiſtratus. Agathocles. Artavasdus. Duces, & milites Perſici &c.

Artax. Redítne jam Themiſtocles meus? *Them.* Sacris
Tandem peractis. *Artax.* Ergo ſupremam manum
Solennitati imponimus. Perſæ duces,
Oracla læta audiſtis: approbant Dii
Diuturna vota Perſiæ, & Themiſtoclem
Ultrò obtulêre vindicem noſtri ſimul
Suíque honoris. Græciam Græco duce
Aſiæ parant ſubmittere benigni Dii.
Hæc dextra quondam Perſiæ terror, modò
Fulcrum, ſalúsque Perſiæ eſt. Igitur cape
Hæc ſceptra militaria, & felix rege
Syrias phalanges, cingat & ferrum latus.
En trado gladium regium, hunc plenum hoſtico
Cruore regi victor ex Argis refer.
Injurias tot vindica, atque Græciæ
Spoliis onuſtus reddito generum tibi,
Mihi nepotem, filiæ ſponſum, domuî
Tuæque ſtirpi denique æternum decus.
Artavasdus. Rex magne vive. Vive Dux Themiſtocles.

Them.

Them. Rex magne vive, Perſia, & Græcia ſimul,
Triumphet. Unus occidat Themiſtocles;
Repeto: Triumphet Perſia, & Græcia ſimul,
Pro utraque ſolus occidat Themiſtocles.
Cleoph. Quid iſta verba genitor? *Aſiet.* Et quis heu! ſedet
In ore pallor? *Them.* Nate, ſuſtenta patrem.
Jam corpus ægrè - - *Artax.* Numina! quid iſthoc rei?
Agath. Jam proditorem puniunt juſti Dii.

SCENA NONA.

Perſonis prioribus accedit Olynthus pateram manu ferens.

Olynth. Succurre patri filia. *Aſiet.* Quid ergo accidit?
Olynth. Horreſco referens: nempe ubi ſacrum Deæ
Pronus peregit, propria taurum manu
Mactans ad aras, ſanguinem paterâ ſacrâ,
Ut poſtulat mos, excipit; tum, neſcio
Quid, miſcet, ac ſtupente me poclum ebibit,
Calido cruore victimæ ſpumans adhuc;
Et, quod, tremiſcit lingua - - deprêndi modò

Miſtum

Miſtum veneno. *Cleoph.* Genitor! ah quid?
Aſiet. ô Dii!
Artax. Et iſta cur Themiſtocles? vel quis furor
Sumere venenum compulit? *Them.* Amor patriæ,
Et grata mens in Perſiam ſimul. Data
Promiſſa, rex, exſolvo: Xerxis Manibus
Do victimam, quæ ſola placare poterit
Umbras Monarchæ, Græciæ irati. Manu
Themiſtoclea læſus eſt parens tuus;
Themiſtoclea pariter eſt ultus manu;
Hoſtémque, quem graviſſimum quondam ſibi
Obſtare Xerxes ſenſerat, Themiſtoclem
Jacere cernit victimam ad tumbam ſuam.
Artax. Non victimam Themiſtoclem Xerxes petit;
Sed improborum ſanguinem; & manu tua
Everſa tecta Græciæ. *Them.* Hoc vetant Dii;
Pietáſque patriæ debita; & pro hac victima
Occumbo lætus. Parce rex patriæ meæ;
Et arma cohibe. Nôſtis Aſſyrii duces,
Quid has ad aras per animam Xerxis ſacram
Juràſtis omnes: nempe contra Græciam
Nullum, niſi Themiſtoclem ducem ſequi.

Jam

Jam ſtate pactis: progredi haud ultra licet
Ad arma, niſi præiverit Themiſtocles;
Et vos, amata capita, concives mei,
Themiſtoclem pro Græcia, & patria ſuâ
Spectate promptam victimam, & tandem; obſecro,
Tandem innocentem credite. *Lyſiſt.* Ah Themiſtocles!
Agnoſco ſerus - - *Agath.* Improbè Sparta; fateor,
Eſt perſecuta ſanguinem tanti viri,
Indigna tali cive. *Them.* Rex, vides modò;
Quod poſtulâras, ſupplices Græcos mihi,
Jam vindicatæ injuriæ meæ ſatis.
Si proprias perſequeris; En! tauri cruor
Græco cruori miſtus, hunc ſolum Dii
Petiêre; rex ſufficiat hic ſolus tibi,
Themiſtoclésque ſolus eluat nefas;
Si quod peregit Græcia. *Artavasd.* O fortem virum,
Nimiſque amantem patriæ! *Ariàx.* Ah Themiſtocles!
Reſume vitam; & ſpiritum. *Them.* Pro patria
Depono promptus ſpiritum. Patriæ modò
Rex magne parcas. *Aſiet.* Genitor; ecce pharmacum!
Hoc ſume promptus; ejice venenum citus.

Them.

Them. Sera medicina eſt. - - Patriæ parce, obſecro,
Rex magne. - - Cernis ſupplicem Themiſtoclem.
Artax. Vivas modò Themiſtocles; & ſpiritum
Reſume. Parcam Græciæ, pacem tuis
Donabo precibus. *Lyſiſt.* Vive, conſerva hoc caput
Amore patriæ, quæ ſuo demum ſinu
Te ſtringit, & per brachia hæc mea revocat.
Agath. Vive, tibi Sparta reddet ereptum decus:
Quin reddet etiam filiæ ſponſum lubens
Placata Perſis patria. Tu vivas modò.
Them. Quin immò, nunc; nunc moriar; & lætus quidem.
Impleta ſunt oracula. En! *Tauri cruor*
Meo cruori miſtus æternum decus
Themiſtocleo nomini, & ſtirpi parit.
Placata patria, & Perſia eſt per hanc manum,
Tibique, nata, regius thorus, tibi
Fili reditus in Græciam - - *Olynth.* Vox deficit.
Them. Rex magne dextram - - liceat in hujus oſculo
Themiſtocli exſpirare - - *Artax.* Siſte; per Deos,
Ah ſiſte grandis anima! vel ſi te vocant
Fata, ſepeli hoc in pectore, & regis tui

In

In corde conde ſpiritum heroum. *Olynth.* Occidit.
Cleoph. Patrem, ſoror, perdidimus. Heû! quid jam ſuper?
Lyſiſtr. Et patria tota perdidit civem optimum;
Agath. Sed glorioſa morte, quia pro patria.
Lyſiſtr. Rex, redde ſaltem mortuum patriæ ſuæ
Themiſtoclem. Cadaveri tandem dabit,
Quem pertinax negaverat vivo locum
Ingrata nimiùm Græcia, & tanto viro
Indigna. *Artax.* Tantum Perſia theſaurum nequit
Dimittere: ipſa ſtatuet Heroum duce
Digna monumenta: regio in tumulo cinis
Themiſtoclis quieſcet. *Lyſiſtr.* At partem tamen
De cinere tanti Herois indulge, obſecro.
Agath. Reddet nepotem Græcia incolumem tibi,
Tu redde tantùm Græciæ exuvias viri,
Qui ſic amavit Græciam. *Artax.* Partem dabo;
Partem mihi retineo. Sic Themiſtocles
Diviſus inter Græciam, atque Perſiam
Utramque gentem fœdere æterno uniat.
Lyſiſtr. Cleophante mecum in Græciam tutus redi.

Agnoſcat in te patria redivivum pa-
trem.

Artax. Aſietta mecum maneat, & Themi-
ſtoclem

In filia ſuperſtitem Perſæ colant.

Aſiet. Ah! Filiæ cum patre jam liceat mo-
ri!

O. A. M. D. G.

OBSER-

OBSERVATIONES

IN THEMISTOCLEM.

Videor in hac Tragœdia ab Ariſtotelico dogmate, ſtudioſè hactenus à me obſervato, recedere, dum Themiſtoclem produco omnino probum, & ſine vitio: quin, ut animi vel in patriam, vel in regem ingrati vitium effugeret, mortem ſpontaneam eligentem. Niſi hoc ipſum vitium dixeris, mortem ſibi conſciſcere, quod quidem graviſſimum ſcelus eſſe lex Chriſtiana nos docet, ſed Ethnica antiquitas ignoravit: immo glorioſiſſimum mortis genus credidit, ſe ipſum vel Diis, vel patriæ, & communi bono etiam manu propria immolare. Itaque Themiſtocles Ethnicus ex Ethnicorum legibus & moribus probus haberi potuit, & Romano etiam Catone melior: hic enim vitam ſibi eripuit, ne alieno ſub imperio viveret, quin nece ſua Romæ profuerit; Themiſtocles ſua morte pacem, & libertatem patriæ ſervavit. Verùm hæc ipſa probitas non videtur Ariſtoteli in theatro probari: docet enim C. II. *art.* I. *de Poëtica: minimè decere bonos & æquos viros ex felicibus infelices factos in ſcenam inferre: ut quod terrifici, miſerandive nihil habeat, ſed ſceleſti.* ſive, ùt interpretes explicant, ſcena, in qua probus exagitatur, & patitur, plus indignationis in perſequentem, quàm commiſerationis in patientem excitat, adeóque nihil habet *miſerandi.* Neque timorem movet, quo vitium in ſpectatore purgetur, cùm Heros ſine vitio incidat in miſeriam. Itaque nihil habet *terrifici.*

Denique habet aliquid *ſceleſti*, & à virtute abſtrahit potiùs, quàm ad eam allicit, dum virtutem infelicem proponit. Videtur tamen Cornelio hoc Ariſtotelis dogma exceptionem pati. Primò quando probus quidem premitur, ſed ita, ut in perſequente plus infirmitatis, quàm malitiæ appareat, quia tunc non tanta excitatur invidia, quæ commiſerationem opprimat, cujus exemplum ponit Felicem in ſuo Polieucto. Sic & in Themiſtocle Græciæ legati virum probum perſequuntur non ex malitia, ſed errore decepti, dum graviter à Græcis læſum Themiſtoclem gravia contra Græciam in aula Perſica moliri non temerè ſuſpicantur. Atque ita non tantùm indignationis in prementes Græcos ſpectator concipit, quin plus commiſerationis in Themiſtoclem ſentiat.

Idem Cornelius affirmat, Ariſtotelem non in omni Tragœdia timorem & commiſerationem ſimul requirere, ſed commiſerationem etiam abſque timore ſufficere, quam ſententiam & ipſe in ſuo Polieucto, Nicomede, & Heraclio ſecutus eſt. Quamquàm in Themiſtocle non deſunt, quæ etiam timorem injicere poſſunt, dum pluribûs exponitur, quanta hominibus in patriam, parentes, aut benefactores ſuos ingratis infamia ſit timenda, & tanta quidem, ut præ ea vir probus mortem maluerit eligere. Itaque hæc Tragœdia & apta eſſe poteſt ad noxias affectiones, ingrati nempe animi vitium, etiam per commiſerationem, & timorem purgandas: aut certè ad generoſam pietatem in patriam, parentes, concives etiam malè de nobis meritos, excitandam, qui quidem ſcopus eſt ſcenæ præſentis.

Tertiam ab Ariſtotele oppoſitam rationem quod attinet; ſuccumbit quidem vir probus Themiſtocles, ſed fato ſpontaneo, & in hominum oculis glorioſo: neque ipſe ſe miſerum, ſed beatum reputat, quòd ſua morte patriæ pacem, ſibi, ſuiſque immor-

mortalem famam pepererit. Unde in hac ſcena virtus non ita infelix proponitur, ut abſterrere, ſed glorioſè coronata, ut poſſit allicere, nihil itaque habet *ſceleſti.* Addo his, quæ Cornelius obſervat, nempe Ariſtotelem Græcum Philoſophum, dum Heroëm omnino probum Theatro excludit, non tam ex animi ſui ſenſu ſcripſiſſe, quàm Græcorum genio ſe accommodâſſe; hi enim cùm Monarchiam omnem averſarentur, etiam in Theatris reges, & principes videre non ſuſtinebant, niſi vitiis ſaltem aliquibus infectos, ut conceptus Monarchiæ horror in ſuorum animis nutriretur.

Character Themiſtoclis.

Themiſtoclem propono, ut virum fortem, & amantem patriæ; non tamen ut Romanum Catonem, & Stoicum Sentit Græcus, & acerbè ſentit illatas ſibi à Græcia injurias, & æmulorum invidiam, ſuo exilio necdum ſatiatam. Fervidus viri militaris, & ambitioſi animus, recentibus probris denuo irritatus non poteſt non exardeſcere ad vindictam, occaſione præſertim tam opportuna ſibi non oblata modò, ſed & obtruſa. Gravi itaque affectuum contrariorum agitatione concutitur, non tamen dejicitur Themiſtoclis virtus. Atque hæc præcellens virtus in indole malorum ſenſu non carente, & vehementibus animi affectionibus obnoxia, quas domat, quin enervet, quas vim ſuam omnem patitur exerere, ut de illis glorioſiùs triumphet, hæc, inquam, præcellens virtus videtur Cornelio habere aliquid & tenerius, & ſublimius, & ad percellendum aptius, quàm mediocris illa Ariſtotelici herois probitas, aut Stoica Catonis Auſteritas.

Character Cleophanti, & Aſiettæ.

Themiſtocli filium jungo Cleophantum in Græcia natum, & Aſiettam, (alii Aſiam vocant) filiarum minimam, quam in Perſia genitam pono. Etſi enim non conveniat inter Authores, quo tempore in Perſiam Themiſtocles venerit, dum alii ad Artaxerxem,

alii jam ad Xerxem eundem acceſſiſſe ſcribunt; tamen, Plutarcho teſte, certum eſt, Themiſtoclem pluribus annis in Perſia hæſiſſe, & ibidem etiam conjugem duxiſſe, priusquam ab Artaxerxe Perſico exercitui, in Græciam ducendo, præficeretur. Unde non puto eſſe contra veriſimile, ſi filiam ei ex Perſica conjuge ſuſceptam tribuo, quam fortè & ideò Aſiam vocavit, quia à Patre, in Aſia tum exulante, genitam. Duobus hiſce Themiſtoclis liberis diverſa ſunt animi ſenſa, quia diverſa utrique patria. Cleophantus Græcus imminentia Græciæ mala meritò deprecatur, & patrem ſimul, ac patriam incolumem vellet, quæ pia quidem vota, cùm tamen non videantur ſimul compleri poſſe, in magnas juvenem anguſtias conjiciunt. Aſietta Perſa Perſiæ patriæ ſuæ partes tuetur, & Græciam eò majori odio, quò majori amore patrem proſequitur, à Græcia tam indignè habitum; & quamvìs à Themiſtocle graviter reprehenſa, ne Græciam patris ſui patriam læderet, vim ſibi inferat; imperare tamen animo non poteſt, ut illam amet, prout explicat in Actûs 3. Scena 4.

- - - Ipſam Græciam
Amare ſi non potero, ſaltem deſinam
Odiſſe te jubente.

Atque hæc diverſa liberorum chariſſimorum ſtudia etiam patrem in diverſa diſtrahunt, & quidem, ùt credo, longè potentiùs, quàm ſi geminos alios, Græcum, & Perſam, conſiliarios eidem adjunxiſſem.

Character Legatorum Græcorum. Legatorum etiam Græcorum character non eſt idem, etſi eandem uterque cauſam urgeat. Acriùs in Themiſtoclem Agathocles Spartanus inſurgit: mitiori in illum animo eſt Lyſiſtrathus Athenienſis. Uterque nempe agit ex mente ſuæ Reipublicæ: Spartani enim, ùt Hiſtoria narrat, cùm, ob proditionem Græciæ à Pauſania, Spartano Duce, tentatam, magna

apud

apud reliquos Græcos invidiâ, & probrô etiam oneratos ſe viderent, magna hujus invidiæ, & probri parte ſe levandos credebant, ſi Themiſtoclem, Athenienſium Ducem nihil Spartano Pauſania meliorem toti Græciæ demonſtrarent.

Character Artaxerxis.

Artaxerxem Hiſtorici omnes cum Plutarcho, tum facilitate, humanitatéque, tum maximè animi magnitudine inſignem celebrant. Et talem quidem ſe exhibet in Themiſtoclem, non verò in Legatos Græcorum, quos non durioribus modò verbis excipit, ſed & cuſtodiæ tradi mandat. Unde videri poſſit à ſuo Charactere recedere: Sed nempe etiam humaniſſimi principes graviter irritari poſſunt, & irritati Majeſtatis ſuæ plùs, quàm humanitatis aliquamdiu meminiſſe, facilè tamen denuo placandi. Et talis eſt Character Artaxerxis, qui pluribus ex cauſis in Græcos meritò concitatus in ſcena tamen ultima ad ſolitam humanitatem redit, & æquioribus jam Græcorum votis ſumma facilitate annuit.

De unitate actionis, cùm ſuperiùs in Stilicone plura de hac dixerim, hîc nihil addo. Unitatem temporis quod attinet, fateor, multa & gravia in unum diem congeſta; uti ſunt Legatorum Græcorum adventus, bellum mox iisdem non indictum modò, ſed & Dux novus deſignatus, & eadem adhuc die cum Claſſe Perſica in Græciam movere juſſus &c. Verùm hîc obſervari velim, quòd hæc tam gravia conſilia non una dies pepererit, ſed dudum jam occultè agitata, una dies manifeſtaverit. Diu jam belli fulmen in Græcos cudebat Artaxerxis ira, recentibûs injuriîs, dum Græci rebelli Ægypto ſuppetias contra Perſas tuliſſent, accenſa; dudum belli hujus ducem Themiſtoclem rex Perſicus animo deſignârat, & hunc in finem tot beneficiîs ſibi adſtrinxerat; dudum claſſem, & exercitum paraverat: ut hac demum die fulmen erumperet, ipſe Græcorum adventus, & nova, eáque iniqua nimis petitio maturavit. Nec melior

occaſio expectari à rege poterat ad Themiſtoclem in patriam, & Perſas in Græciam concitandos, quàm nuntiata Aſtyagis captivitas, & indigna Græcorum vota, qui caput innocentis, & hoſpitis ſibi ad ſupplicium tradi poſtulabant. Quæ omnia Artaxerxes ipſe exponit in Actûs 2. Scen. 6. & Act. 5. Scen. 2. & 8.

PRO-

PROTASIUS
REX ARYMÆ
TRAGOEDIA

Digitized by Google

ARGUMENTUM.

PRotaſius Arymæ rex, Chriſtianæ in Japonia Eccleſiæ defenſor egregius, & propagator zeloſiſſimus turpiter tandem non quidem à fide, ſed Chriſtiana tamen virtute cœpit deficere, poſtquam perverſis conſiliariis aures cœpit præbere. Utebatur præcipuè opera,& conſilio Pauli Daifaccii, Chriſtiani quidem, ſed pſeudopolitici, in aula Imperatoria præpotentis. Hoc ſuggerente non dubitavit parens Chriſtianus, Chriſtianum Filium Michaëlem eò impellere, ut repudiata priore legitima, & Chriſtiana conjuge (Martham vocat Trigautius) novas cum Fiuma Imperatoris Daifuſamæ pronepte nuptias contraheret,ut ſcilicet hac nova affinitate Domûs ſuæ potentiam & fulciret,& augeret. Jámque diploma Imperatorium, ſed à Daifaccio duntaxat confictum, acceperat, quo Figuenſe regnum Protaſianæ Domui addicebatur. Dilatum tantæ promiſſionis effectum ut Protaſius urgeret, filium Michaëlem cum nova nupta ad Daifuſamæ aulam

Surun-

Surungam præmittit, ipſe propediem ſecuturus: verùm ab his ipſis dudum regnandi avidis perfidè deceptus per easdem malas artes, quibûs nova regna quæſierat, proprium ipſe regnum, & vitam amiſit. Cùm enim in itinere Surungam verſùs Fuchſimi ſubſiſteret, Daifuſamæ juſſu detentus, exilio, & demum etiam capite mulctatus eſt, Felix tamen, quòd ictus ſapuit, & feralem ſententiam, ipſâ Paraſceves die ſibi indictam, eô animô excepit, qui Protaſium verè Heroëm Chriſtianum probavit.

Trigautius de triumphis Japonicis Lib. 1. *c.* 5. *&* 10. & *Cornelius Hazart Hiſt. Eccleſ. Japon. parte* 5. *c.* 13.

Scena Figitur Fuchſimi, in ædibus Quiboi, die Paraſceves.

PER·

PERSONÆ.

Protaſius *Rex Arymæ.*
Juſta *Protaſii conjux.*
Franciſcus ⎤
Mathæus ⎦ Filii Protaſii natu minores.
Quibous *Juſtæ frater.*
Daiſaccius *Daiſuſamæ ab epiſtolis arcanis.*
Sacajus *Marthæ repudiatæ frater,*
Xogura *Gubernator Fuchſimi.*
Jocondonus ⎤
Cianquedonus ⎦ Aulici Protaſii.
Fiungus *familiaris Daiſaccii.*
Comitatus &c.

ACTUS PRIMUS

SCENA PRIMA.

Quibous. Jocondonus.

QUib. Dic, quæſo, Jocondone, quid Protaſium
Offendit his in ædibus? num Fuchſimi
Quis auſus eſt læſiſſe regium hoſpitem?
Jocond. Quiboe crede, in ædibus tuis nihil
Regi meo diſplicuit. Immo plurimùm
Adeò hoſpitales laudat affinis Lares,
Et præſtita tot obſequia. Quin & Fuchſimum
Sibi placere præ Aryma haud ſemel palam
Teſtatus eſt. *Quib.* Cur ergo tam ſubitum modò
Hinc urget abitum? Cur iter tali die
Indicit, ubi Fidelium devotio
Potiùs ſacra quiete morientis Dei
Triſtem recolere, & colere memoriam ſolet?
Exempla certè Eccleſia à Protaſio
Alia hodie exſpectârat: agminis pii,
Quo Chriſtianus populus ad ſacra Domini
Sepulchra noctu confluet, regem ducem
Speraverant videre quotquot Fuchſimi
Pauci quidem, ſed fervidi, Chriſtum colunt.
Traxiſ-

Traxiſſet hæc præſentia aulæ regiæ,
Tantique regis civium omnes ordines
Ad Chriſtiana templa, nec ſplendor levis
Legi ſacræ acceſſiſſet inter Japones,
Si purpuram Protaſii inſperſam pio
Humilique cinere, & pedibus adſtratam crucis
Spectâſſet hodie Fuchſimum. *Jocond.* Hoc ipſum quidem
Jam rex meus decreverat, dare publicum
Devotionis ſpecimen, & diem hanc ſacra
In æde conſecrare morienti Deo:
Sed jam recentes literæ, ad regem datæ,
Moras negant, & proſequi viam jubent.
Tota Aula Surungana præſentem cupit
Protaſium. *Quib.* Quis literas has? *Jocond.* Filius,
Nurúſque regis. *Quib.* Regiam nurum vocas
Adulterantem pellicem?

SCENA SECUNDA.

Protaſius. Quibous. Jocondonus.

Protas. - - Affinis, mihi
Tibique gratulare. Complevit polus
Diuturna vota: Filii conjux nova
Novam coronam peperit, & ſceptro novo
Protaſianam denique exornat domum
Affinis Imperator. Age, lætus lege,

Quas

Quas ipſamet Fiuma, quas Michael dedit
Ad nos recentes. - - Quid ſtupes? - Quid
reſtitas?
Quib. Ignoſce rex - - *Protas.* Quid ergo?
Quis ſubitus dolor?
Recede Jocondone. Jam fare, obſecro,
Quid mœſta ſibi ſuſpiria? Quis animum
dolor
Occultus agitat? *Quib.* Fateor, occultus
dolor
Diúque corde preſſus animum lancinat.
Condoleo, rex. *Protas.* Cui condoles? *Quib.*
Tibi. *Prot.* Mihi?
Quib. Sortem tuam deploro miſerandam
nimis.
Protas. Sortem meam? beatior nunquam
mihi
Fortuna riſit, quàm modò, poſtquam do-
mus
Protaſiana fœdere adſtricta intimo
Summo Monarchæ Japonum, cujus nova
Affinitate fultus ad nova evocor
Sceptra, & coronas. *Quib.* At nova hæc
quantô tibi
Pretiô corona ſtabit! immo jam ſtetit.
Ignoſce rex; erumpit, haud ultrà tegi,
Premíque patiens, jam diu preſſus dolor.
Tandem loquendum, quod loqui dudum
ſalus
Et fama tua jubebat, & diutiùs
Silere conſcientia, & Deus vetat.

Rex

Rex nempe tantus, columen hucusque unicum,
Et Chriſtianæ Legis, & gregis unicus
Defenſor inter Japones, qui transfugas
Tot inter alios principes ſolus ſtetit;
Solus Tyranni publica edicta, & minas
In Chriſtianos auſus eſt tam fortiter
Spreviſſe; qui delubra centum Fottoquis,
Frendente fruſtra Bonzio, æquavit ſolo,
Et veriori templa ſacravit Deo;
Qui ſumptibus plùs regiis Legis ſacræ
Interpretes, tot exules oris, ſuo
Regno recepit, aluit, & contra impias
Furias Tyranni ſolus infracto impigrè
Defendit animo; quíque non ſceptrum modò,
Sed & crucis vexilla regali manu
Palàm efferens, Apoſtolus Legis ſacræ
Sua ipſe regna, & ſubditos omnes Deo
Vero ſubegit; qui meum pectus quoque
Olim profanis perditè addictum Diis,
Suada potenti emolliit, & ab impiis
Aris ad aras tranſtulit veri Dei.
Rex tantus, inquam, jam ipſus ejurat fidem?
Legi, Deóque, perfidus Chriſtum abnegat?
Quæque ipſus extirpaverat, ſacra impia,
Palàm reſumens Fottoquem, & Chamim colit?

Protas. Quis iſta de me ſpargere? aut quis invidus
Vel ſuſpicari audebit hoc de me nefas?
Egóne

Egóne Chriſtum deſeram, & legem ſacram?
Ego profanum Fottoquem, aut Chamim colam?
Quib. Ignoſce rex; hæc publica eſt vox Japonum,
Protaſium deſerere Chriſtiadum ſacra.
Hic luctus eſt fidelium, hic populi timor,
Hic denique meus jamdiu occultus dolor.
Protas. Et iſta de me credere affinis poteſt?
Unde hic pudendus ſenſus in animum tuum?
Quib. Si ſenſus hic pudendus eſt, tibi imputa,
Tuíſque factis. Ipſe famæ tam improbæ
Anſam dediſti - - *Protas.* Sed quis huc infert gradum?
Quib. Sacajus eſt, ni fallor. *Protas.* Unde hunc in locum?

SCENA TERTIA.

Protaſius. Quibous. Sacajus.

Sacajus. Ignoſce rex, ſi filius vultum patris
Non poſtulatâ copiâ fandi, ſubit:
Nam te patrem vocare ſueveram hactenus,
Tu filii me nomine haud tantùm ſemel
Dignatus es. - - ſed video, neſcis filium,
Cujus ſororem filius tuus negat
Porrò ſuam eſſe conjugem. Interim tamen

Licebit aliqua nomine parentis mei
Proponere: rogat ille, quod tandem ſcelus
Quod crimen atrox Martha filii tui
Superba nuper uxor, aſt exul modò,
Patrârit? Anne adultera abrupit fidem?
Thorique jura ſancta violare improbè
Eſt auſa? *Protas.* Facis injuriam graviſſimam
Tuæ ſororis moribus, tantum nefas
Vel ſuſpicando. *Sacajus.* Pande rex vera, obſecro
Meo, & parentis nomine, & teſtor Deos,
Nec vel ſororis ſanguini parcet manus
Et enſis iſte, ſi quid in te, vel tuos
Eſt machinata Martha. *Protas.* Pone hos impetus.
Atteſtor ipſe, quem colo, cœli Deum:
Semper fidelis, innocens, caſta, & pia
Mihique chara plurimùm ſoror tua
In Arymæ aula vixit. *Sacajus.* Et talis tamen
Tam turpiter depellitur ab aula, & thoro?
Et tam probroſus repudii liber datur
Caſtæ, piæque conjugi? *Protas.* Quod filius
Fecit, parenti ne imputa. *Sacaj.* Num filius
Hæc patre fecit inſcio? Immo quis, niſi
Parens, adegit filium invitum diu,
Ut tam probroſe conjugem, caſtam, piam,

Tan-

Tantæque ſtirpis fœminam, atque in Arymæ
Totius oculis fœdere jugali ſibi
Sanctè ligatam pelleret domo, & thoro?
Novámque demum pellicem ſibi jungeret?
Protas. Magni Monarchæ Japonum neptem decent
Honeſtiora nomina. Loquere cautius.
Sacajus. Sit vel Deorum neptis, eſt pellex tamen,
Quæcunque vivâ conjuge priore occupat
Thorum mariti. Aut forſitan quid amplius
Lex Chriſtiana, quam tamen Legi Patrum
Præfertis,& ſanctiſſimam eſſe dicitis,
Permittit? Anne hæc rumpere obſtrictam fidem,
Thorósque permutare, dum lubet, docet?
Ideóne demum Martha Japonum Diis
Renuntiare debuit, & ad exteras
Tranſire leges, antequam nati tui
Manum, thorúmque caperet, ut ſic in nova
Hac lege rurſum dejici poſſit thoro?
Hæc illa demum, qua ſuperbis, tam ſacra
Religio? quæ nos Ethnici, quos ſpernitis
Tanquam profanos, facere pertimeſcimus,
Hæc Chriſtiani nominis tantus facit
Zelator? hæc ut faciat & natus, jubet?
Protas. Ferveſcis; at memento, te regi loqui

Sacajus. Regi loquor, ſed non meo; nec in ſuo
Regno: nec Imperator affinis novus,
Quo gloriaris, territat. Scias, velim,
Meo, & parentis nomine, hæc probra domui
Stirpíque noſtræ illata poſt breves moras
Sic vindicanda, ut Japonum horreſcant plagæ.
Nec te Deorum dexteræ ultrici nova
Eripere pellex poterit, aut ſocer novus.

SCENA QUARTA.

Protaſius. Quibous.

Protas. Ignoſco juveni, quem ſororius dolor
Irritat. *Quib.* Aſt hic ipſe complures dolor
Affligit: ipſæ hæ nuptiæ, & thori Ethnici,
Ad quos adegit filium invitum parens
Pulſa priore conjuge, hi, inquam, Ethnici
Thori tuam, rex, turpiter famam inquinant.
Hinc illa de tè opinio; hinc fama improba,
Et vox per oras Japonum ſparſa undique,
Protaſium deſerere Chriſtiadum ſacra,
Et quò Monarcham Japonum ſibi arctius
Adſtringat, aras, Fottoqui, & Chami novas

Para-

Parare, quas ad Ethnicæ ſponſæ preces
Natus, parénsque ſupplici colat genu.
Protas. Spargat, quod ambit, fama ſemper invida,
Brevì patebunt alia. Perlege interim
Quas obtuli, recenter ex aula datas.
Quin plura pandam arcana: perlegas quoque
Apographum Diplomatis, quod ad domûs
Protaſianæ vota jam dudùm quidem
Ipſe Imperator condidit; fida interim
Deſcripſit, & præmiſit ad nos huc manu
Daiſaccius. *Quib.* Daiſaccius? *Protas.* Hic ipſus quoque
Chriſti veretur dogmata: hujus dum ſequor
Conſilia, noli credere adverſùm ſacram
Legem parari quidpiam. Daiſaccio
Probante, quin ſuadente, quæcunque hactenus
Sunt facta per me, facta ſunt Eccleſiæ
Et Chriſtianæ Legis augendo bono.
Quib. Reſpiro rex, & deprecor - - *Protas.* Zelum tuum
Pro Chriſtiana Lege, pro fama mea
Laudo, ſed, ùt jam dixeram, oblatas lege.
Tunc judicare poteris, & meliùs quidem;
An juſta ſit ſuſpicio, vel vox Japonum,
Protaſium deſerere Chriſtiadum ſacra.

ACTUS SECUNDUS

SCENA PRIMA.

Daiſaccius. Jocondonus. Fiungus.

JOcond. Dixi, ter opportunus,& lætiſſimus
Regi meo Daiſaccii adventus. Veni,
Accede. *Daiſ.* Fandi copiam pro me priùs
Rogato regem. *Jocond.* Non opus: Daiſaccio
Quocunque veniat tempore, ad Protaſium
Pronus pateſcit aditus: ùt tamen cupis,
Regem priùs monebo. *Daiſ.* Si minùs hodie
Rex forſitan vacabit, alio tempore,
Et craſtina die adero. *Jocond.* Craſtina die
Non ampliùs Protaſium his in ædibus
Reperire dabitur: hanc adhuc ſub veſperam
Diſcedet hinc. *Daiſ.* An repetet Arymæ Lares?
Jocond. Non Aryma, aſt Surunga nos vocat: avidus
Expectat Imperator affinem ſuum.

SCENA

SCENA SECUNDA.

Daifaccius, Fiungus.

Daifac. Expectat Imperator affinem ſuum?
Fiunge! *Fiung.* Quid? *Daif.* Sum proditus! ſum perditus!
Noſtri Monarchæ regiam Protaſius
Subibit. Heu! ſum proditus! ſum perditus!
Fiung. Cur iſta? num Protaſium times? tamen
Nemo melior Patronus, & fautor tibi.
Quàm prodigus rex Arymæ in Daifaccium
Hucusque ſemper fuerit -- *Daif.* Hucusque fuerat,
Fateor, Patronus, at modò -- *Fiung.* Modò nova
Sperare lucra poteris. Aulam ſi ſubit
Protaſius, negotium haud ſanè leve
Tractabit, ad quod plurimùm Daifaccii
Induſtria indigebit, & plus, quàm hactenus,
Auro ſtudebit emere favores tuos,
Sat gnarus, & jam proprio doctus malo,
Aures Monarchæ Japonum ſoli tibi
Patere, plus quàm regibus. Calamus tuus
Quid poſſit -- *Daif.* Utinam calamus hic meus nihil
Potuiſſet unquam ſcribere! Infelix heu

Diploma! *Fiung.* Quid diploma? *Daiſ.* Quid ſi hæc audiat,
Videátque Daifuſama? *Fiung.* Quid verò audiet?
Daiſ. Protaſius ſi exhibeat? & - - *Fiung.* Quid denique?
Daiſ. Et exhibebit utique, forſan itineris
Hæc ſola cauſa - - Proditus ſum! & perditus!
Fiung. Loquare, quæſo, clariùs, ſatis utique
Scis me fidelem. *Daiſ.* Amice, dixi, ſi Arymæ
Cum rege Daifuſama vel tantùm ſemel
Loquatur, actum eſt: perditum hoc caput.
Fiung. Modò
Arcana mentis panderes, quæ te premunt,
Facilem medelam fortè reperirem malo.
Daiſ. Mali medela hæc unica, ut Protaſium
Ab itinere retrahamus, & ne aulam petat,
Quacunque demum fraude moveamus. *Fiung.* Potes
Ipſe omnia in Protaſium: tua ſequitur
Semper lubens conſilia. *Daiſ.* Fateor, hactenus
Secutus eſt, ſed timeo - - Tentandum tamen.
At Ecce! Rex. Secede, plura tibi redux.

SCENA

SCENA TERTIA.

Protaſius. Daifaccius. Quibous.

Daifac. Adoro plantas regias. *Protas.* Dextram cape
Amice. Quàm te providus mihi polus
In tempore dedit obvium! an ab aula recens
Huc advenis? *Daif.* Jam menſibus plus quàm tribus
A Regia me abeſſe grave negotium
Coëgit. At fortuna ter fauſta hac die
Me Fuchſimum deduxit, & regem Arymæ
Spem præter omnem colere præſentem dedit.
Protas. Mihi pariter Daifaccii optatam diu
Præſentiam congratulor. Cernis virum
Quiboe, qui Protaſii fulcit Domum:
Cujus ſecutus conſilia ſceptro Arymæ
Figenſe ſceptrum jungo. Vidiſti datum
Diploma? Quid nunc judicas? adhuc doles?
Quib. Nova regna gratularer & tibi, & mihi,
Totíque Domui, ſi ſine gravi crimine
Obtenta, vel ſervanda poſſem credere.
Daifac. Quo crimine ergo credis obtentum thronum?
Quib. Sat publico: dum filium cogit parens

 Pul-

Pulſa priore conjuge novam ducere.
Protas. An ergo propter gemina regna fœminam
Mutare crimen dicis? an mulier tibi
Sceptro magis pretioſa? *Quib.* Mille fœminæ
Nec unius utique pretium ſceptri valent;
Poſtquam tamen conjugii fœdus ſacrum
Virum alligavit fœminæ, thori fidem
Nec pro coronis mille violari decet.
Daiſ. Scrupuloſus es, quod video, nec noſti ſatis
Artem regendi, vel quid exigat *ſtatûs*
Ratio, ſalúsque publica, & propriæ Domûs
Stirpíſque ſemper maximè augendum decus.
Ad Daiſaccium. *Quibous* *. Artem regendi diſcere mihi ſi placet,
Non te Magiſtro indigeo: nec ratio ſtatûs,
Nec publica ſalus, nec Domûs propriæ decus
Sunt promovenda crimine, & Fidei ſacræ
Jacturâ. *Protas.* Adhucdum pertinax Fidei ſacræ
Times periclum? criminis tanti putas
Regem capacem? *Quib.* Crimen admiſſum ſemel
Nova mox ſequuntur crimina. Hinc, rex, horreo.

Daiſac.

Daiſac. Etiam ego crimen horreo, at crimen nego
Novis ineſſe nuptiis. *Quib.* Crimen negas
Ineſſe? Chriſtianus es: nunquid ſacra
Quam profitemur Religio vetat thorum
Mutare vivâ conjuge? *Daiſ.* Niſi publicum
Majúsque regni commodum aliud exigat.
Lex nulla, nulla regula obſtringit ſine
Exceptione. *Quib.* Lex tamen thori caret
Exceptione *Daiſ.* In plebe vili, tranſeat;
Sed alia regum jura, privilegia
Sunt alia. *Quib.* Quænam? *Protas.* Fuerit ergo, fatebimur,
Fuerit nefas quodcunque commiſſum hactenus;
Malum omne compenſabo majori bono.
Nova regna nobis addita per has nuptias
Si ſubdo Chriſti legibus, ſi ab impiis
Aris retracta tot animarum millia
Eccleſiæ conjungo, peccatum leve,
Et culpa felix dicier utique poterit
Futura mox origo majoris boni.
Quib. At ſcandalum, quod interim - - *Prot.* Si quod datum
Plebi puſillæ ſcandalum, zelus meus
Delebit, & reſarciet cum fœnore
Eccleſiæ, & Fidelium applauſu novo:
Dum regio Tucumana, dum regnum potens
Figenſe cum Protaſii ſignis ſimul
Vexilla Chriſti ſurgere videbit brevì.

Daiſ.

Daiſ. Ita eſt: & hinc, ut dixeram, nullum puto
Omnino crimen filii thoris novis
Ineſſe. Quin Religio debebit tuæ
Prudentiæ, rex, plurimùm, dum Japonum
Summum Monarcham fœdere obſtringis tibi
Tuámque ſtirpem fulcis, etiam Eccleſiam
Firmas in oris Japonum, & contra minas
Tot perſequentûm fœdera opponis nova,
Quin & Tyranni dexteræ fulmen ferox
In Chriſtiana capita jam ſtrictum, eripis.
Protas. ad Quib. Vides modò, ùt Protaſius Fidem abjicit?
Ut quæ ipſus extirpaverat, ſacra impia
Palàm reſumens Fottoquem, & Chamim colit?
Fulcita per me Eccleſia, & populis novis
Adaucta, tótque in urbibus noſtra manu
Plantanda mox vexilla ſacratæ Crucis,
Hic luctus eſt fidelium? hic populi timor?
Hic denique tuus tamdiu occultus dolor?
Quib. Hic zelus, ô rex, erigit animos mihi,
In Chriſtiana Lege me doctus magis
Uterque veſtrûm noverit utique meliùs,
Quid fas, nefáſve. Cedo, non ultrà moras
Objicio cœptis. Si tamen quidquam licet

Roga-

Rogare, rex ſuſpende ſaltem in craſtinum

Iter ſtatutum: Veſperam hanc dona Deo,
Et Fuchſimenſi Eccleſiæ. Da publicum
Hac nocte Fidei ſpecimen, & palàm doce,
Quam falſa ſit vox Japonum ſparſa hactenus,
Protaſium deſerere Chriſtiadum Sacra.

Protas. Sit ergo: dabimus veſperam hanc tandem Deo,
Et Chriſtianæ Eccleſiæ votis piis.
Quin ipſe præferam agmini pio Crucem,
Regem ſequetur aula pullatis togis,
Atque morienti compati diſcet Deo.
Sed craſtinus dum ſurget è mari dies,
Parata cuncta ſint ad iter. *Quib.* Ut rex jubes.

SCENA QUARTA.

Protaſius. Daifaccius.

Protas. Daifaccius ſequêtur itineris comes:
Aulam ſimul petamus. In negotio,
Quod tracto, nobis plurimùm fide tua
Induſtriáque ſervies. Cauſam dabo:
Diploma nempe, cujus ad noſtras manus
Apographum ipſe miſeras, diu nimis
Sufflaminatum, neſcio cujus dolo,

Tan-

Tandem decet firmare. Non niſi meam
Præſentiam Imperator, & votis favens
Exſpectat omnis aula. *Daiſ.* Parcas, obſecro;
Rex magne tot moleſtiis, & ſumptibus
Itineris. Ego mox ipſe Surungam redux
Hoc promovebo ſtrenue negotium
Minore ſumptu. *Protas.* Sumptibus non parcitur
Ubi de coronis agitur, & ſuaves viæ
Moleſtiæ, dum ducit ad thronum via.
Fixum eſt, adibo regiam: renuit moras
Negotium. *Daiſ.* Rex, obſecro, adjuro; Cave.
Aulam ſubire hoc tempore haud tutum ſatis
Protaſio. *Protas.* Quis ſubitus invadit timor
Daifaccium? *Daifac.* Periculo timeo tuo:
Hinc hortor, oro, adjuro: Surungam cave
Subire. *Protas.* Quare? *Daiſ.* Canzviendonum time
Figenſis hic Dynaſtes quàm ſiat potens
Feróxque, noſti. *Protas.* Sit potens, & ſit ferox
Quiſcunque, quid Protaſius timeat ſibi?
Daiſ. Figenſis hic Dynaſta ſi perſenſerit,
Sibi hactenus poſſeſſa Fiquoi oppida
A te occupanda, quantus exurget furor
In pectore hominis efferi? nec Japonum
Sum-

Summum Monarcham veritus in pectus tuum
Enſem cruentum ſtringere audebit palàm.
Cave ergo rex, nec proprio à regno procul
Hominis furori regium expones caput.
Protas. Fidelitatem laudo Daifacci tuam;
Sed nempe ab Aula menſibus jam abſens tribus
Quod interim Fiuma, quod Michael meus
Hac ipſa in Aula effecit, ignoras adhuc.
Daifacc. Michael in aula regia? *Prot.* Cum conjuge
Præmiſſus à me, ut ſterneret viam patri.
Fiuma neptis impetrat ab avo omnia.
Legam recentes literas ad me datas:
Legit. Multùm aula Surungana ſe votis tuis,
Parens verende, oppoſuit; evicit tamen
Fiuma cauſam, quando, quod dudum tibi
Daifaccius ſubmiſerat, Diplomatis
Juſſu Monarchæ conditi exemplar palàm
Exhibuit aulæ. Exinde res noſtræ fluunt
Curſu beato: Sceptra tanto tempore,
Tanto ambitu quæſita, jam Domui tuæ
Addixit Imperator. Unum te modò
Verende rex; & genitor, aula regia
Et Imperator ipſe præſentem cupit.
Digneris ergo proſequi cœptum jam iter,
Curſúque feſtinante Surungam petas.

Ita

Ita obſecrat cum filio ſupplex nurus.
Vides, moras negotium hoc nullas pati,
Præſentiámque propriam Protaſii
Deſiderari ab omnibus, ad iter itaque
Nos præparemus, craſtinâ abeamus ſimul.

SCENA QUINTA.

Daiſaccius ſolus.

Daiſ. Ubi ſum? Vigilóne, an ſomnio? Diplomatis
Exemplar, à Daifaccio ad Protaſium
Miſſum Fiuma detulit ad aulam? Potes
Fortuna quidquam triſtius meum in caput
Excogitare?

SCENA SEXTA.

Daiſaccius. Fiungus.

Fiungus. - - - Num Protaſium ſua
In vota traxit proſperè Daifaccius?
Num rex iter ſuſpendit, aut quo res loco?
Daiſac. Pejore nunquam ſtare potuiſſent loco.
Dolus meus patebit: immo jam patet.
Diploma!

Diploma! Vah! Diploma malefauſto nimis
Excogitatum capite, malefauſta nimis
Manu exaratum! Amice - - *Fiung.* Cui Diplomati
Identidem ingemiſcis? *Daifac.* Haud ultrà juvat
Tegere, quod orbis totus agnoſcet brevì
Meo pudore, & capitis, & vitæ meæ
Jactura inevitabili. Regi Arymæ
Diploma, tamquam ex mente, juſſuque ipſius
Summi Monarchæ conditum, inſanus nimis
Submittere auſus ſceptra promiſi nova
Figenſis oræ, de quibus tamen omnibus
Nil Imperator ipſe, niſi per ſomnium
Fors, cogitârat. *Fiung.* Ergo quod ſubmiſeras
Diploma manui regiæ, fictum fuit?
Daifacc. Fictum hoc cerebro. *Fiung.* Fateor, eſt audax dolus.
Advertit hunc Protaſius? *Daif.* Necdum quidem;
Sed Aula Surungana jam novit, cui
Per filium Protaſii facta eſt palàm
Fraus noſtra, fraus pudenda, fraus craſſiſſima,
Nulla arte jam neganda. *Fiung.* Cur verò, obſecro,
Daifaccii Politica tam craſſum dolum?

Daiſ. Quid nempe non perſuadet infelix fames

Aurique ſacra cupido! num ſolus, putas,
Ego ſum in aulis, qui - - *Fiung.* Sed an certò patet
Fraus hæc Monarchæ? *Daiſ.* Sic recenter ad patrem
Michael reſcripſit ipſus, exemplar mei
Diplomatis, nam, fateor, eſt tantùm meum,
A nepte nuper traditum in manus Avi.
Fiung. Hæc literæ Michaelis ad Protaſium?
Daiſ. Quas ipſe mihi prælegit. Aſt illud tamen
Non capio; quod ſubjungit in iisdem datis;
Cuncta approbata. *Fiung.* Literis dolus ſubeſt;
Mihi crede, non eſt filius amicus patri.
Et ſi fidelis filius foret; tamen
Alia nurus molitur. *Daiſ.* Et quænam? *Fiung.* Veni;
Quid ſuſpicer, ſolatio pandam tuo.

ACTUS TERTIUS

SCENA PRIMA.

Protaſius, Jocondonus.

PRot. Quid nuntias? Regina Fuchſimum ſubit?

Jocond.

Jocond. Unáque gemini principes, nati tui,
Franciſcus; & Mathæus, exigua rate,
Paucísque cum comitibus advecti. Horridus
In ore ſquallor, neſcio, quid indicat.
Et Ecce! ſubeunt limina.

SCENA SECUNDA

Protaſius. Juſta. Franciſcus. Mathæus.

Juſta. - - - Ah Conjux! *Franc.* Pater!
Protas. Quid hoc? Quid iſte adventus? aut quis hic dolor?
Regina loquere. *Juſta.* Parce vano nomini;
Regina non ſum, necque rex es amplius
O mi marite! *Math.* necque nos jam principes
Sed pervagi, ſed exules ſumus, pater.
Sceptrum Arymæ, regnúmque jam alius occupat.
Protas. Quid? alius, inquis, Arymæ ſceptrum occupat?
An hoſtis ergo abſentia noſtra improbè
Abuſus armis regiam invaſit ferox?
An ſors rebellis populus in regem ſuum
Inſurgere auſus? *Juſta.* Eloqui dolor vetat;
Loquar tamen, ſed præpara mentem tuam
Ad audienda geſta, quæ ſuperant fidem.
Dum nempe lætos Fuchſimi trahis dies,
Ego interim relicta cum natis domi

Alta fruebar pace, pronos ſubditos
Nutus ad omnes ſemper experta, & nihil
Periculi vel ſuſpicata, regia
In urbe præſtolabar optatum diu
De rege reduce nuntium; cùm tertia
Abhinc nefanda nocte non viſæ priùs
Adſunt, & urbis mœnia armatæ undique
Cingunt cohortes militum: currus, equi,
Faces, & enſes Arymam totam replent
Terrore ſubito: trepida & ego, nec mœnibus
Confidere auſa fugio conſcenſa rate,
Et gemina mecum pignora hæc ſolùm trahens
Ægrè Tyranni, heu qualis! evaſi manus.
Protas. Et quis Tyrannus ille? quísve ille improbus
Raptor coronæ, & Imperi invaſor mei?
Loquamini - - Num fortè vos adhuc latet
Hic hoſtis? *Math.* Utinam nos lateret! *Franc.* Ah Pater!
Math. Infauſte nimium genitor! *Prot.* Eloquere. *Math.* Loqui
Indignitas facinoris, & lachrymæ vetant.
Protas. Non lacrimas, ſed vindicem poſcit manum
Res tanta. Dic regina, quis tandem ferox
Tyrannus ille? *Juſta.* Filius tuus. *Prot.* Michael?
Juſta. Hic ipſe natus degener patri eripit Sceptrum

Sceptrum, & coronam, pellit hic fratres
domo.
Protas. Credíſne Jocondone? *Jocond.* Si
non ipſamet
Regina teſtis afforet, non crederem
Tantum ſcelus de filio tanti patris.
Prot. Regina crede, falleris, Michael meus
In Urbe Surungana ab Aryma procul
Remotus has ciere quî turbas queat?
Juſta. An ergo nullus, credis, etiam abſens
poteſt
Turbare regna per alios? *Math.* Satis utique
Percepimus rebellium voces, pater,
Queîs caſtra, & urbis compita ſonabant, nimis
Eheu! nefandas. Hæ ſat Authorem notant
Rebellionis. *Prot.* Quæ igitur hæ rebellium
Voces? *Math.* Tremiſcit animus impias nimis
Voces repetere. *Protas.* Jubeo. *Math.* Nempe
concitus
Subito furore populus omnis Arymæ
Clamare pleno gutture: Michael novus
Rex Arymæ triumphet, & vivat ſimul
Fiuma nova regina! diſpereant ſenes!
Juſta. Hæc incitante filio populus tuus.
Protas. Regina, dixi, falleris. Michael meus
Eſt innocens; ſed alia fraus factis ſubeſt,

Alius rebelles ſubditos nobis facit,
Et ut faciliùs concitet, nati mei
Authoritate abutitur. Mos hic frequens
Rebellibus: ſed juro, detegam brevì,
Et vindicabo injuriam.

SCENA TERTIA.

Perſona quæ prius, accedit Quibous.

Quibous. - - - Quid audio?
Num vera, rex? num filius tam perfidè
Bellum parenti moveat? *Prot.* Impoſtor movet
Hæc bella nobis: filius meus innocens,
Abſensque procul ab Aryma regnum patri
Non eripit, ſed regna procurat nova.
Legite recenter filii ipſius manu
Perſcripta, queîs ad regiam invitat patrem.
Juſta. Hæc ipſa fraus eſt ſubdola, hic nati dolus:
Ut nempe fallat meliùs incautum patrem,
Ut ſceptra rapiat tutiùs, regno procul
Abeſſe regem voluit, & aliò avocat.
Protas. Sic judicat noverca,ſed novit pater
Michaelis animum meliùs. *Math.* O utinam innocens
A ſcelere frater fuerit! at - *Franc.* Frater, Patri

Cre-

Credamus, & ſperemus. *Prot.* Ita, mihi credite,
Et ponite metum. Qui Arymam quatit furor,
Tantùm infimæ plebis tumultus eſt, dolo
Et fraude concitatus à quo, neſcio,
Malè feriato, & invido, qui filii
Indignè abuſus nomine has turbas movet,
Sed, juro, ferro vindici pœnas dabit.
Ipſe Arymam revertor: inſanos brevi
Compeſcet animos regia manus. *Juſta.* Arymam
Rex ipſe repetes? *Quib.* Siquidem innocens fiet
Michael, & alius forſan impoſtor dolo
Commôrit in te ſubditos, nullâ magìs,
Quàm regiâ præſentiâ extingui poteſt
Rebellionis flamma; ſed cautè tamen
Tractanda res. *Juſta.* Præmitte rex fidum tibi,
Qui certiora deferat, quando fidem
Negas novercæ. *Jocond.* Magne rex, mihi, obſecro,
Crede hunc laborem. Repeto fines Arymæ,
Et quid ſtruatur fraudis, indago; Feram
Fidelis explorata. *Protas.* Vix moras fero;
Aliquid tamen do conjugis voto. Prior
Præcede geminis navibus ad oram Arymæ,
Tutùmque navi regiæ ſternas iter,
Mox te ſequemur. Interim conjux malè
Jam ſuſpicari deſinas de filio
Michaele, ſed compone mentem territam.

Protaſius dum tela, dum ferrum poteſt
Vibrare, nemo ſceptra raptabit tibi:
Vel rapta ſaltem non diu, quisquis fiet,
Tenebit. *Juſta.* Acquieſco juſſis regiis.
Venite nati, ſupplici prece Superos
In vota patris flectimus. *Franc.* Simul etiam
Pro fratre ſupplicamus. *Math.* Hic modò innocens
Sit, nil timemus. *Protas.* Credite, patebit brevì
Michaelis innocentia. *Juſta.* Hoc faxit polus!

SCENA QUARTA.

Protaſius. Quibous.

Quib. Idem precor; ſed interim timeo tamen:
Fiuma regni cupida jam dudum metum
Mihi incutit. *Protas.* Quid? regiam nurum times?
Ipſa hæc Monarchæ Japonum neptis mihi
Nova impetravit ſceptra, non vetera rapit.
Quib. Quis ergo, credis, alius eſt auſus tua
Ita concitare regna? *Protas.* Vix dubio locus:
Rebellionem hanc concitat Marthæ dolus.
Dejecta regno fœmina impotens furit,
Turbásque concitando vindictam petit.

Quib.

Quib. Quid fœmina exul poſſit? *Protas,* Etſi nil poteſt,
Tentat tamen. Nil fœminâ inſolentius,
Audacius nil. Quando rivalem videt,
Piiſſima etiam mulier in Furiam migrat.
Nec Martha noſtrâ in Aryma poteſt parùm,
Dilecta dudum civibus, quin ſæpius
Jam publicè auſus conqueri populus meus,
Martham innocentem regio expulſam thoro.
Quin & Sacai dicta, quæ nobis priùs
Præſente te, nonne indicant ſatis dolos
Suæ ſororis? immo totius domûs?
Nonné ipſe comminatus eſt palàm, probrum
Suæ ſorori perfidè illatum brevì
Sic vindicandum, ut Japonum horreſcant plagæ?
Quid ergo dubitem? fraudis authores patent.
At Ecce! redit huc ipſus impóſtor. *Quib,* Preme
Tantiſper iram: fortè ſe prodet magìs,

SCENA QUINTA.

Protaſius. Quibous. Sacajus,

Saca. Ne crede rex, quòd denuo hos ſubeam Lares
Ad exprobrandum: non paro manum vindicem,

Nec ulteriùs injurias ſtirpis queror.
Meæ ſorori nuper illatum probrum
Ipſi Dii jam vindicant plùs, quàm ſatis.
Vides modò, quid filio conjux nova
Tanto ambitu quæſita, quid cum Japonum
Summo Monarcha affinitas Protaſio
Demum attulit? *Protas.* Quid filio conjux nova
Tanto ambitu quæſita, quid cum Japonum
Summo Monarcha affinitas Protaſio
Attulerit, hoc Sacajus, & Martha, & parens
Mox ſentient. Impoſtor inſolens nimis!
Ne crede regem plebis inſanæ impetu,
Quem veſtra concitavit aut vis, aut dolus,
Jam territum, victúmque. *Saca.* Quid? dolum objicis
Mihi, meisque? *Protas.* Pergite armis impiis
Turbare regna, & ſubditos, & filio
Meo imputare crimina, à veſtra manu
Patrata: vindicabit hanc factam ſibi
Injuriam ipſe filius meus brevì.
Sacajus ad Quiboum. An totus hodie cœcus affinis tuus?
Necdum videt, quod tota Japonia videt?
Protas. Non cœcus eſt Protaſius: clarùm tuos
Tuæque ſtirpis improbos videt dolos.
Sed non diu lætabitur facto improbo
Frater, Sorórque. Quin, niſi alieno in ſolo
Conſiſterem, jam debitas pœnas mihi
De-

Dediſſet impudentia hæc, qua proditor
Subire vultus regios audet. *Quib.* Preme
Rex, obſecro, iras. *Saca.* Ira me fors juſtiùs
Deceret, & - - ſed regibus miſeris decet
Nos condolere. Perge, crede filio,
Et pellici, calumniaſque ſpargere
In innocentes perge: mox dabit dies,
Quales amicos legerit Protaſius,
Qualéſque ſpreverit. Abeo inviſus tibi,
Quamvis mereri veneram de te optimè.
Hodierna lux evolvet arcanum, cui
Aures modò præbere te vetat furor:
Præbebis autem poſtea, at fors ſeriùs.

SCENA SEXTA.

Protaſius. Quibous.

Protas. De me mereri quàm optimè vult ſcilicet,
Qui regna turbat, ſubditos qui concitat!
Quib. Nondum pateſcit, fortè te præceps nimis
Suſpicio, rex, exagitat. *Protas.* An dubitas adhuc?
An ergo de Michaele tam tetrum nefas,
Quàm de Sacajo, credere potius potes?
Quib. Utrumque malim credere inſontem interim,
Donec pateſcat certiùs fraudis faber.
Protas. Mihi ſat pateſcit. Filio pariter meo
Fraudes Sacai deferet Daifaccius.

Dai-

Daiſaccium vocate. *Quib.* Ne Daiſaccio
Rex crede nimiùm. *Protas.* Ergóne ſuſpe-
ctus tibi
Daiſaccius? *Quib.* Non judico, ſed audio
Tam multa de Daiſaccio, ut nollem illius
Fidei nimis me credere. *Protas.* Quid ergo?
obſecro.
Quib. Breviſſimè deſcripſit hunc nuper vi-
rum
Perſona non ignobilis: Daiſaccius
Eſt Chriſtianus, inquit, at lingua & manus
Indifferentes omnibus ſe accommodant.
Protas. Et quomodo hæc? *Quib.* Ab om-
nibus nempe omnia
Acceptat, & promittit omnibus omnia;
At denique ex his omnibus præſtat nihil.
Protas. Hæc lingua dixit invida. At credas,
velim,
Meliùs ego Daiſaccium novi. Mihi
Certè fidelis ſemper accepit quidem
Non pauca, ſed majora ſemper præſtitit,
Aures Monarchæ poſſidet Daiſaccius;
Per hunc, in aula quidquid effectum vo-
lo,
Fideliter conficitur, & per hunc quoque
Mox deferentur improbæ, quæ nos pre-
munt,
Fraudes Sacai. Literas breves paro
Ad filium, nurúmque. Tu, quæſo, interim
Solare mœſtam conjugem, & natos meos.

ACTUS

ACTUS QUARTUS

SCENA PRIMA

Daiſaccius. Fiungus.

Daiſ. Reſpiro : cuncta proſperè cedunt adhuc
Daiſaccio, dum cuncta turbantur. Bene
Fiunge divinaveras : natus patrem
Deluſit, & quas literas prius dedit,
Manu doloſa fraudibus plenas dedit.
Nil Imperator, ſpero, de Diplomate
Noſtráque fraude audiverit. Protaſius
Ipſe Arymam dum regredi ſtatuit, procul
A regia, quod unicè optâram, fugit.
Ego interim ſolutus ingenti metu
In turbido piſcabor, & ad aulam redux
Miſcebo cuncta fraudibus novis. Patris
Et filii diſcordiæ campum dabunt
Daiſaccio latiſſimum. *Fiung.* Votis precor
Polum faventem; ſed tamen nondum ſatìs
Secura cuncta judico : meliùs adhuc
Quænam acta ſint, examines. *Daiſ.* Ponas metum,
Fac, ſit parata littoris ad oram ratis,
Quæ nos ad aulam revehat. Interim ultimùm
Protaſium reviſo, qui me jam diu

Ex-

Exſpectat. *Fiung.* Hic viaticum, nunquid, tibi?

Daiſ. Fac imperata, & perge: particeps eris

Sortis meæ, ſi fidus arcanum tegas.

SCENA SECUNDA.

Protaſius. Daiſaccius.

Protas. Tandem hîc ades? *Daiſ.* Ignoſce rex; nimius dolor

Terrorque me prohibuit acceſſu tuo.

Funeſta nempe nuntia, & tetrum ſcelus

De Filio - - *Protas.* De filio meo ſile.

Impoſtor alius improbos cudit dolos.

Noſtine quisnam? nempe non abeſt procul,

Et jam pateſcit, vindicem fraudis manum

Senſurus. Ipſus utique ſat adhuc es memor

Diplomatis, quod nuper ad nos miſeras?

Putas, Monarcha maximus inultus feret

Circumveniri regiam, & ſuam ſimul

Authoritatem? Neptis, affinis, gener,

Et tota denique Imperatoris Domus

Tam turpiter deluſa, tam læſa improbe

Homuncionis impii audaci dolo,

Nunquid merentur vindices tandem manus?

Expectat has Protaſius adhuc hac die

Ipſo

Ipſo à Monarcha Japonum. *Daiſacc.* * Heu me! jam patent:
Protas. Aulam igitur Imperantis abruptâ morâ
Amice repetas, & Sacajanæ domûs
Molitiones improbas fidus refer.
Sacajus eſt, qui fraudibus totam Aryamam
Ad arma concitavit. Hæc per te, volo;
Ut Imperator reſciat, cujus favor
Dum ſceptra per diploma promiſit nova;
Priora nobis eripi haud quaquam ſinet,
Opémque promptam mittet. Et Michael meus,
Cujus abuſus nomine impoſtor movet
Nefanda bella, pariter ulturus ſuas
Suique patris injurias, armet manum.
Daiſac. Reſpiro. Promptus juſſa, rex, ſequor tua,
Aulámque repeto. - Sed Sacajanæ domûs
Crimen probare quomodo demum queam?
Protas. Iſtæ probabunt literæ, quas deferes
Ad filium, nurúmque. * Pauca hæc interim
Habeto pro viatico. *Daiſacc.* Non audeo
Regale donum renuere; at teſtor polum,
Non ulla quærit munera mea in te fides.
Servire tanto principi ſummus mihi
Honor,

* *Tacitè*

* *Burſam auro plenam Daiſaccio tradit.*

Honor, voluptas ſumma. *Protas.* Sat dudum fidem
Tuam probâſti. Perge nunc pari fidè
Negotium conficere commiſſum tibi.

SCENA TERTIA.

Protaſius. Juſta. Cianquedonus.

Juſta. Adhucné rex incredulus negat ducem
Rebellionis filium? Hunc audi, obſecro.
Protas. Cianquedonus unde? *Cianqued.* Profugus inſequor
Regem exulem, quocunque nos fatum trahit.
Protas. Jamné exulem me credis? Inſanus furor
Malè concitatæ plebis adeò te replet
Terrore? *Cianqued.* Non me plebis inſanæ furor
Terret, ſed Author. *Protas.* Noſcis Authorem? *Cianq.* Tamen
Sat ipſe vidi, & horrui indignum nimis
Spectaculum: Vidi ipſe dum armatam trahens
Michael phalangem, & improbo faſtu tumens
Mœnia ſubivit Arymæ, & medio foro
Regale

Regale ſceptrum, & purpuram geſtans
palàm
Homagium popoſcit, & promptam fidem
Jurare cives territos regi novo
Coëgit. *Protas.* Ipſe viſus eſt Michael tibi?
Et viſus Arymæ? Et gerens ſceptrum palam?
Cianqued. Simúlque lateri conjugis adhærens nova
Conjux Fiuma, pariter impôſtam gerens
Capiti coronam regiam, & propriis Avi
Cohortibus ſtipata. *Protas.* Quid? propriis Avi
Cohortibus ſtipata? *Cianqued.* Dominatur foro,
Et Aulæ, & ipſi conjugi. *Protas.* Propriis Avi
Cohortibus ſtipata? *Cianqued.* Cujus nomine
Tibi abrogata ſceptra jam Michael tenet.
Protas. Mihi abrogata ſceptra? *Cianqued.* Portis Arymæ
Affixa pendent publica edicta, ipſius
Summi Monarchæ Japonum ſigno, & manu
Firmata, queîs jubentur omnes ſubditi
Locò parentis filio, ut regi novo,
Parere. Michael, credito, & conjux nova
Michaelis omne in Arymam imperium tenent.

Protas. Hæc Imperator, filius, nurus mihi?
Sic luditur Protaſius? ſceptrum novum
Dum ſpondet Imperator, antiquum quoque
Idem Imperator, filius, nurus rapit?
Cianquedon. Fiuma nempe cauſa totius mali,
Contra parentem filium impellit ferox,
Sceptrique cupida prævenit dolis avum.
Hæc ſola regni Furia miſcet omnia.
Juſt. Hic fructus eſt connubii haud ſatis pii,
Dum ſceptra conjux artibus malis nova
Expoſcis, etiam vetera deperdis miſer.
Quin grandiora metuo. Rex capiti cave,
Vitæque. *Protas.* Lachrymas, uxor, imbelles procul.
Arma, arma, non lamenta deluſus petit
Protaſius. Fiuma, Michael, Aryma,
Et Imperator ſentient, adhuc manum
Enſemque ſceleris vindicem Protaſio
Supereſſe; Vel ſi fata vindictam negent,
Supereſſe ſaltem ſanguinem hoc in corpore,
Quem non inultum fundere ſolent principes.
Si quis fidelis ſervus eſt adhuc ſuper,
Regem ſequatur: Arymam rupta mora
Revertimur. *Juſta.* Quid? Arymam conjux petis?
Quis te furor dementat? *Protas.* In regno ſuo

Pro-

Protaſium regnare, vel mori decet.
Cianqued. Protaſium regnare, non mori decet:
Regnare tamen ut valeat, Arymani modò
Subire caveat: populus omnis regibus
Novis adhæret. Parce rex capiti tuo,
Et tutiora quære conſilia: nihil
Præſentia tua poterit. *Juſta.* Immo hæc acrius
Incendet animos: natus in patrem quoque
Audebit - - horret animus effari omnia,
Quæ ſuſpicor. *Protas.* Michael! heü ingrate Michael!

SCENA QUARTA.

Protaſius. Juſta. Sacajus. Cianquedonus.

Sacajus. Suſpecta adhucdum tibi Sacajana eſt domus?
Adhucné Martha perfidos cudit dolos?
Prot. Saçaje vincis. Fateor, injuſtus nimis
Tibi imputavi crimina, & fraudes malas,
Quarum nefandus artifex tandem patet
Miſero parenti. *Juſta.* Jam damus pœnas tibi;
Noli improbùm inſultare. *Sacajus.* Miſeris neutiquam
Inſulto, ſed condoleo ſorti regiæ.

Poſtquam Dii ipſi vindicant plus quàm ſatis
Meam ſororem. Quin, ut agnoſcas bene,
Quàm Martha, quàm Sacajus, & parens meus
Protaſium, etſi graviter offenſi, colant;
Meo, & parentis nomine hodiedum tibi
Contra rebelles ſubditos manum meam
Opésque cunctas offero, & teſtor Deos,
Vel ſanguine meo protegam regis caput.
Fiuma ſola, cauſa præſentis mali,
Quæ filium ſeduxit, & contra patrem
Ad impia arma compulit, quæ conjugem
Meæ ſorori rapuit, & ſceptrum tibi,
Hæc ſola nobis debitas pœnas dabit.
Protas. Generoſa miror pectora. Video, licèt
Jam ſeriùs, quos ſpreverim. At teſtor polum,
Injuriam reparabo, quam Marthæ intuli,
Veſtræque ſtirpi. Pereat hac pellex manu:
Nam pellicem Fiumen ipſus ipſus jam voco.
Petamus igitur Arymam: ferrum, & faces
Latè vibramus. Sanguine rebelli probra
Illata nobis abluat vindex manus.
Juſta. Ah! ſiſte nimios impetus. Quid denique
Tentabis unus Arymæ contra omnium
Inimica nobis arma? Non nati modò,
Vel civium perfidia nos, conjux, premit,
Sed

Sed Imperator ipſus. Hujus viribus
Protaſius reſiſtet? *Cianqued.* Admitte, obſecro,
Saltem moras. Vindicta, quam præceps nimis
Expoſcis, ipſa regium perdet caput.
Sacajus. Sic eſt. Decet preſſiſſe tantiſper, licèt
Juſtiſſimam, quam mente vindictam coquis:
Dum vindicandi tutior ſeſe offerat
Occaſio.

SCENA QUINTA.

Protaſius. Juſta, Sacajus, Quibous. Cianquedonus.

Quib. Parata, rex, in littore,
Stat navis, hanc conſcende ſine mora, obſecro,
Et cede procul hinc. *Protas.* Ergo me affinis quoque
Suis repellit ædibus? *Quib.* Id unum ſuper
Inimica ſors reliquit, ut regem hoſpitem,
Quin & ſororem propriam exoptem meis
Abeſſe procul ab ædibus: nam Fuchſimi
Secura non eſt ſtatio pro Protaſio,
Poſtquam Imperator ipſe contra vos manus

Et arma tollit. Fugite. *Protas.* Quid? turpem ſugam
Suadere regi affinis? *Quibeus.* Haud turpis ſuga eſt,
Si tempori cedatur. *Juſta.* At quis heu! fugæ
Locus ſuper, dum Japonum infeſtus premit
Tyrannus? *Quib.* Altum petite Sinarum mare,
Aut Inſulas, quas miles Hiſpanus tenet.
Sacajus. Non tuta ſatis eſt publica per æquor via.
Potius latebras quærite. Eſt patri meo
Caſtrum propinquo in littore ſatis abditum,
Huc clanculum ſecede rex, donec dies
Tempúsque forſan fauſtius demum afferat
Et vindicandæ injuriæ, & regni tui
Occaſionem. Spondeo promptam ratem.
Hæres? timésne forſitan, ne injuriæ
Meæ ſorori nuper illatæ memor
Parens domúsque noſtra vindictam paret
Fraudémque? *Juſta.* Rex, cognovimus dudum ſatis
Animum Sacai, non niſi fidam nimis.
Qui læſus etſi graviter, amat adhuc tuos.
Vocate natos. Prendimus, conjux, opem,
Manúmque, quam Sacajus immeritis licèt
Generoſus offert. *Quib.* Tutior utique nullibi
Latere poteris: nam quis in eorum domo
Quos

Quos læſerat graviſſimè, regem Arymæ
Quæſiiſſe aſylum credet? *Saca.* Et habebis tamen
Fidiſſimum, *Protas*, Sacaje, quondam filium
Te nominare ſueveram, & tu me patrem,
Donec, meum non amplius tego ſcelus,
Donec parens è filii thoro expuli
Tuam ſororem, & fœdera inter nos bene
Sancita rupi perfidè. Ah! quàm tu modò
Offenſus etiam, filii nomen tamen
Meliùs mereris, quam meus heü! degener
Michael patri rebellis! Amplexum cape,
Affinitatis priſtinæ fœdus novo
Firmamus hodie fœdere. Fidei tuæ
Committo natos, conjugem, & totam domum
Protaſianam. Protege, ut potes, exules.
Sacajus. Reſumo nomen filii. Amplector patrem.

SCENA SEXTA.

Perſonis prioribus accedunt Franciſcus & Mathæus,

Protas. Valeto conjux: filii chariſſimi
Valete. *Franc.* Quid valere nos pater jubes?
Juſta. Utique ſimul pergemus? *Sac.* An dubitas adhuc?

 Protas.

Protas. Vos tutiora petite; ſed Protaſium
Fuga dedecet tam turpis. Optamus mori,
Sed inter arma: ſic mori regem decet,
Non exulare turpiter. Repeto Arymam
Aut perdere, aut perire me juvat citò.
Juſta. Quis denuo furor? *Quib.* Ergo filio impio
Rebellibúsque ſubditis ultro caput
Inerme vis exponere? *Protas.* Expono caput
Latúsque ferro filii. Sceptrum patri
Rapuit ſceleſtus, rapiat & vitam ſimul.
Math. Ah genitor! ah ne criminis tanti objice
Occaſionem filio. *Franc.* Frater ſatis
Jam jam impius, ne ſcelere graviori ſcelus
Cumulet, parens caveto. *Protas.* Compleat ſcelus,
Quod cœpit, atque purpuram pingat patris
Cruore. Sic ſaltem erubeſcere impudens
Fors diſcet: at me juverit regem mori.
Valeto conjux, Filii, affinis, Vale
Sacaje, dum Protaſius mortem petit,
Sed ſtrenuam, ſed rege condignam. *Math.* Pater!
Sic Orphanos relinquis? *Protas.* Eſt mater ſuper.
Regina, ſequere ad littora Sacajum ducem,
Fugiénsque mater filios ſerva tuos.

Juſta.

Juſta. Etiam ipſe Pater es; filios ſerva tuos:
Nam conjugem, quod video, jam curas parùm,
Ultróque gaudes perdere. *Protas*. Ah! parce, obſecro,
Mea Juſta dictis talibus. *Juſta*. Parce, obſecro,
Rex ipſe factis talibus, nec impetu
Nimis furenti perde nos omnes ſimul.
Quibous. Admitte ſana monita. *Sucaj*. Nobiſcum fuge.
Protas. Non exulare didicit animus regius.
Perferre mortem potero; ſed probrum fugæ
Perferre nequeo. *Quib*. Quod probrum eſt in hac fuga?
Protas. Morte gravius. *Juſta*. Bene eſt, venite filii,
Regalis animus eſt & in nobis: probrum
Perferre pariter nequeo. Si tantum probrum
Patri videtur fugere, nec nobis fuga
Eſt imperanda: pariter audemus mori.
Præcede rex; vel ſequere. Si mori placet,
Præeamus, aut ſequemur. *Math*. A latere patris
Me nulla vis avellet. *Franc*. Arymam petis
Mortémque? pariter Arymam, & mortem peto.
Juſta. Perge ergo, perge; victimas una die
Quatuor furenti filio pater objice.

Specta cruorem conjugis miſtum tuo
Et filiorum ſanguini. *Protas.* Ah! Conjux
Amata! quò me cogis? *Math.* Hæ niſi lacrymæ
Te commovebunt, ſanguinem noſtrum parens
Jam nunc tenellis exige è fibris. *Franc.* Juvat
Manu paterna cadere potiùs, quàm impii
Fratris cadamus victimæ, & ſimul patrem
Videamus ipſa filii cæſum manu.
Quib. Neceſſitati cede rex paulùm. Senex
Eſt Imperator, nécque Japonum diu
Sceptrum tenebit amplius. Nox unica
Mutare cuncta poterit. *Sacaj.* Extincto ſene
Privata fulcro filii pellex mihi
Tibíque demum debitas pœnas dabit.
Juſta. Non, non; moras Protaſius neſcit; cupit
Citò perire conjugem, & totam Domum.
Protas. Regina vincis, vincitis amici; obſequor,
Fugam ſimul capeſſimus, Protaſius
Aſſueſcet exul vivere, ut vivant ſui.
Quibo. Confide rex, exilia non prement diu
Protaſianos. Lætior, ſpero, brevì
Se ſcena pandet. *Sacajus.* Rumpimus igitur moras:
Præcedo, vos ſequamini, ſed clanculum.

Quiboe

Quiboe deduc principes domum meam.
Protas. Dic exules. *Quib.* Sed exules rurſum, & brevì
Reges futuros. Credite - - at quis huc gradum ?

SCENA SEPTIMA.

Perſonis prioribus accedit Xogura cum ſatellitibus.

Xogura. Ignoſcite; importunus hos ſubeo Lares,
Ipſúsque doleo, ſed tamen ſervum decet
Implere Domini juſſa. Milites domum
Arcta corona cingite: hinc nemo exeat,
Quiboe nos ſequare. Mandatum vides
Summi Monarchæ, quid jubeat, ipſus lege.

ACTUS QUINTUS

SCENA PRIMA.

Quibous, Xogura, Xogura ſatellites.

Quib. Ergo ſororis conjugem, regem, hoſpitem
Affinis, hoſpes, ipſus hoſtis in manus
Extra-

Extradat? *Xogur.* Aut ſi tradere recuſat, manum
Vimque admovemus ædibus. Fugæ locus
Nullus patet Protaſio. Sed ſuaſerim,
Ut ipſe morem Japonum ſequi audeat,
Vileſque prævenire lictorum manus.
Monere regem poteris, & juſſa ultima
Magni Monarchæ pandere. *Quibous.* Tyrannum voca,
Et non Monarcham Japonum. Aſt ipſus ſubit
Protaſius. Præſentia mea haud opus.
Solus nefaſtum nuntium regi feras.

SCENA SECUNDA.

Protaſius. Xogura.

Protas. Quid iſta demum? mêne captivum cupis?
Xogura. Summi Monarchæ Japonum juſſa exequor.
Protas. An ergo Daifuſama me captum jubet?
Quæ cauſa regem vinculis dignum facit?
An ſtrinxit arma in patriam Protaſius?
An bella movit perfidus? *Xogura.* Quisquis cupit
Aliena ſceptra rapere ſeu vi, ſeu dolo,
Pacémque turbat Japonum, hunc patriæ pater,

Et

Et Imperator debet, ut poteſt, citò
Compeſcere, & punire. *Protas.* Num Protaſius
Aliena ſceptra rapuit? à vobis mihi
Mea rapiuntur regna; depellor throno.
Nihil ego rapui. *Xogura.* Rapere tentâſti, ſat eſt,
Non vi, ſed arte, qualis haud regem decet.
Protas. Quid arte volui rapere, quæ me non decet?
Xogura. Aliena ſceptra: nempe Figuenſis thronus
Et regio Taccuana quanto à te ambitu
Quæſita ſit, pateſcit. *Protas.* Alienum vocas
Figuenſe regnum? quod pater, avus, & atavus
Poſſedit olim, poſteris hæredibus
Ambire fas non fuerit? hæc patrii throni
Cupido juſta crimini nobis datur?
Xogura. Avita ſceptra quærere eſt juſtum quidem;
Sed non abuti nomine, & ſacra nimis
Authoritate principis ſummi decet.
Non ficta per diplomata audaci dolo
Veteres heros depellere ſuis ſedibus.
Protas. Quid ficta per diplomata ambivi? *Xogur.* Satis
Fraudes patent Daifaccii. *Protas.* Daifaccii?
Quas ergo fraudes ille? *Xogura.* Quas Protaſius
Suggeſſit, at quas filii conjux avo

Fidelis

Fidelis ipſa prodidit. Daifaccium
Adducite huc. Huîc ultimùm ſi vis loqui,
Per me licebit. Captus hic pariter meus,
Et ad tribunal regium juſſus trahi,
Pœnas daturus debitas audaciæ,
Qua ſacro abuſus nomine ſui Principis
Diploma finxit improbum ad votum tuum.
Protas. Daifaccius diploma finxit? *Xogur.*
En! adeſt.

SCENA TERTIA.

Protaſius. Xogura. Daifaccius in vinculis.

Protas. Impoſtor edic: quos ſtruis tandem dolos?
An ficta ſunt, quæ ſcripſeras, diplomata?
Daifacc. Et quis coegit fingere, niſi, rex, tua
Infauſta nimis ambitio? *Protas.* Quid? me proditor!
Fraudis nefandæ dicis Authorem? *Daifac.* Niſi
Aliena ſceptra, & ambitu tanto quidem,
Protaſius quæſîſſet, infelix minùs
Daifaccius fuiſſet. Hæc nunquam manus
Quod ſcripſerat, ſcripſiſſet, à temet niſi
Tot munera accepiſſet. Infauſta hæc tua
Dona impulêre, ut omnia auderem miſer.

Auri

Auri cupido nimia, vah! *Daifaccium*,
Sceptri cupido nimia te rex perdidit.
Vel, ut loquamur verius, præſens malum
Ab altiore dextera à Cœlo venit.
Uterque juſtas Numini pœnas damus
Connubii infelicis, ad quod filium
Suadente me, fatebor, impulit pater.
Hoc Chriſtianis ſcandalum à nobis datum
Noſtro cruore vindicat juſtus Polus,
Utens Tyranni, pellicis, nati manu.

Xogura. Compeſce vocem hanc. Pellicem audes dicere
Neptem Monarchæ maximi? Miles reduc
Ad carceres, dum debitas pœnas luat
Impoſtor hic, mox flammeo arſurus rogo.

Daifacc. Ignoſce rex; ignoſcat & noſter Deus

Utrique. *Protas.* Vade proditor dignus rogo,
Et mille flammis.

SCENA QUARTA.

Protaſius. Xogura.

Protas. . . Sentio tandem dolos,
Queis Sycophanta tamdiu illuſit mihi.
Diploma nempe fingere auſus proditor
Dum ſceptra ſpondet nomine Auguſti nova,
His denique irritavit Auguſtum dolis,
Aulámque totam pariter in noſtrum caput.

Hæc

Hæc illa nunquid crimina, hæ fraudes malæ
Quas aula denique objicit Protaſio?
Xogura. Hæc ipſa te, rex, vinculis premunt.
Protas. Bene eſt.
Jam nil opus cuſtodia: pronus ſequor,
Et ſponte pergo ad regiam. Ipſus provoco
Summum ad tribunal Japonum: in fraudis fabros
Ipſus Monarchæ vindicem appello manum.
Xogura. Rex, ad Monarchæ regiam nullus tibi
Ultrà pateſcit aditus. *Protas.* In cauſa ſua
Rex audietur utique? *Xogur.* Diſcuſſit ſatis
Hanc aula cauſam. Lata jam ſententia.
Protas. Quid? Lata? Leges Japonum ferri vetant
Sententiam, dum cauſa tota partium
Audita non eſt. *Xogur.* Filius patris loco
Auditus eſt. *Protas.* Quid filius? dic perfidum,
Hoſtémque: primus prodit hic cauſam patris.
Hic ipſe primus improbæ fraudis faber,
In quem Monarchæ vindicem appello manum.
Xogur. Non miſſus huc ſum, ut Judicis partes agam.
Mandata tantùm principis mei exequor.
Protas. Quænam igitur hæc mandata?
Xogur. Rex, ipſus lege. *

Reducit ſe Protaſius ad interius conclave.

SCENA

SCENA QUINTA.

Juſta. Xogura.

Juſta. Interrogare regibus ſi quid licet,
Quid iſta vult cuſtodia? an capti ſumus?
Xogura. Regina, liber exitus patet tibi,
Quocunque placeat, perge. *Juſta.* Sed conjux meus,
Sed filii quid? *Xogura.* Filii tecum ſimul
Abire poterunt liberi. Immo hos Arymam
Invitat ultro frater, & reduces cupit.
Vel ſi Monarchæ maximi aula præplacet,
Tibi, tuiſque pariter hæc natis patet.
Nil innocentem conjugem, & natos premet
Crimen parentis. Solus hic luet nefas.
Juſta. Quod ergo conjux denique admiſit nefas?
Xogura. Hoc ipſe tibi, regina, ſi volet, poteſt
Rex pandere. Mihi parce: ſecedo interim,
Poteris ſupremum conjugi conjux loqui.

SCENA SEXTA.

Protaſius. Juſta.

Juſta. Quid iſta, conjux? *Protaſ.* Conjugem morti vides
Adjudicatum: regium caput ſibi
Poſcit Tyrannus Japonum. Tanti mali
Ne quære cauſam: Filius, nurus, dolus
Daifaccii, omnia miſerũ regem opprimunt.

Hoc in loco,& in hac hora adhuc Protaſium
Suo videbis innatantem ſanguini.
Quin, ne videre debeas ſpectaculum
Adeò nefaſtum,cede conjux hinc procul,
Natíſque mater conſule,& vale ultimùm.
Juſta. Non lacrymas,non fœminæ in luctu
gravi
Lamenta ſueta fundo ; non vanis domum
Impleo querelis: non Tyranni,aut pellicis,
Aut parricidæ filii manum impiam
Accuſo. Cœlum,video, Cœlum nos ferit,
Juſtúmque Numen dextera aliena utitur
Ad punienda crimina & tua,& mea.
Protas. Quæ crimina tua? Crimen heu! ſo-
lum meum eſt,
Quod provocavit ſydera. Agnoſco ſcelus,
Seróque tandem defleo infandos thoros,
Ad quos adegi filium inſanus parens.
Juſta. Fateamur igitur culpam uterque ſup-
plices,
Et pœnitentes Numini juſtiſſimo,
Simúlque clementiſſimo, etiam dum ferit,
Submittimus nos. *Protas.* Numinis dextræ
quidem
Submitto me ; ſed filio, ſed pellici,
Qui tam nefandis fraudibus ſceptrum patri
Vitámque rapiunt, regius nequit animus
Ignoſcere. *Juſta.* Immo regius potiſſimùm,
Et Chriſtianus animus hoſtibus quoque
Ignoſcere generoſus, & pius ſolet.
Protas. Ignoſcere quidem regium, ſi hoſtes
ſiant

Vel

Vel ſupplices, vel exteri, à nobis priùs
Læſi; ſed ipſe filius, cui pater
Vitam, thronúmque dederat, hic vitam patri
Thronúmque rapiat? Et quis hæc patiens
ferat,
Siléńsque? *Juſta.* Juſtus, fateor, hic quidem
dolor,
Scelúſque nati lancinat meritò patrem;
Ignoſcere tamen talibus etiam hoſtibus
Lex Chriſtiana nos jubet. *Protas.* Legem co-
lo;
Sed dura lex hæc! filiis, vitæ & throni
Raptoribus dare veniam? & quidem dolo,
Et abſque cauſa perſequentibus patrem,
Cui tanta debent? *Juſta.* Optimo nunquid
Deo
Majora nos debemus? & quoties tamen
Quámque improbè nos læſimus noſtrum
hunc patrem?
Si poſcis igitur, ut tibi ignoſcat Deus,
Et te tuis ignoſcere hoſtibus decet,
Quicunque fuerint. Chriſtus hoc jubet, tuus
Judex brevì futurus. *Protas.* Ah! conjux ſile
De Judice hoc. Jam palpitat pectus malè
Sibi conſcium, dum meminit hujus Judicis.
Juſta. Salubris equidem terror hic; ſed ne
nimis
Huic cede. Quin fiduciam rex concipe.
Placare poteris Judicem hac adhuc die:
Ignoſce, tunc ignoſcet & Deus tibi.
Nam ſic ſpopondit ipſe. Quin cernis palàm,
Et Numinis clementiam palpas manu;

Dum te ſeverè punit hoc in ſæculo,
Te diligit, nec perditum æternùm cupit;
Dum ſceptra patitur eripi, & vitam tibi,
Eripere morti temet æternæ parat.
Procul à ſalutis tramite, à cœlo procul
Te cœca nimis ambitio per ſceleſtum viam
Raptâſſet, animæ penitus oblitum ſuæ:
Sed jam ruenti vincula, & frœna injicit,
Et vi Deus Protaſium ad cœlum trahit.
Exoſculemur ergo divinam manum,
Juſtam, piámque. Sceptra, fortunas, opes,
Ipſúmque demum ſanguinem demus Deo,
Qui proprium ipſe ſanguinem hac ipſa die
Pro utroque noſtrûm promptus, & lætus dedit.

Protas. Ah Chara conjux! ſanguinem, & vitam Deo
Lubens darem, nec pectus hoc mortem timet,
Tot inter arma, & bella contemptam diu:
Sed cauſa mortis regium pectus premit.
Si pro ſacrata Lege, pro cauſa Dei
Mori mihi liceret, ô quàm tum impigrè
Quàm glorioſè morerer! at nunc ob ſcelus
Meum, & meorum crimina, & fraudes malas
Mortem pudendam ſubeo, non fidei ſacræ,
Sed victima ambitionis infelix nimis.

Juſta. Mors Chriſtiana mente de manu Dei

Suſcepta,

Suſcepta, qualecunque ſit mortis genus,
Pudenda non eſt amplius. Cœlum aſpice,
Nec à Tyranni, aut filii, aut hominum manu,
Sed à Deo mortem accipe. *Protas.* O Juſta optima!
Meliore digna conjuge! Iſte animus tuus
Quantùm erigit Protaſium! Subeo necem
Jam fortior, dum conjugem video meam
Tam fortiter perferre ferientis Dei
Juſtam, piámque dexteram. Juſſis poli
Submitto me: unam defleo cauſam necis,
Mea nempe ſcelera. *Juſta.* Fletus hic quàm me beat!
Quàm Chriſtiano rege dignus hic dolor!
Protas. Paullùm relinque me Deo ſoli. Interim
Solare natos: Immo, ne ſciant, cave,
Sortem parentis aſperam. *Juſta.* Ut conjux jubes.

SCENA SEPTIMA.

Juſta ſola.

Nunc ite lacrymæ, & corde compreſſus dolor
Erumpe! poſtquam ſola ſum, jam liberæ
Fluant querelæ: nec Deus juſtiſſime,
Cujus adoro dexteram, indignè feres,

Si fœmina fleat miſera, quæ die unica
Regina ſceptrum perdit, & conjux virum,
Et orba mater filios videt exules,
Nec invenit, ubi jam orphanos condat, locum.
Hodie plateæ publicæ expôſti gement,
Herì ſedentes regio læti throno.
Nati miſelli! Mater infelix! patrem
Et conjugem una ſurripit nobis dies!

SCENA OCTAVA.

Juſta. Sacajus.

Sacaj. Regina parce lacrymis; vivet tuus
Protaſius, vivétque felix. *Juſt.* Altero
In Orbe felix vivet, ut ſpero; aſt in hoc --
Sacajus. Etiam hoc in Orbe vivet, & vivet diu:
Modò ſaniora conſilia ſequi velit.
Juſta. Quid ergo ſuades? *Sacajus.* Pando mox regi. Interim
Age, filiis renuntia, vitam patris
Extra periclum. Plura mox dabit exitus.
Juſta. Spe nempe vana fœminæ luctum paras
Suſpendere, & ſpectaculo triſti meam
Præſentiam amovere: dum ferro interim
Protaſius ſubmittet infelix caput.
Sacajus. Regina nôſti; fingere Sacajus nequit,
Nec vana refero. Vivet, & liber brevì
Conjux

Conjux reviſet conjugem, & natos pater.
Juſta. Benigna nimiùm ſydera! Anne adhuc opem
Protaſio paratis? an vos innocens
Fletus meorum movit; & natis patrem
Servatis? Ah Sacaje! quid non debeo,
Si - - *Sacajus.* Crede; ſoli colloquar regi, ſine.
Juſta. Tibi credo regem, filios, matrem, omnia.

SCENA NONA.

Protaſius, Sacajus.

Protas. Saçaje fili, amplectere ultimùm patrem,
Et ut ego pariter te ultimùm amplectar, ſine.
Sacajus. Abſiſte rex - *Protas.* Quid? ultimum amplexum negas
Protaſio? num vulnus obductum malè
Recruduit? num denuo illatæ memor
Injuriæ Sacajus - - - *Sac.* Amplexum nego,
Quem poſtulabas, ultimum: diutius
Rex nempe vives. Nuntium lætum fero;
Parata vitæ gratia eſt Protaſio,
Velit modò conſilia, quæ dabo, ſequi.
Noſtine cauſam mortis, indictæ tibi

Potiſſimam? nam filii, aut Daiſaccii
Fraudes nefandæ, crede, non primaria
Sunt cauſa: latitat altior. *Protas.* Novi ſatis
Sacaje, novi perbene. Latet altior,
Immo pateſcit cauſa; nempe à Numine
Hæc pœna venit, vindicat juſtus Polus,
Et per Tyranni, pellicis, nati manum
Punit nefandùm proditam à nobis fidem,
Et ſacra Patrum dogmata, à me tam impiè
Contempta. *Sacajus.* Quàm rex gaudeo, quod denique
Agnoſcis ipſe originem mali tui,
Contempta nempe Japonum, & avorum fides,
Diíque patrii, quos peregrino Deo
Poſtponere haud es veritus, in caput tuum
Hæc provocârunt fulmina. Hi ritus novi,
Quos ſolus inter Japonum reges foves
Contra Monarchæ publica edicta, & minas,
Læſêre dudum graviter haud plebem modò,
Aut Bonzios, ſed principum omnium ſimul

In

In te excitârunt odia, queîs preſſus modò
Succumbis, & jam, nemine Patrono, neci
Adjudicatus regium perdis caput.
Protas. An ergo Chriſtiana, quæ colui, Sacra,
Novíque ritus cauſa ſunt mortis meæ?
Sacajus. Aliam Tyrannus publicè aſſignat quidem,
Et regium tribunal infandos dolos
Daifaccii Protaſio adſcribit palàm:
Sed interim (ſic Fuchſimi Præſes mihi
Confeſſus ipſè eſt) cauſa fors primaria
Sententiæ tam atrocis in regis caput
Eſt Chriſtianum nomen. Hoc rex abjice,
Vel finge ſaltem abjicere; mox ſententiam
Jàm jam exequendam Fuchſimi Præſes lubens,
(Sic ſpondeo) revocabit. *Protas.* An verò poteſt
Audétque præſes Fuchſimi ſententiam,
Quam ſummus Imperator ipſe in nos tulit,
Revocare? *Sacajus.* Dixi, ſi abjicis Chriſtum, poteſt.
Quin plura longè - - aſt ipſus En! præſens adeſt.

SCENA DECIMA.

Protaſius. Xogura. Sacajus.

Xogura. Sacaje,quid Protaſius? Non approbat
Conſilia, quæ miſertus afflictum nimis
Regem, Domúmque regiam per te dedi?
Sacajus, Loquatur ipſus. *Protas.* Quid loquar? nequit animus
Tam fauſta capere nuntia. O quantô tua
Sacaje dicta pectus hoc luctu levant!
Servare vitam potero, ſi libem Diis?
Si Chriſtiano nuntium mittam Deo?
Xogura. Si publicè renunties Chriſto, potes
Sperare longè plura. Dixi publicè:
Nam publicos habere me teſtes decet,
Cur publicam ſententiam in regis caput
Latam retractem. *Protas.* Fuchſimum totum, rogo,
Adeſſe jubeas. *Xogura.* Sufficit, ſi adſint tui,
Meique comites. Pande jam miles domum:
Protaſianis omnibus liber, volo,
Pateſcat aditus. *Sacajus.* Gratulor regi, & Diis

Con-

Concepta ſolvo vota pro capite tuo * *Diſcedit Sacajus.
Xogura. Etiam ego multùm gratulor tibi, & mihi,
Quod triſte nimium munus impôſtum prius
Non cogar amplius exequi. Mortis metum
Jam pone: nec te vincula gravabunt diu.
Protas. Tua, & Sacai dicta jam jam omni metu
Me liberârunt. Totus immutor: redit
Serena demum, nubibus pulſis, dies.

SCENA UNDECIMA.

Protaſius. Xogura. Jocondonus. Cianquedonus. Aula Protaſii, & comites Xogura.

Cianqued. Sperare, num timere, rex, ſervos decet?
Quid hac ſtatuitur regium in caput die?
Jocond. Morem ſequemur Japonum, fidi tibi
Ad usque mortem. Noſtra ſi regis caput
Servare nequeant tela, ſaltem ſanguinem
Et ſpiritum cum rege fundamus ſimul.

Cianqued.

Cianqued. Nudamus arma: ſtringimus ferrum pii,
Et more patrio mutuo nos vulnere
Regi immolamus victimas. *Protas.* Ferrum, & manum
Cohibete, jubeo. *Xogura.* Regio capiti nihil
Ultra timete. Vivit, & vivet diu
** Ad regem* Rex veſter. *Cianqued.* * An non ultima indicta eſt tibi
**Ad Xoguram.* Sententia? *Jocond.* * An non regium caput petit
Per te Tyrannus? *Xogur.* Petiit, at, dixi, modò
Mutata ſcena eſt: Salvus eſt Rex Arymæ,
Eritque. *Protas.* Sic eſt; Salvus, & liber brevì
Ero, O amici! Ponite enſes impios,
Quin, ſi fideles eſtis, & regem piè
Amatis, arma tradite in noſtras manus.
Jocond. Jurata regi tela non, niſi cui
Jurata ſunt, ſubmittimus: Soli tibi,
**In interiori cubiculo ſupra menſam deponunt arma.* Si ſic jubes, trademus * *Prot.* Hîc deponite.
Cianqued. An ergo ſalva denuo ſunt omnia?
Jam liberum periculo regis caput?
Xogura. Omni periclo ſemet hac adhuc die
Rex liberare poterit. *Jocond.* Et quonam modo?

Xogura.

Xogura. Mox audies. Rex,teſtium jam adſunt ſatis.
Jam publicè, quod - - *Protas.* Conjugem velim quoque
Adeſſe. *Jocond.* Jam propinquat. - -

SCENA DUODECIMA.

Perſonis prioribus accedit Juſta.

Juſta. - - - heu dolor! pudor!
Quid audio rex? Siccine hanc vitam brevem
Redimere tanto ſcelere turpis transfuga
A lege ſacra audebis? & - - *Protas.* Sile, obſecro,
Regina, donec audias - - *Juſt.* Vah! audii
Jam triſtia nimis, quæ ipſe Saccajus mihi.
Sic nempe - - *Protas.* Sileas, obſecro, volo, impero.
Xogura, num das publicam fidem mihi,
Certámque,quòd, ſi patria recipiam Sacra,
Et Chriſtiano nuntium mittam Deo,
Servabo vitam? *Juſta.* Quæſtio horrenda! impia!
Pereo pudore! *Xogura.* Spondeo, obſtringo fidem:
Nam de Monarcha Japonum certus ſatis
Etiam tribunal regium, novi bene,

Quid

Quid mente foveat. Odia, quæ Regem Arymæ
Preſsêre, mox oppreſſa ceſſabunt, ubi
Rex Chriſtianus eſſe ceſſabit. *Juſta.* Nefas!
Xogura. Redibit ad te Japonum omnium favor,
Si rex avitos Japonum ad Deos redis.
Juſta. Miſerande rex! - - *Protas.* Quieſce; quid luges malè
Regina? quod petiveram dudum unicè,
Túque ipſa mecum - - *Juſta.* Quid? Sacrilege transfuga!
Hoc ipſa tecum optaveram? *Protas.* An non ſæpius
Uterque ſuſpiravimus voto pio,
Ut pro ſacrata lege, pro cauſa Dei
Mori liceret? Ecce! quod dudum unicè
Optaveram, nunc teneo. Dum vitam queo
Servare, ſi renuntiem Chriſto, & tamen
Renuntiare nolo, nunquid pro Deo,
Pro Lege ſacra morior? & quæ denuo
Sperare poſſem, ſceptra, vitam, ſanguinem,
Non jam coactus perdo, ſed ſponte immolo
Legi, Deóque? Nunquid hôc majus potes
Solamen exſpectare? Jam non amplius
Ut

Ut victima ambitionis infelix cadit
Protaſius, ſed Martyr, & fidei ſacræ
Ter glorioſus teſtis, & Chriſti hoſtia.
Juſta. Ignoſce conjux conjugi indignam nimis
Opinionem! Spiritus tecum novos
Reſumo: luctum pono: non ultra fleo
Mortem mariti, quando jam non ut reus,
Sed glorioſus Martyr ob fidem cadit.
Xogura. Rex ſaniora, moneo, conſilia cape.
Aliàs tenebor, & quidem rupta mora
Sententiam exequi. *Protas.* Exequere; promptum vides.
Xogura. Ut exequaris ipſe more Japonum,
Concedo ſpatium, ſed breve. Lateri tuo
Adhuc adhæret enſis: utere ultimo
Hoc jure mœſto Japonum, ut fortem decet,
Et ventre ſecto præveni alienam manum.
Juſta. Rex, Chriſtiana dogmata - *Prot.* Quieſce; exequar
Quod Japonem, quod nobilem, & regem decet,
Sed Chriſtianum. *Jocond.* Japonum morem quoque
Servare nobis liceat. * Age, produc tuos * *Ad Xoguram.*
Satellites: per mutua, ut mos patriæ
Jubet, cadamus vulnera, & regi hoſtias
Nos immolamus. *Cianqued.* Redde rex nobis prius

Erepta

Erepta tela. *Protas.* Siſtite hîc; mox ſingulis
Aptata tela dividam, & ſimul modum
Docebo, quo pugnare vos pro me volo.
Xogura. Concedo quidquid Japonum mores probant.
Meos pariter adduco rediturus brevì.

SCENA DECIMA TERTIA.

Xogura. Quibous. Mathaus. Franciſcus.

Quibous Xogura, cernis ſupplices hodie tibi
Ad ſceptra natos Principes; ſed heu! brevì,
Brevì orphanos. *Xogura* quid igitur à me hi ſupplices?
Quibous Lacrymæ perorant. *Math. & Franc.* Ah! Patrem, nobis, patrem
Xogura nobis redde. *Xogur.* Doleo, Principes,
Sortíque veſtræ indoleo: ſed ſi ipſus pater
Perire vult, & regiam ſecum Domum
Evertere ipſus, nil, licèt vellet, poteſt
Xogura. *Math.* Quid? perire vult ipſus Pater?
Xogura. Conſilia tenuit cuncta, quæ dedi optima
Vitæ impetrandæ. *Quib.* An ergo ſpes vitæ ſuper

Pro-

Protaſio? *Xogura.* Fuiſſet; aſt omnem ſibi
Præcludit ipſus gratiæ, & ſpei locum.
Cruenta nimium ſcena mox hac in domo
Se pandet. *Quibous.* Ah! perire ſi regem decet,
Alias ad ædes, obſecro, & ſaltem procul
Abducite hinc: nec cæde regali mea
Hæc tecta funeſtate. *Xogura* Compleam, decet,
Juſſum Monarchæ. Verba ſat clarum ſonant:
Ubicunque deprehenderis Protaſium,
Mox exeq.: ſententiam in eodem loco
Xogura ne cuncteris. Et jam jam nimis
Regi morarum dedimus. Actus ultimus
Tragœdiæ claudendus. * *Math.* Heu! quid audio? * *Abit Xogura.*
Sententia exequenda mox hoc in loco?
Et qualis hac ſententia? *Franc.* In vinclis Pater
Fors ad Tyranni regiam eſt juſſus trahi?
Math. Graviora, frater, metuo: nam quid hæc ſibi?
Cruenta nimium ſcena mox hoc in loco
Se pandet? Ah avuncule! quid ergo Patri?
Quib. Chari nepotes parcite! immenſus dolor
Qui me premit, perditque = *Franc.* Dic.
Quib. Ipſi Patrem
Accedite; audietis. En! prodit parens

Uterque. Me ſubduco, nec vultus fero
Affinis, & ſororis afflictæ nimis.
Franc. Immo ſerena fronte procedunt. Io!
Meliora jam ſperemus.

SCENA DECIMA QUARTA.

Protaſius. Juſta. Franciſcus. Mathæus.

Juſta ad Protaſium - - Ecce! filii.
Protas Occurſus importunus! ah! Patrium nimis
Pectus moveri ſentio. *Juſta.* Fatum Patris
Celamus, & ſolamur hos pio dolo.
Venite nati, capite complexum Patris,
Et proſperum precemini, ac felix iter.
Math. Felix iter? dum nempe captivus Parens
Juſſu Tyranni trahitur heu! quò neſcio.
Franc. Noli timere: læta frons matri nimis.
Protas. Sic eſt: metum deponite ô nati. Nihil
Mihi Monarcha Japonum mali inferet.
Juſta Immo beatum faciet hic patrem brevì.
Math. Alia tamen Xogura funeſtiſſima
Minatus eſt. *Protas.* Xogura non ſatis capit

Arcana

Arcana noſtra. *Franc.* Credito frater Patri
Matrique. Nôrint utique meliùs omnia.
Math. Solvetur ergo denuo vinclis parens?
Juſta Quin immo vinclis omnibus liber brevi
Novà obtinebit regna. *Protas.* Sic eſt, filii.
Novam coronam quæro, poſtquam perdita
Eſt Arymenſis. *Math.* Regna num ſperas nova?
Protas. Prioribus majora. *Juſta.* Quæ vobis quoque
Promiſſa ſunt hæredibus. *Math.* Et à quo nova
Promiſſa nobis regna? *Juſta.* Nempe à maximo
Noſtro Monarchà. Credite, hic favet Patri,
Vobiſque. *Math.* Mira, frater, involutio.
Quàm læta demum fata ſuccedunt malis!
Franc. Hæc ipſa nunquid dixeram priùs? Sumus
Iam denuo nos Principes, & Rex Pater,
Regina Mater. *Protas.* Pergite ergo filii
Cum Matre. *Math.* Quo pergamus? *Prot.* Ad tutum locum
Vos ducet ipſa: donec omnes denique
Ad me evocentur. *Franc.* An aberis diu?
Juſta. Brevi

 Rurſum

Rurſum Patri nos providus junget Polus.
Protas. Bene interim valete, matri ſubditi,
Deóque fidi, precibus in veſtris Patris
Eſtote memores. *Juſta.* Oſculum dextræ ultimum
Nunc figite; atque ut ultimùm vobis Pater
Bene precetur, petite. *Math.* Cur verò ultimùm?
Juſta. Dixi ultimùm: Nempe ante diſceſſum ſuum,
Iterque, quod jam ingreditur. *Protas.* Hoc ut ſit mihi
Tutum; & beatum, filii, veſtræ preces
Et innocentes lacrymæ à cœlo piè
Efflagitabunt. Pariter & vobis precor
*Genuflexis filiis bene precatur. *Tacitè.*
Polum faventem. * Cœlicus tegat Pater,
Quos non poteſt protegere terrenus Pater,
Regina; * ſubduc filios aſpectui.
Solus. Ignoſce cœlum lacrymis, & ultimis,
Quibus miſellos filios parens miſer
In mortis hora proſequor, ſuſpiriis.

SCENA DECIMA QUINTA.

Protaſius. Xogura. Comites utriusque.

Xogur. Rex, longiores trahere non licet moras.
Urgent Monarchæ juſſa. *Protas.* Morem Japonum

Ergo

Ergo ſequamur. *Xogura.* Sequere; ſed citò.
Seca
Tibi ipſe ventrem, & præveni alienas
manus,
Protas Reges inultos cadere probroſum
nimis
Genti videtur Japonum: Hinc mihi quoque
Vindicta liceat. Antequam occumbam
neci
Servos fideles (Patriæ ſic jura approbant),
Juvat videre vindices mortis meæ.
Vivum juvat ſpectare, quales hoſtiæ
Meo immolentur funeri. *Xogura.* Dixi
priùs:
Concedo, quidquid Japonum jura approbant.
Emitte, quotquot intus armatos habes,
Servos fideles; dabimus, ut Dominum
ſuum
Præire mox in alterum mundum queant.
Enſes paratos cernis. * *Protas.* Et mei ſua
Parata ſtringunt arma. Quid tacitus ſtupes?
En arma! queîs ut vindicent mortem
meam
Servi mei, depoſco. Non diras neces,
Non ſanguinem opto barbara effuſum
manu;
Sed facta cœlo vota, ſed lacrymas pias,

* *Xoguræ ſatellites arma ſtringunt Protaſianos, excepturi. Hi autem prodeunt pullati, cum cereis ardentibus, & pœnitentiæ inſtrumentis variis.*

Et ſupplices pro morte felici preces.
Hæ Chriſtianos victimæ heroes juvant.

SCENA DECIMA SEXTA.

Perſonis prioribus accedunt Juſta, & Quibous.

Juſta. Accede frater; luctui ponas modum.
Beatior, quàm credis, eſt conjux meus.
Protas. Quiboe plaude, fauſta jam domus tua,
E qua patet Protaſio ad cœlum via.
En! præſto, quod promiſeram hac die tibi,
Et Fuchſimenſii Eccleſiæ. Do publicum
Hac nocte fidei ſpecimen: oſtendo palàm,
Quam falſa ſit vox Japonum, ſparſa hactenus,
Protaſium deſerere Chriſtiadum Sacra.
Jam præfero crucem. Fateor, haud talem quidem,
Qualem priùs decreveram; at qualem Deus
Me ferre voluit: nempe jam morte propria
Ipſe morienti compati diſco Deo,

Lu-

Lubénsque reddo ſanguinem illi, qui ſuum
Et ſponte pro me ſanguinem hac dedit die.
Quib. Permitte rex diſcedere affinem procul.
Spectaculum ferale mens non ſuſtinet
Videre. *Protas.* Quin ſubſiſte, teſtis omnibus
Futurus, æqua mente mortem pro fide
Protaſium ſubiiſſe: nam propter fidem
Contemno vitæ gratiam oblatam mihi.
Commendo tantùm conjugem, & natos tibi,
Frater ſororem, avuncule nepotes fove.
Et vos, fideles ſemper, & chariſſimi
Nobis amici, jam ultimò complectitur
Rex veſter olim. Obſequia nobis præſtita
Cum pauper ipſe nequeo, compenſet Deus.
Cianquedone, literas has Arymæ
Regi novo deferto, & ultimas ſimul
Patris preces: Hoc nempe moriturus Pater
A filio unum poſtulat, ne perfidus
Chriſto ſacratam deſerat legem. Thronum,
Et ſceptra mea poſſideat, ita precor, diu;
Sed ſubditos in lege conſervet ſacra,

Deúmque timeat, doctus exemplo Patris,
Quod nec Coronis parcat iratus Polus.
Ignoſco tota mente, quidquid in Patrem
Peccare natus auſus eſt. Demum omnibus,
Quicunque me læſère, qui vitam mihi
Sceptrúmque rapiunt, omnibus, dixi, omnibus
Ignoſco tota mente. Sic mihi Deus
Ignoſcat, & propitius hac hora ultima
Sit pœnitenti criminum Protaſio.
*Ad Xoguram. * Exequere jam ſententiam in nos ultimam.
*Deponit acinacem. * En! trado ferrum. *Xogura.* Sequere morem Japonum.
Rex ipſe ventrem diſſeca, & ſpontaneo
Fortíque fato præveni alienam manum.
Juſta. Ah ſiſte rex! Lex ſacra ſibi mortem vetat
Inferre quemquam. *Protas.* Ne, optima O Conjux time.
Legem ſacratam veneror. Infami licèt
Lictoris enſe concidam, cadam tamen
Ut Chriſtianus. Immo jam propter fidem.
Sed tu, recepto jam ultimo amplexu, procul
Recede conjux. *Juſta* Conjugem conjux jubes

Rece-

Recedere? an me credis indignam, tibi
Quæ claudat oculos? Optime O conjux! diu
Conviximus: ſi commori jam non licet,
Aſtare ſaltem liceat hac hora ultima
Fidam marito conjugem. *Protas.* O fidam nimis
Fortémque! Venias igitur, hac manu tua
Velentur oculi, qui ultimùm jam te vident.
Et dum maritus ſubjicit ferro caput,
Tu corda ſubde nutibus Juſti Dei.
Ubi carnifex? *Xogura* Carnificis infamem manum
Ferire colla regia indignum nimis.
Honeſtiorem ſelige è tuis manum,
Si propriâ, quod ſuaſeram, uti non velis.
Protas. Quis ergo veſtrûm hoc ultimum regi ſuo
Præſtabit obſequium? *Jocond.* Tuis Rex parcito;
Tam triſte munus nemini non triſtius
Ipsáque morte gravius. *Juſta* Hoc unum tamen
Rex poſtulare munus à ſervis poteſt.
Protas. Fiunge ſequere: dextera moriar tua.
Vos,oro, pro me fundite preces ultimas.
Cianqued. Rex, ultimum dextræ oſculum!
Prot. Hoc figes meo

Cadaveri. Valete * *Xogura.* Condoleo quidem,
Fatebor ipſus, regiæ ſorti; at tamen -

**Protaſius in intimum conclave ſe recipit, quem ſequuntur Juſta, Quibous, & Fiungus. Chriſtiani flectentes genua orant taciti foris.*

SCENA ULTIMA.

Sacajus accedit Perſonis prioribus.

Sacajus. Quæ ſcena? vel quid agitur? ubi Rex Arymæ?
Xogura. In fata præceps perditum ſemet cupit.
Conſilia noſtra ſpernere, immo ludere
Inſanus audet. *Sacajus.* Ergo nondum publicè
Chriſto renuntiavit? *Xogura.* Immo publicè
Ardore miro prædicat Chriſti fidem.
Huic immolare ſanguinem, & vitam miſer
Furénsque gaudet. *Sacajus.* Patere, denuo loquar
Protaſio. Flectetur. *Xogur.* Hoc ſerum nimis.
Jam ſtat ſub ictu. Si tamen ſperas, moram
Concedo. Propera, accede. * *Quib.* Completum vides
Juſſum Tyranni. Subdidit ferro caput
Rex Arymæ. Cadaveri ſaltem locum
Cedas

**Aperto iterum conclavi intimo videtur cadaver Protaſii.*

Cedas ſepulchri, *Xogura.* Lugeo tanti viri
Regíſque ſortem. Quod queó, cedo lubens,
Sepelire more regio hoc funus licet.
Sacajus. Regina! - *Juſta.* Parce nomini huîc, nihil mihi
Cum ſorte regum, & orbe cum toto nihil
Commune poſthac. Nuntium mitto omnibus
Rebus caducis. Jungat, O jungat brevì
Juſtam ſuo Protaſio Numen pium!
Hujus adoro dexteram, quæ dum ferit,
Sanat ſimul, quæ ſævit, & parcit ſimul.

O. A. M. D. G.

OBSERVATIONES
IN PROTASIUM.

IN hoc potiſſimùm argumento ſumma fidelitate ſecutus ſum Hiſtoriam. Perſonæ omnes, earúmque characteres ex Hiſtorico ſunt depromptæ, ſi ſolum Sacajum excipias, quem Marthæ ſubſtitui, fratrem ſorori. Michaelem tamen Protaſii filium in ſcenam producere nolui, non ideo modò, quòd tum Fuchſimi præſens non fuerit; ſed quòd filii parentem tam impiè perſequentis præſentia in ſpectatore non excitâſſet, niſi indignationem tam gravem, quæ commiſerationem in Protaſium patientem ſi non obruiſſet, certè plurimùm minuiſſet, quod Tragico maximè cavendum Ariſtoteles monet. Quin ut invidiam etiam in abſentem lenirem, potiorem culpam non in Michaelem, ſed ejus pellicem Fiumam conjeci, à qua & avum, & conjugem in Protaſium concitatos Hiſtoricus docet. Occùrrunt tamen aliqua in hac Tragœdia, quæ, quia ab Europæis moribus abhorrent, etſi ab Hiſtoria expreſſa, minus tamen veriſimilia apparebunt: illud præcipuè, regem ad unicum Daifuſamæ edictum ſine prælio, ſine ullius cæde regno exutum, capitis ſupplicium ſubiiſſe: ſed meminiſſe ſpectatorem oportet, hæc non in noſtro, ſed altero Orbe in Japonia geri, ubi non eadem, quæ in Europa regum, & principum potentia, & conditio eſt. Japonum nempe Dynaſtæ reges quidem vocantur, ſed precarium imperium tenent, tamdiu duntaxat, quamdiu ſummo Japonum Monarchæ placuerit, ad cujus juſſum eâdem triſti ſubmiſſione, quâ Præfecti Turcici (Baſſas vocant) laqueum collo inſerunt, Japonum reguli ventrem ſibi diſſecant. Et Protaſii regis quidem cædes

tam

tam repentina minùs veriſimili repugnat, quòd in itinere, extra ſuum regnum, nil adverſi ſuſpicatus ſubitò non tam armis; quàm fraudibus oppreſſus proponatur. Ultimum tamen, & cruentum regis ſupplicium ſpectatorum oculis ſtudiosè ſubduxi: non enim cum iis ſentio, qui illam demum pulcherrimam Tragœdiam credunt, in qua ex reſecto palàm vertice erumpens unda ſanguinis pavimentum, & tabulatum aſpergit, aut truncata; & ſparſa membra omnes theatri angulos cruentant. Abhorret jàm à tali laniena ſæculum noſtrum, ad omnem humanitatem excultum; adde, quòd ejusmodi cruenta ſpectacula ſi quidem ad vivum repræſententur, nimium horrorem, ſin minus aptè, etiam riſum pariant in tali ſcena minimè opportunum.

De ſcopo Tragœdiæ, Perſonarum Characteribus &c. cùm judicem; ſatis plana omnia; & ſuperiùs multa de iis diſſeruerim; hîc plura non addo, neque Lectoris patientiam auſim diutiùs fatigare.

MAG 20224

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

